

SETKÁNÍ

Paweł Dusza

Sosnowecká umělecká setkání
a aktivity fotografické komunity v Sosnovci.
Osmnáct let historie fotografického pléneru.
Bakalářská teoretická práce

Slezská Univerzita v Opavě
Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě
Institut tvůrčí fotografie
Opava 2025

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
V OPAVĚ

itf Institut tvůrčí
fotografie FPF
Slezské univerzity
v Opavě

**SOSNOVECKÁ UMĚLECKÁ SETKÁNÍ
A AKTIVITY FOTOGRAFICKÉ KOMUNITY V SOSNOVCI.
OSMNÁCT LET HISTORIE FOTOGRAFICKÉHO PLENÉRU.**

**SOSNOWIEC ART MEETINGS
AND ACTIVITIES OF THE PHOTOGRAPHIC COMMUNITY IN SOSNOWIEC.
EIGHTEEN YEARS OF PHOTOGRAPHIC PLEIN AIR HISTORY.**

Bakalářská teoretická práce

Slezská Univerzita v Opavě
Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě
Institut tvůrčí fotografie

Obor: Tvůrčí fotografie

Autor:
Paweł Dusza

Vedoucí práce:
prof. PhDr. Vladimír Birgus

Oponent:
MgA. Arkadiusz Gola, Ph.D.

Opava 2025

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Akademický rok: 2024/2025

Zadávací ústav:	Institut tvůrčí fotografie
Student:	Paweł Dusza
UČO:	57610
Program:	Tvůrčí fotografie
Téma práce:	Sosnovecká umělecká setkání a aktivity fotografické komunity v Sosnovci. Osmnáct let historie fotografického plenéru
Téma práce anglicky:	Sosnowiec Art Meetings and Activities of the Photographic Community in Sosnowiec. Eighteen Years of Photographic Plein Air History. Zadání:
Zadání:	Bakalářská práce bude analyzovat vývoj a význam Sosnoveckých uměleckých setkání jako klíčové události pro fotografickou komunitu v Polsku. Bude sledovat jejich vývoj, vliv historických plenérů a roli umělců, teoretiků i kurátorů. Zaměří se na organizační a tematické proměny, budování vztahů mezi tvůrci a podporu institucí. Bude se zabývat dopadadem setkání na fotografickou sbírku Schönského paláce – Muzea v Sosnovci a mezinárodním rozměrem díky účasti zahraničních umělců. Práce bude vycházet z analýzy dokumentů, výpovědí a archivních materiálů, přičemž zdůrazní rostoucí význam interdisciplinarity a spolupráce v umění.
Literatura:	BAŃKA, J. Czas w sztuce. Recentywizm i skok do królestwa bezpowrotnej terażniejszości. Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 1999. KISIELEWSKA, A., KOSTASZUK–ROMANOWSKA, M., KISIELEWSKI, A. PRL–owskie re-sentymenty., (STANO, B., Plenery pod skrzydłami Wielkiego Przemysłu. Mity i próby ich wskrzeszenia), Gdańsk 2017. PIĄTEK, M. Grupa Zagłębie. Z katalogu k výstavě Zagłębie, Městská galerie umění Extravagance v Sosnovci, Sosnowiec 2002. ROTTENBERG, A. Przeciąg. Teksty o sztuce polskiej lat 80., Warszawa 2009.
Vedoucí práce:	prof. PhDr. Vladimír Birgus
Datum zadání práce:	15. 4. 2025

Souhlasím se zadáním (podpis, datum):

Bakalářská práce analyzuje vývoj a význam Sosnoweckých uměleckých setkání, která již téměř dvě desetiletí představují významnou událost pro fotografickou komunitu v Polsku. Jejím cílem je ukázat evoluci tohoto fenoménu od jeho počátků přes jednotlivé fáze transformace až po současnou podobu integrující různé umělecké obory. Práce se zabývá vlivem historických uměleckých plenérů v Sosnovci na formování těchto setkání a rolí umělců, teoretiků a kurátorů v jejich rozvoji. Zvláštní pozornost je věnována organizačním a tematickým změnám, které měly klíčový význam pro jejich současnou identitu. Dále se zaměřuje na budování vztahů mezi tvůrci, výměnu zkušeností a roli institucí v podpoře umění. Důležitým prvkem výzkumu je vliv Sosnoweckých setkání na rozvoj fotografické sbírky Schönského paláce – Muzea v Sosnovci, která se díky spolupráci s umělci stala významnou kolekcí dokumentující současné tendence ve fotografii. Práce rovněž pojednává o účasti tvůrců ze zahraničí, včetně fotografů spojených s Institutem tvůrčí fotografie FPF SU v Opavě, jejichž přítomnost přispěla k rozšíření umělecké perspektivy a mezinárodní povahy této události. Výzkum je založen na analýze dokumentů, výpovědích účastníků a archivních materiálech. Závěry poukazují na rostoucí význam interdisciplinarity a spolupráce v rámci uměleckých událostí a jejich vliv na rozvoj místní i celostátní fotografické scény.

Sosnowecká umělecká setkání, umělecká fotografie, integrace umělecké komunity, fotografické kolektivy a umělecké skupiny, popularizace umělecké fotografie, Palác Schoena Muzeum v Sosnovci, Jerzy Łakomski.

ABSTRAKT

KLÍČOVÁ SLOVA

ABSTRACT

This bachelor's thesis analyzes the development and significance of the Sosnowiec Artistic Meetings, which have been an important event for the Polish photographic community for nearly two decades. Its aim is to present the evolution of this phenomenon from its beginnings, through various stages of transformation, to its contemporary form, which integrates different artistic disciplines. The thesis examines the impact of historical artistic open-air events in Sosnowiec on the formation of the Meetings, as well as the role of artists, theorists, and curators in their development. Particular attention is paid to organizational and thematic changes that have been crucial to their current identity. The study also focuses on the aspect of building relationships between creators, exchanging experiences, and the role of institutions in promoting art. A key element of the research is the impact of the Sosnowiec Meetings on the development of the photographic collection of the Schoen Palace Museum in Sosnowiec, which, through collaboration with artists, has become an important collection documenting contemporary trends in photography. The thesis also discusses the participation of artists from outside Poland, including photographers associated with the Institute of Creative Photography in Opava, whose presence has contributed to broadening the artistic perspective and the international character of the event. The research is based on the analysis of documents, participants' testimonies, and archival materials. The conclusions indicate the growing importance of interdisciplinarity and cooperation within artistic events, as well as their influence on the development of both the local and national photographic scene.

KEYWORDS

Sosnowiec Artistic Meetings, artistic photography, integration of the artistic community, photographic collectives and artistic groups, popularization of artistic photography, Schoen's Palace Museum in Sosnowiec, Jerzy Łakomski.

Děkuji vedoucímu mé bakalářské práce, panu prof. PhDr. Vladimíru Birgusovi, za jeho velkou laskavost a pomoc v každé fázi mého studia na Institutu tvůrčí fotografie, za vedení mé bakalářské práce, za cenné rady, opravy a odbornou podporu.

Děkuji všem pedagogům ITF, zejména prof. ak. mal. Otakaru Karlasovi za konzultace týkající se grafické úpravy a finální podoby mé práce, stejně jako doc. Mgr. Josefu Mouchovi za jeho cenné podněty v rámci Semináře k bakalářské práci.

Děkuji svým skvělým kolegům, všem laskavým studentům a absolventům ITF, kteří mě motivovali při psaní bakalářské práce, zejména Arturu Ostafinovi, Piotru Góryjowskému a Leszkowi Górskému.

Děkuji za zaslání vzpomínky skvělým fotografům: Wojciechu Prażmowskému, Zbigniewu Podsiadło a také Arkadiuszi Goli, kteří byli účastníky Setkání.

Děkuji Schoenovu paláci – Muzeu v Sosnovci za množství ikonografických materiálů a také všem soukromým osobám, které mě v tomto ohledu podpořily, zejména fotografovi Dariuszi Kindlerovi, který pro mě shromáždil řadu fotografických materiálů z mnoha let fotografických plenérů.

Děkuji fotografovi Damianu Mickosovi za poskytnutí své fotografie na obálku mé bakalářské práce.

Děkuji Ivanu Orelvi za skvělou korekturu českého textu a odbornou pomoc v této oblasti.

Děkuji své manželce Małgorzatě Dusze, historičce umění, která je vždy první recenzentkou mých textů a fotografií.

Nad vše děkuji Jerzemu Łakowskému, příteli, který mě téměř 20 let podporuje v mé fotografické činnosti a kulturní práci, jenž byl iniciátorem vzniku fotografických plenérů v rámci Sosnoweckých uměleckých setkání. Bez jeho pomoci a podpory bych dnes nebyl na tomto uměleckém místě, kde se právě nacházím.

PODĚKOVÁNÍ

THANKS TO

I would like to thank the supervisor of my bachelor’s thesis, Professor PhDr. Vladimír Birgus, for his great kindness and support at every stage of my studies at the Institute of Creative Photography, for guiding my thesis, and for his thoughtful advice, corrections, and academic support.

My thanks also go to all the lecturers at ITF, especially Professor Otakar Karlas, academic painter, for his consultations regarding the graphic layout and final form of this work, and to Associate Professor Mgr. Josef Moucha for his valuable guidance during the Bachelor Thesis Seminar.

I thank my wonderful colleagues, and all the kind students and graduates of ITF who motivated me in the process of writing this thesis—particularly Artur Ostafin, Piotr Góryjowski, and Leszek Górski.

I also thank the outstanding photographers Wojciech Prażmowski, Zbigniew Podsiadło, and Arkadiusz Gola for sharing their memories, as they were participants of the Sosnowiec Artistic Meetings.

My thanks to the Schoen Palace Museum in Sosnowiec for providing numerous visual materials, and to all the private individuals who supported me in this regard—especially photographer Dariusz Kindler, who gathered for me a wide range of photographic materials from many years of Meetings events.

I thank Damian Mickoś for allowing me to use his photograph for the cover of my thesis.

I am grateful to Ivan Orel for his excellent proofreading of the Czech text and his academic assistance.

Thank you to my wife Małgorzata Dusza, an art historian, who is always the first reviewer of my texts and photographs.

Above all, I thank Jerzy Łakowski—a friend who has supported me for nearly 20 years in my photographic and cultural work, and who was the inspiration behind the creation of the open-air photography events as part of the Sosnowiec Artistic Meetings. Without his help and support, I would not be at the artistic place I am today.

Declaration of Honour

I hereby declare that I have written this theoretical diploma thesis independently and that I have cited all the sources used in its creation.

Paweł Dusza

Consent to Publication

I consent to the publication of this theoretical diploma thesis in the University Library of the Silesian University in Opava, in the library of the Museum of Decorative Arts in Prague, and on the website of the Institute of Creative Photography, Faculty of Philosophy and Science, Silesian University in Opava.

Paweł Dusza

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto teoretickou diplomovou práci vypracoval samostatně a uvedl všechny prameny, z nichž jsem při tvorbě práce čerpal.

Paweł Dusza

Souhlas se zveřejněním

Souhlasím se zveřejněním této teoretické diplomové práce v Univerzitní knihovně Slezské univerzity v Opavě, v knihovně Uměleckoprůmyslového musea v Praze a na webových stránkách ITF FPF SU v Opavě.

Paweł Dusza

SETKÁNÍ

Paweł Dusza

**Sosnovecká umělecká setkání
a aktivity fotografické komunity v Sosnovci.
Osmnáct let historie fotografického plenéru.
Bakalářská teoretická práce**

Slezská Univerzita v Opavě
Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě
Institut tvůrčí fotografie
Opava 2025

13	Úvod
15	1 Stručná historie uměleckého dění v Sosnovci
19	2 Plenéry v Sosnovci – umělci vs. stát
23	3 Umělecké plenéry
23	3.1 Podpora umění
24	3.2 Umělecké plenéry v Sosnovci od války po vznik Solidarity
34	3.3 Plenéry v Zagłębie Dąbrowskie v období komunismu
37	4 Cesta k <i>Setkáním</i>
39	5 Zrod Sosnoveckých uměleckých setkání
47	6 Od výtvarných plenérů k účasti fotografů
47	6.1 Proměna názvu
49	6.2 Sosnovec na fotografii
59	7 Fotografické plenéry, posilování fotografické komunity v Sosnovci
69	8 Změny výtvarných plenérů
71	8.1 Zapojení historiků umění a kurátorské výstavy
79	8.2 <i>Paradox času</i> . Jedna výstava, jedno téma, dva komisaři
87	8.3 Nová témata
95	Závěr
96	Příloha 1: Sosnovecké plenéry chronologicky
99	Příloha 2: Rozhovor s Jerzym Łakomským
106	Účastníci uměleckých setkání
114	Použitá literatura

Polské město Sosnovec¹ je dvoustetisícové město ve Slezském vojvodství. Už téměř 30 let se tam každý rok konají *Sosnovecká umělecká setkání*², jejichž součástí je posledních 18 let i fotografický plenér. Z toho je vidět, jak se fotografická komunita v Sosnovci zaktivizovala a jak se fotografie jako umění v rámci *Setkání* nejen dokázala prosadit, ale dostává se stále silněji do popředí.

Dnes již nikdo nepochybuje, že fotografický plenér je hodnotný a přínosný a že po letech opomíjení (plenér se stal součástí *Sosnoveckých uměleckých setkání* až po deseti letech jejich pořádání) se stal akcí, která tvoří páteř sosnovecké kultury.

To je důvod, proč jsem se v této bakalářské teoretické práci rozhodl tento zajímavý fenomén popsat.

Svou práci se zaměřím na historii plenérových akcí, a to v kontextu vývoje polského umění v 50. až 70. let minulého století. Na tomto základě pak představím

Sosnovecká umělecká setkání jako uměleckou vizi, která zrála několik let, než se její pravidla ustálila a než se fotografie stala jejich nedílnou součástí.

Fotografické plenéry jsou v širším smyslu také pokračováním tradice pořádání takových akcí v Polsku. I přes publikace věnovaných například *Skupině Zagłębie* nebo několik kritických textů o „postplenérských“ výstavách, se sosnovecké fotoplenéry dosud nedočkaly významnějšího zpracování. Moje práce má za úkol tuto mezeru zaplnit a zároveň poukázat, jak důležitá a významná fotografická komunita v Sosnovci je (a jak důležitá *Sosnovecká umělecká setkání* pro ni jsou).

Součástí mé práce je přehledné uspořádání jednotlivých ročníků uměleckých plenérů a *Setkání*, rozhovor s jedním z klíčových osobností *Setkání* a krátké reminiscence některých z účastníků plenérů.³

1. Polsky Sosnowiec.
2. Polsky Sosnowieckie Spotkania Artystyczne.
3. Jazyková poznámka: Pro snadnější dohledatelnost jsem všechna jména a příjmení nechal v polském zápisu, ženská příjmení jsem nepřechyloval. Zdroje, uvedené v poznámkách pod čarou a v seznamu použité literatury, jsem také (ze stejných důvodů) nepřekládal a nechal v polštině. Tam, kde jsem to považoval za nutné nebo přínosné, jsem polské názvy a jména přeložil; obtížněji přeložitelné názvy nebo často opakovaná jména jsem doplnil původním zněním do poznámky pod čarou.

1

Pokud bych měl popsat vznik *Sosnoweckých uměleckých setkání*, musím se vrátit do padesátých let 20. století, kdy v Polsku vznikaly umělecké skupiny, které se nesoustředily jen na konkrétní myšlenku či směr, ale oceňovaly sounáležitost a svá díla tvořily v kontextu obnovy země zničené válkou. Jiskrou, která zažehla fenomén uměleckých hnutí a postavení umění v poválečné zemi, byla celostátní výstava mladého výtvarného umění *Proti válce – proti fašismu*, známá také jako *Arsenál*. Výstava, na níž se tehdy sešlo 244 umělců, byla uspořádána 21. července 1955 ve varšavském Arsenálu⁴ a zapsala se jako přelomová událost pro polské umění po druhé světové válce. Zajímavé je, že pod protiválečným heslem byla vystavena i avantgardní díla od tématu odkloněná, která stála v opozici k socialistickému realismu a kolorismu. V tak nejisté době to byl odvážný krok. Jak napsal Jacek Antoni Zieliński v katalogu k výstavě k 50. výročí *Arsenálu*: „Umění ve svých dějinách jednou vstupovalo do vztahů

s politikou, s lepšími či horšími výsledky, ale teprve ve dvacátém století se záležitost vztahů tohoto druhu ocitla na ostří nože. (...) Na ostří nože se ocitl problém nezávislosti umělce, tedy jeho vnitřní svobody.“⁵ Socialistický realismus tvůrčí svobodu umělců do značné míry pustošil; až po Stalinově smrti v roce 1953 začal růst tvůrčí kvas mezi nejmladší generací, která neměla co ztratit „a mohla hodně získat: tvůrčí svobodu pro celý svůj budoucí život“.⁶ Rok po *Arsenálu* (1956) byla v Sosnovci založena *Skupina Zagłębie*,⁷ která úspěšně fungovala až do poloviny 80. let, což je neobvykle dlouhé období. Někteří historici umění to připisují tomu, že skupina neměla žádný umělecký program. „Absence stylových nebo tematických předpokladů totiž znamenala, že každý umělec byl otevřený a mohl se rozvíjet individuálně“.⁸ Kontakty se *Skupinou Zagłębie* udržovali i další významní umělci z jiných částí Polska, například Jadwiga Maziarska, Jan Świdorski

4. Královský arzenál - budova bývalého arzenálu nacházející se na ulici Długa 52 ve Varšavě. V současnosti sídlo Státního archeologického muzea.

5. ZIELIŃSKI, J.A. *Przedziesiąt lat po wielkiej wystawie. Krag Arsenalu 1955-2005*. Gorzów Wielkopolski 2005.

6. Tamtéž

7. Zagłębie - je oblast výskytu a využívání důlních ložisek. Název skupiny se vztahuje k oblasti Zagłębie Dąbrowskie, tj. historické části západního Malopolska.

8. PIĄTEK, M. *Grupa Zagłębie. Z katalogu k výstavě Zagłębie*. Městská galerie umění *Extravagance* v Sosnovci, Sosnovec 2002

a Bogna Krasnodębska-Gardowska. Fungování skupiny od počátku podporoval Svaz polských výtvarných umělců, jehož pobočka – díky aktivitě členů skupiny – v roce 1957 v Sosnovci vznikla. Prostory, které skupina pro svou činnost získala, se staly centrem místního uměleckého života, a výstavy, které pořádala a kde se prezentovala, byly událostmi často přesahující hranice regionu. Zajímavé je, že přes otevřenost skupiny dalším médiím⁹ byla fotografická komunita v Sosnovci zcela opomíjena, dokonce přehlížena. Těžko říci, proč tomu tak bylo; snad je to možné přičíst postavení fotografického řemesla v Sosnovci, nezávislému a prosperujícímu v četných ateliérech, které nevyžadovalo navazování uměleckých vztahů s jinými umělci a ani si nedělalo nárok na finanční podporu státu. S tímto postojem může souviset i fakt, že výtvarní umělci, kteří měli vliv na podobu uměleckého života v Sosnovci, zacházeli až do počátku 21. století s fotografií jako s „chudší sestrou“ výtvarného umění. I přesto se *Skupina*

Zagłębie prosadila a její činnost ovlivnila i pozdější fotografie. Důležitým momentem v historii *Skupiny Zagłębie* bylo splnění snu umělců o „vlastní“ (rozuměj městské) umělecké galerii s názvem *Extravagance*, která se původně nacházela v centru Sosnovce na křižovatce ulic Wawel a 3-Maja. Po letech činnosti se galerie přestěhovala nedaleko do jedné z historických budov města: do zámku ve čtvrti Sielec, který sloužil Ústřední sklárně *Witopol* – v jeho zdech byla sbírka polského užitého skla.¹⁰ Galerie *Extravagance*, zřizovaná Centrem umění Sosnovec – Zámek Sielecki,¹¹ je vůči fotografické obci mimořádně vstřícná, o čemž svědčí množství samostatných i skupinových výstav. Centrum umění také hostilo *Sosnovecká umělecká setkání* a bylo první institucí, která umožnila fotografickým umělcům se takto široce prezentovat. *Skupina Zagłębie* se po složitém období z politických důvodů rozpadla. Valné shromáždění Svazu polských umělců¹²

9. Kromě malířů, sochařů nebo grafiků zde působili také návrháři interiérů a průmysloví designéři jako byli skláři Maria Słaboń, Bogdan Kupezyk nebo Eryka Trzewik-Drost či scénografové jako Włodzimierz Hławski.

10. Dnes nejvýznamnější sbírka Muzea Schönského paláce v Sosnovci.

11. Polsky Sosnowieckie Centrum Sztuki – Zamek Sielecki (SCS-ZS).

12. Związek Polskich Artystów Plastyków (ZPAP).

20. listopadu 1981 pozastavuje její výstavní činnost a zároveň rozpouští sosnoveckou pobočku. Houstnoucí politická situace ve městě pak rozprášila umělce skupiny, která definitivně ukončuje svou činnost v roce 1983. Po roce 1989 se objevily snahy o obnovení *Skupiny Zagłębie*. První pokus učinila již zesnulá výtvarnice Grażyna Figiel, která do ní chtěla zapojit i mladou generaci a aktivizovat ji. Tyto snahy, i když neúspěšné, mimo jiné vedly v roce 1998 k obnovení akcí pod širým nebem nazvaných *Sosnovecká umělecká setkání*. Mnozí historikové při zpětném pohledu spatřují

příčiny této situace především v rostoucí angažovanosti některých členů skupiny v aktuální politice Polské lidové republiky a v potlačování umělecké svobody umělců jdoucích proti proudu. Ti umělci, kteří si – například z obav před vnucovanými tématy – uchovali uměleckou volnost, nacházejí po rozpadu skupiny útočiště v kostelích: vystavují zde svá díla, navrhují sakrální interiéry či křížové cesty.¹³ Tato doba se zapsala do povědomí umělců a několik dosud žijících na ni vzpomíná jako na dramatický moment kulturního převratu v Sosnovci.

13. Podobně tomu bylo v celém Polsku.

Skupina umělců z pobočky
Svazu polských umělců v Sosnovci.
Fotograf neznámý

2

Umělecké plenéry nejsou v Sosnovci ničím novým, naopak, byly organizovány od konce 60. let a v 70. letech se jich účastnila i *Skupina Zagłębie*. Ve skutečnosti se ale jednalo o pokusy podřít si rebelující umělce a jejich tvorbu představám komunistického státu, s čímž mnozí ze členů skupiny stále více nesouhlasili.

Sedmdesátá léta vyžadují podrobnější popis. Polsko se v té době na chvíli „zvedlo“ z hrubých časů Władysława Gomułky,¹⁴ vstoupilo do takzvaného Gierkova desetiletí:¹⁵ na chvíli se vymanilo z duševní a finanční bídy, vzdálilo se od generace nesoucí tíhu válečných zkušeností a těšilo se momentálnímu oteplení společenských nálad.

V těchto zdánlivě příznivých podmínkách nastává pro umělce období, v němž se každý snažil najít své místo bez ohledu na politické názory, což ale vyžadovalo jistou obratnost, aby unikli cenzuře. Byla to doba, kdy umělecká činnost byla diktována závislostí na výběrech podporujících komunistickou moc. Tento

14.
Władysław Gomułka, polský
komunistický politik, v letech
1956 až 1970 první muž ve
státě.

15.
Edward Gierek byl polský
komunistický politik. Ve funkci
prvního tajemníka nahradil
Władysława Gomułku.

politický aspekt se promítal i do pořádaných plenérů a měl obrovský vliv na oficiální umění, které podléhalo diktátu idejí silícího totalitního státu.

Zároveň je třeba uznat, že existence takových (oficiálních) iniciativ nebyla vždy jednoznačně negativním jevem; přinášela s sebou i řadu dobrých věcí, například podporu umělců, a vznikala díla, jež jsou považována dodnes za hodnotná.

Tato ambivalentní doba tak přinesla dva souběžné proudy: oficiální umění, podřízené socialistickému režimu, a umění mimo komunistické normy. Gierkovo desetiletí – doba otevírání se Evropě a světu – bylo období vzniku občanských hnutí v opozici vůči oficiálnímu umění a mnoha zakázaných jevů představujících sílu uměleckého protestu, který nechtěl být spojován se státní ideologií. Mnozí umělci sahali po uměleckých výrazových prostředcích, které rigidní pojetí umění komunistických ideologů odmítalo, a účastnili se efemérních, performativních

či interdisciplinárních akcí, a to formou například instalace, často s konceptuálním skrytým významem. “Performativita byla spolu s konceptuálním uměním určitou tendencí, která byla záměrně nepochopena, která plně nevysvětlovala tvůrčí proces, zejména v době, kdy se od umělců očekávalo viditelné a fyzické finální dílo, ale přesouvala váhu na kontexty, akt tvorby a umělce, kteří se tímto způsobem realizovali. Oblast umění se tehdy rozšiřovala směrem k různým médiím a tradiční hierarchie hodnot v umění se převracela.”¹⁶ Tento střet „oficiálního“ umění s „neoficiálním“ není v dějinách nic nového; umění se vždy nesnadno vymaňovalo zpod oficiální reže. Příklady je dost, za zmínku stojí například *Salon odmínutých*,¹⁷ který v roce 1863 odsoudil Napoleon III., nebo dekorativní a smyslné umění rokoka, stojící v opozici k pompéznímu a monumentálnímu stylu Ludvíka XIV.

V tomto kontextu je třeba zmínit *polskou plakátovou školu*, fenomén, kterého si všimli

i na Dálném východě, stejně jako první pokusy o performanci Zbigniewa Warpechowského nebo *Divadlo Laboratoř* Jerzyho Grotowského, které sice vzniká na konci 50. let, ale svou koncepci mění v 70. letech.

Zmiňuji těchto několik příkladů, abych ukázal podstatu změn, které o několik staletí, respektive desetiletí v Sosnovci v rámci *Sosnoveckých uměleckých setkání* nastaly. Zahrnutí fotografie do těchto plenérů bylo výsledkem nezbytné změny v pojetí *Setkání* a otevřelo novou kapitolu těchto akcí. Stalo se tak až v roce 2008, na vlně politických změn na sosnoveckém magistrátu.¹⁸

16. GUZEK, L. *Plenery w Osiekach jako model historii sztuki polskiej lat siedemdziesiątych*, Szuka i Dokumentacja, nr. 10, Muzeum Historii Polski, Warszawa 2014.

17. Francouzsky Salon des Refusés.

18. Spojenectví mezi Občanskou platformou a levicí, která byla dlouhá léta u moci, vzniklo v roce 2006 (koaličním partnerem bylo tehdy uskupení Levice a demokraté, jehož součástí byla i SLD). Vydrželo pouhé dva roky. Jednou z podmínek koalice byly změny v sosnovecké kultuře, obsazení mnoha pozic a pravidel jejího řízení včetně změny pravidel *Sosnoveckých uměleckých setkání*.

Umělci během Jurského open-airu, 70. léta.
Fotograf neznámý

3

Při diskusi o tvorbě *en plein air* je důležité poznamenat, že nově vznikající pojetí malby vzešlo z myšlenek několika pařížských umělců, zakladatelů pozdější *barbizonské* školy. Barbizonští při formování nové krajinomalby ovlivňovali vývoj impresionismu. Zajímavé je, že způsob tvorby v plenéru se bude jen málo lišit od toho, co jsme zažili v průběhu 20. století.¹⁹ Ve druhé polovině dvacátého století je v Polsku plenér běžným jevem, praktikovaným i uměleckými školami a tvůrčími (profesními) sdruženími. V kontextu novějších tendencí v umění se malba (tvoření) v přírodě stane postupem považovaným za tradiční

a v některých kruzích, s rozvojem abstraktního umění, bude plenér už považován za demodé. Ale vraťme se do Polska 70. let, k prvním plenérům a skupinovým výstavám, které měly uměleckou komunitu sjednocovat. Ernst Gombrich napsal, že „umění neexistuje, existují jen umělci“; proto se stojí za to podívat na spektrum tehdejší umělecké tvorby – a to jak té svobodomyšlné, tak té, která byla diktována stranickými směrnicemi – z pohledu umělců. Navíc mnozí umělci té doby, i ti, kteří využívali privilegia daná tehdejší mocí, jsou dnes důležitými, významnými jmény.

3.1

Financování umění je samozřejmě rozsáhlé téma, nicméně stojí za to alespoň v obrysech zmínit, jaký charakter a roli měla oficiální státní (městská) záštita v historii plenérů v Polsku, kolik umělců ji z různých důvodů, nejčastěji politických či ideologických, nemohlo využít, ale také kolik dnešních iniciativ vychází z tradice tehdy organizovaných plenérů. Mecenášství není nový fenomén. Jeho historie, dokonce i podle jména, sahá až k osobě Gaia

Maccenase, poradce císaře Augusta. Právě nezištná dobročinnost tohoto římského politika, který žil v prvním století před naším letopočtem, vedla k podpoře básníků jako byli Horatius a Vergilius. Literatura tak v tomto předběhla výtvarná umění a tyto tendence se v Evropě udržely až do středověku, kdy postavení umělce bylo na stejné úrovni jako ostatních řemeslníků, sdružených do cechů. Za zmínku v této souvislosti stojí otázka

PODPORA UMĚNÍ

¹⁹. Viz Plener, in: *Słownik terminologiczny sztuk pięknych*. Ed. K. Kubalska-Sulkiewicz, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2004.

postavení umělce v období renesance, v době, kdy se posilovala vize *l'uomo universale* a významu bratrstev a cechů svatého Lukáše, dále pak akademií, jako byla Accademia di San Luca v Římě nebo Accademia degli Incaminati rodiny Carracci v Bologni. Nelze ani opomenout aktivity významných italských rodů, které chránily umělce, například Sforzové v Miláně, Medicejští ve Florencii, Gonzagové v Mantově či papež v Římě. Umělcům, kteří se svěřili do rukou svých mecenášů, se sice dostávalo štedrých odměn, privilegií a ochrany,²⁰ byli ale vázáni smlouvou vytvářet díla pod

UMĚLECKÉ PLENÉRY V SOSNOVCI OD VÁLKY PO VZNIK SOLIDARITY

Devatenácté století přináší ještě jednu změnu: malování v plenéru se pro umělce v stává normální, běžné. Je přitom zajímavé, že toto pojetí práce se až do konce 20. století téměř nemění. V dnešní době je „chodit ven“ naopak spojováno spíše s amatérským, neakademickým hnutím. Slovo plenér se stalo zastaralým a dnes často znamená společný výlet s cílem integrovat komunitu; zároveň je ale důležité, aby výsledkem těchto „výletů“ byla konkrétní díla a společné výstavy.

dohledem svých mecenášů. Jinými slovy – historie má dost příkladů, že ochrana mocných je spojena s nedostatkem svobody v přijímaných zakázkách, ale výměnou za uměleckou svobodu nabízí pohodlí. Určitou svobodu přináší až 19. století, kdy kariéra umělců již nezávisí pouze na panovnících či jiných vládců, ale se silnějším postavením uměleckých salonů a intenzivním rozvojem umění se objevuje stále více obchodníků s uměním: Ambroise Vollard, Peggy Guggenheimová či Gertruda Steinová jsou jména, která trh s uměním oživují.

O *Sosnoveckých uměleckých setkáních*, jejichž jsou fotografické plenéry už 18 let nedílnou součástí, nelze mluvit bez historických odkazů a souvislostí s realitou polského státu ve druhé polovině 20. století. Proto je třeba počátky *Setkání* (a fotografických plenérů) hledat několik desetiletí před jejich vznikem. Iniciativami, které ovlivnily podobu prvních plenérů v Sosnovci, byly různé typy akcí pořádaných pro umělce koncem 60. let a poté už pravidelně v 70. letech. Tehdy vznikly tzv.

3.2

20. Tato ochrana často překračovala hranice zákona, stačí zmínit přízeň prokázanou Caravaggioví, který se dopustil zločinu vraždy.

Jurské plenéry, a to ve dvou centrech dnešního Slezského vojvodství: jeden v Katovicích (a dalších městech bývalého Katovického vojvodství), druhý v Čenstochově (fungující dodnes). Protože se jednalo o urbanizovaný region s výrazným průmyslovým charakterem, byly běžné tzv. *průmyslové plenéry*. Těchto akcí, organizovaných kolem velkých i menších průmyslových závodů, bylo v té době hodně (a dnes jsou vynikajícím materiálem pro širší výzkum). *Průmyslový plenér* nabízel velkým továrnám možnost zadávat umělcům nejen zakázky, ale i stálou práci; každá továrna chtěla mít „svého“ umělce, kterým často byly i významné osobnosti regionálního umění. To se týkalo i fotografů, kteří pracovali v propagačních odděleních dolů, oceláren nebo elektráren. Princip byl jednoduchý: továrny – s odůvodněním, že plní poslání podpory umělců – měly užitek v podobě obrazů či soch, když zvaly umělce, kteří za honorář souhlasili s darováním svých děl do sbírek příslušných organizačních výborů. Vedle Svazu polských výtvarných umělců byly nejčastějšími poradateli odbory kultury městských úřadů (Sosnovec, Dąbrowa Górnicza), Okresní úřad v Będzinu nebo Zemský úřad v Katovicích. V případě průmyslových plenérů se k této skupině přidala i Zemská rada odborů v Katovicích.

21. In: *Międzynarodowy Plener Malarstwa w Zagłębiu Dąbrowskim. Malarstwo i Grafika*, Organizatorzy: Wydział Kultury Urzędu Powiatowego w Będzinie, Wydział Kultury Urzędu Miejskiego w Dąbrowie Górniczej, Wydział Kultury Urzędu Miejskiego

Na vytváření příznivých finančních podmínek pro umělce se výrazně podílel úřední aparát na krajské či městské úrovni a podporoval je při různých druhích realizací. Bohužel, ne všechny takové akce je možné do této práce zahrnout, protože se o nich nedochovalo mnoho informací. Nicméně k několika z nich byly vydány (na svou dobu velkolepé) katalogy. Jsou to cenné publikace a dnes často jediným dochovaným záznamem. Pokud jde o slezské jurské plenéry, konaly se nepravidelně. V katalogu z roku 1979 se můžeme dočíst, že se jednalo o čtvrtý ročník, ale když nahlédneme do další publikace z roku 1974 týkající se *Mezinárodního plenéru v Zagłębie Dąbrowskie*, najdeme v ní informace o dosavadních plenérových akcích, rozdělených do skupin podle ročníků: *I. a II. Plenér Dąbrowa Górnicza, Plenér Sosnowce a I. a II. Jurský plenér*.²¹ To svědčí o značné nepravidelnosti, ale také o tom, kolik takových iniciativ se tenkrát organizovalo a jak velká poptávka po tomto typu akcí byla. Plenér z roku 1974 také ukazuje na ambice organizátorů, kteří jej nazvali mezinárodním a pozvali umělce z Jugoslávie, Německé demokratické republiky, Bulharska, SSSR, Československé socialistické republiky a Maďarska. To zcela jasně odráží ducha doby: komunistické úřady chtěly integrovat jen

umělce zemí východního bloku, které byly pod sovětským vlivem. Tento plenér byl doplněn *Soutěží o monumentální díla*, která však realizována nebyla, i když se jí účastnila taková významná jména jako Bronisław Chromy, Bolesław Massalski nebo Gerard Grzywaczyk. Soutěž měla být reakcí na měnící se urbanistické uspořádání měst v Zagłębi a měla umělcům poskytnout zakázky na konkrétní veřejná prostranství. Joanna Tarkiewicz²² v kritickém textu ke katalogu z roku 1974 připomněla rozvoj plenéru v regionu od roku 1968: „Z tvůrčí iniciativy sosnowecké umělecké komunity *Skupiny Zagłębie* a kulturních aktivistů z Dąbrowy Górnicze se zrodila myšlenka uspořádat průmyslový plenér v Katovickém vojvodství. První industriální plenér uspořádaný v roce 1968 v Dąbrowě Górnicze, kterého se zúčastnilo dvacet pět výtvarných umělců, se stal uměleckým precedentem pro další vývoj. Ještě téhož roku byl Sosnovec pozván na další plenér a účast dvaatřiceti výtvarných umělců svědčí o dalším růstu významu této akce. Organizace dalšího plenéru v roce 1970, opět Dąbrowou Górniczou, se snahou dát plenéru celostátní charakter, byla korunovaná úspěchem a byla další etapou rozšiřování rozsahu a uměleckého významu akce.“²³ Podle Tarkiewicz se do roku 1974 zúčastnilo

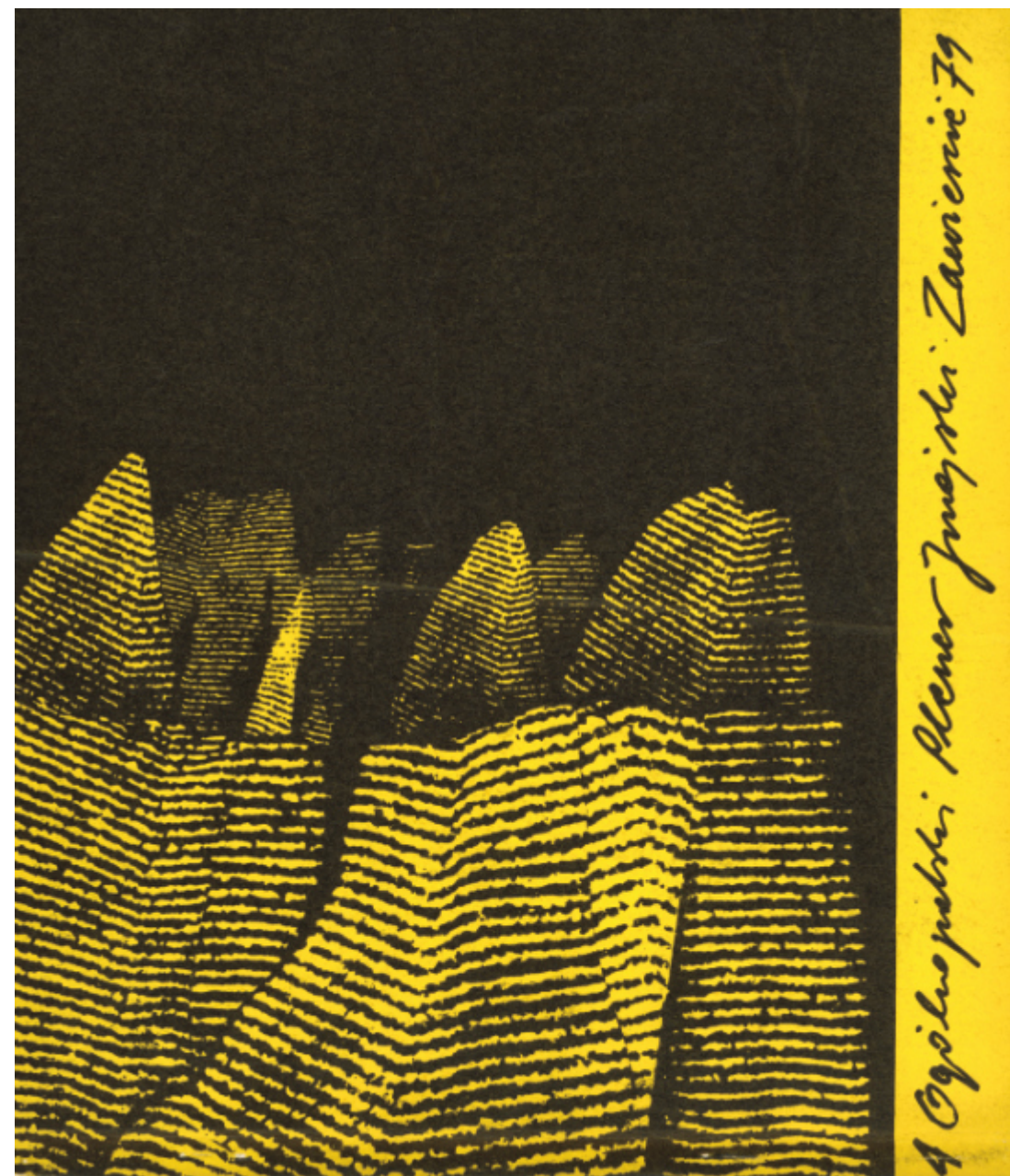
městských, jurských a průmyslových plenérů více než 120 autorů. Píše také o škále používaných stylů a technik, způsobů interpretace a výrazových prostředků. Tarkiewicz přirovnává rozsah a rozmach těchto akcí ke snům francouzských nabistů, členů německého Bauhausu nebo aspiracím sovětských konstruktivistů. To jsou možná příliš silná slova, trefně však vystihují myšlenku prvních plenérů, které vytvářejí uměleckou a dokumentární vizi regionu, v němž vznikají díla čerpající z „podceňovaného zdroje inspirace, jímž je lidská práce a jí utvářená industriální krajina těchto míst“, a zároveň poskytují pracujícím lidem (sic) možnost „přímo se podílet na zrodu uměleckého díla“.²⁴ Dobrý kritický text s historickými rysy kazí oslavné ódy na komunistický stát; autorka dává například příliš mnoho prostoru informacím o podpoře městských a stranických orgánů. Text je nicméně vynikajícím svědectvím doby – dozvídáme se, že organizátoři zajišťují nákup alespoň jednoho obrazu nebo dvou grafik od každého účastníka a zároveň se zavazují darovat je městu zdarma. Jen část těchto děl, která po plenérech zůstala, se ale v pozdějších letech podařilo získat do sbírek Muzea v Sosnovci;²⁵ díla byla totiž darována závodům, školám nebo institucím a část z nich nenávratně zmizela. Tento „trend“ se bohužel přenesl i do několika

22. Joanna Tarkiewicz (1931), absolventka dějin umění na Jagellonské univerzitě v Krakově, zabývala se muzeologií (organizovala historicko-umělecké oddělení Městského muzea v Zabrze, pracovala v uměleckém oddělení Slezského muzea v Katovicích) a výtvarným uměním. Členka *Sdružení historiků umění* (jedna z iniciátorů založení hornoslezské pobočky). Její životopis lze nalézt v *Lexikonu českých a polských muzejníků Horního Slezska*, Katowice 2007.

23. In: *Międzynarodowy Plenar Malarski w Zagłębiu Dąbrowskim. Malarstwo i Grafika*, Sosnowiec 1974.

24. Tamtéž.

25. Muzeum v Sosnovci bylo založeno v roce 1985, nejprve jako pobočka Hornoslezského muzea v Bytomi a od roku 1995 jako samostatná samosprávná kulturní instituce.

ročníků pozdějších *Sosnoveckých uměleckých setkání*.

Na celostátní význam aspirovaly kromě plenéru v Zagłębie Dąbrowskie také již zmíněné jurské plenéry.²⁶ Za zmínku ze zúčastněných umělců stojí například Tomasz Jura, pozdější profesor a pedagog Akademie výtvarných umění v Katovicích, který kromě účasti na *4. celopolském jurském plenéru* navrhl pro tento ročník vynikající grafickou úpravu katalogu a plakátu,²⁷ a Zygmunt Brachmański, vynikající polský sochař, vytvořil k této příležitosti pamětní medaili.

Komisařem²⁸ se stal Eugeniusz Chmiel. Vedle umělců ze Zaglebí a Slezska přijíždějí tvůrci ze Zawiercie, Čenstochové, Vratislavi, Białystoku, Krakova či Gdyně, a také dva českoslovenští umělci – Radko Mašata a Petr Markulček. Obrazy, které na těchto plenérech vznikaly, byly ovlivněny krajinou hradů, lesů a hor. Je zajímavé, že mezi nimi lze nalézt i díla, která reprezentují opačnou tendenci – fascinaci industriální krajinou.²⁹

Industriální inspirace jsou však nejsilněji patrné v plenérech, které byly zaměřeny přímo na průmysl; právě tyto plenéry zanechaly podle mého názoru ve slezsko-zaglebském regionu nejsilnější stopu před změnou systému v roce 1989. Text Bernadety Stano *Plenéry pod křídly velkého průmyslu. Mýty a pokusy o jejich*

*vzkříšení*³⁰ uvádí řadu důležitých skutečností, které budovaly příznivé klima pro organizování plenérů. Patří mezi ně například dohoda uzavřená v červnu 1962 mezi Ústřední radou odborů a Hlavní radou Svazu polských fotografů umělců,³¹ která obsahovala požadavky na přiblížení malířství, sochařství a grafiky pracujícím lidem. Podle těchto ustanovení musely továrny zajistit peníze na pořádání výstav a podporovat umělce nákupem děl.

Zajímavé je, že po politických změnách na konci 80. let se i po roce 2000 setkáváme s přítomností umělců v průmyslových závodech, ovšem tentokrát na základě sponzorství, podpory nepodložené žádnou ideologií. Objevují se soukromí investoři, často znalci umění, kteří chtějí umělce podporovat a propagovat jejich umění, nebo se jen rádi obklopují uměleckými díly. Institucionální a oficiální podpora umělců směřuje ke stipendijním programům, které dávají příležitost i nezávislým umělcům, kteří se nedokážou prosadit na kolektivních akcích nebo prostě chtějí pracovat sami. Když se v roce 1977 konal jubilejní desátý ročník *Průmyslového plenéru*,³² měl už v umělecké komunitě značný vėhlas. Nabyl celostátního charakteru a otevřel se i zemím východního bloku, nejčastěji Jugoslávii,

^[26] První *Jurský plenér* byl uspořádán v roce 1971.

^[27] In: 4 Ogólnopolski Plener Jurajski Zawiercie 79. Organizatorzy: Wydział Kultury Urzędu Wojewódzkiego w Katowicach, Zarząd Okręgu Związku Polskich Artystów Plastyków w Katowicach, Urząd Miejski w Zawierciu, Towarzystwo Miłośników Ziemi Zawierciańskiej, Sosnowiec 1979.

^[28] Komisař neboli vedoucí plenéru, dnes bychom řekli spíše kurátor. Termín komisař je relikv polské poválečné terminologie, který se přenesl i do pozdějších let a který se pro vedoucí plenérů používá dodnes.

^[29] In 4 Ogólnopolski Plener Jurajski, Zawiercie 79, úvod katalogu Małgorzaty Siwiec.

^[30] PRL-owskie re-sentymenty: Pod red. Alicji Kisielewskiej, Moniki Kostaszyk-Romanowskiej, Andrzeja Kisielewskiego, s. 215–235 (materiał publikowany po Interdyscyplinarnej Konferencji Naukowej PRL-owskie re-sentymenty, 22.–23. listopada 2016; Bernadeta Stano, Plenery pod skrzydłami Wielkiego Przemysłu. Mity i próby ich uskrzeszenia. Gdańsk 2017.

^[31] Porozumienie w sprawie udostępniania i upowszechniania sztuk plastycznych. In: AAN Warszawa zespół ZPAP nr 1/104

^[32] Koná se každoročně od roku 1968.

^[33] Připomínám, že plenér se konal v době tzv. gierkovského desetiletí..

^[34] Plener 77. 10. Ogólnopolski Plener Przemysłowy. Organizatorzy: Zarząd Główny Związku Polskich Artystów Plastyków w Warszawie, Urząd Wojewódzki w Katowicach – Wydział Kultury i Sztuki, Wojewódzka Rada Związków Zawodowych w Katowicach, Zarząd Okręgu Związku Polskich Artystów Plastyków w Katowicach, Urząd Miejski w Sosnowcu. Sosnowiec 1977.

^[35] Mimo jiné například významný předválečný architekt Józef Pomian Pomianowski.

^[36] Janusz Karkoszka, umělec, jeden z nejvýznamnějších hybatelů kulturního života v Sosnowci od 90. let 20. století. Zakladatel (v roce 1993) a pedagog Polického odborného studia Opus-Art, později umělecké školy OPUS-ART.

^[37] In: Plener 77. 10. Ogólnopolski Plener Przemysłowy. Sosnowiec 1977.

^[38] Díla byla tehdy vystavena v sále sosnovecké radnice.

^[39] Továrna Silma, Buczkova huť, závod Wanda, důl Sosnowiec nebo prádelna Intertex.

^[40] In: Plener 77. 10. Ogólnopolski Plener Przemysłowy. Sosnowiec 1977.

^[41] Tamtéž

Československu a Maďarsku. Pro desátý ročník se k organizačnímu výboru připojily okresní pobočka Svazu polských fotografů umělců v Katovicích i hlavní rada svazu ve Varšavě; vedle Odboru kultury a umění Zemského úřadu v Katovicích a Městského úřadu v Sosnovci zde najdeme i Zemskou radu odborů v Katovicích, tak důležitou pro charakter plenéru. Vzhledem k tomu, že tohoto plenéru se zúčastnili i jedni z nejvýznamnějších umělců regionu – Jacek Rykała, již zesnulý Marian Malina, Stanisław Gawron či Tadeusz Kwaśnik – to byl zajímavý plenér. Text pro katalog napsal autor pod zkratkou „JZ“. Zmiňuje historii hlavního města regionu Zagłębie Dąbrowskie, v němž vznikaly velké továrny ještě před tím, než Sosnovec získal městská práva. Text je ovšem poplatný režimu: připomíná život prvního tajemníka Ústředního výboru Polské sjednocené dělnické strany Edwarda Gierka,³³ nebo až hysterické příběhy, jako například tento: „Zde, u Pomníku revolučního činu, vítali Sosnovčané své nejdražší hosty. Zde byl srdečně vítán vůdce sovětského národa, vynikající aktivista světového dělnického hnutí a státník, tvůrce sovětského mírového programu, generální tajemník Komunistické strany Sovětského svazu a předseda Nejvyššího sovětu SSSR soudruh Leonid Iljič Brežněv.“³⁴ Zajímavější jsou naopak informace o první

výstavě obrazů uspořádané ve městě v roce 1921, kde jsou také zmíněni organizátoři této akce.³⁵ Jak se na jubilejní publikaci sluší, zajímavé shrnutí podal Janusz Karkoszka,³⁶ který střizlivě hodnotí inspiraci průmyslovou krajinou a výstižně pojmenovává nový způsob mecenášství továren a podniků. Autor se nepouští do žádného umělého přikrašlování historických odkazů, a i pasáž textu, v níž se mluví o „projevech originální péče o kulturu a umění v podmínkách nového politického systému, jímž je systém socialistický“,³⁷ je smysluplná. Karkoszka oceňuje i jiné věci: soubornou výstavu³⁸ a zakoupení „prakticky z ruky“ dvaceti ze sta děl sosnoveckými průmyslovými závody.³⁹ Pokládá také otázku, která zřejmě komunistické cenzuře unikla: „Neměli bychom uvažovat o uspořádání stálé galerie pro umělecky nejhodnotnější plenérová díla?“⁴⁰ Poznamenává, že „zatím totiž neexistuje zastřešující myšlenka, která by umožnila zajistit nejhodnotnější umělecká díla vytvořená v plenéru a shromáždit je na jednom místě přístupném veřejnosti“.⁴¹ Při čtení o uchovávání těchto děl je těžké nenabýt dojmu, že již koncem 70. let pocítovali umělci jistou hořkost; stále více si uvědomovali vykořisťování státním aparátem, neboť věděli, že mnohá jejich díla se beze stopy ztrácejí.

Dostávali sice za ně slušné, často neúměrné finanční prostředky, ale byli zapleteni (často dokonce nevědomky) do sítě zájmů jiných než uměleckých.

To se mělo brzy změnit. Profesor Jacek Rykała v roce 2010 výstižně připomněl: „Barbizonci byli zřejmě první. Po nich následovali impresionisté. A netrvalo dlouho a plenér jako termín pro uměleckou činnost mimo ateliér se v oblasti umění pevně etabloval. (...) Zvyk plenérů vlastně zavedli komunisté v době komunismu. Úřady je organizovaly proto, aby umělecké komunitě něco daly, kontrolovaly ji a dohlížely na tep skupiny více či méně samostatně uvažujících lidí. Je to možná paradox, ale každá iniciativa, i když jsou v jejím jádru nejednoznačné záměry, často vede k překvapivě zajímavým výsledkům. Tak tomu bylo čas od času i v případě městských plenérů nebo v případě našeho regionu průmyslových plenérů.“⁴²

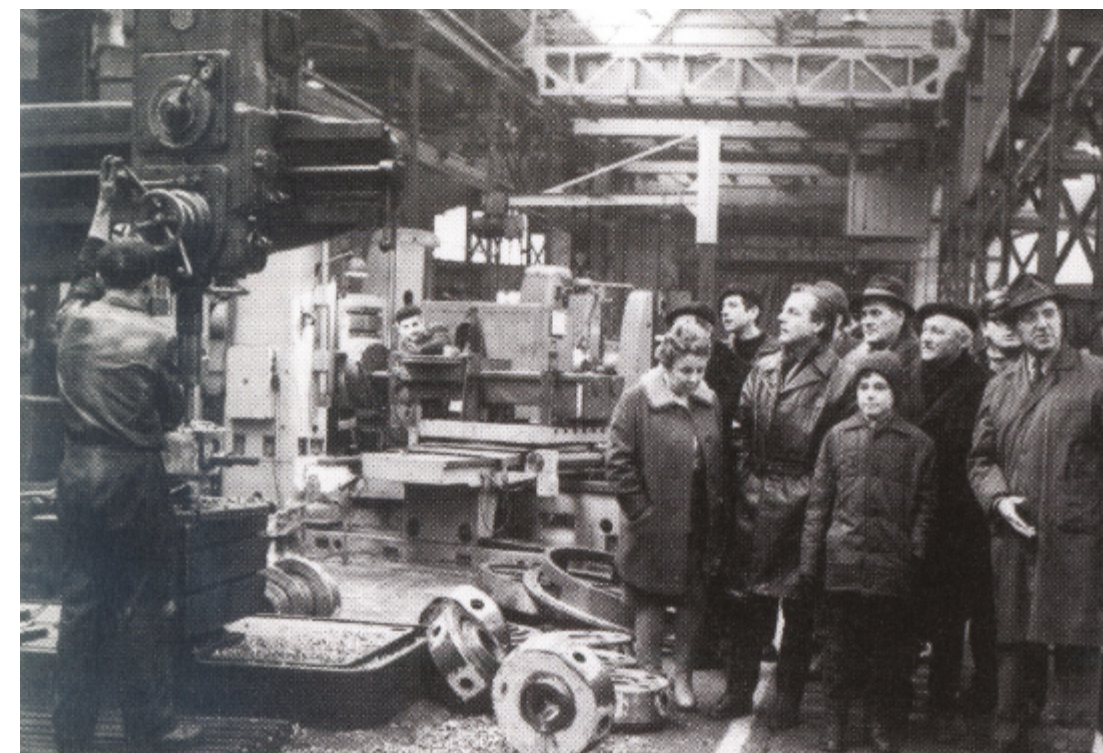
Osmdesátá léta 20. století byla v Sosnovci pro uměleckou komunitu obdobím těžkých

rozhodnutí. V roce 1981 ZPAP pozastavuje svou činnost a zároveň likviduje sosnoweckou pobočku. V roce 1983 se zastavuje činnost *Skupiny Zagłębie* – definitivně ukončila svou mnohaletou existenci. Ani toto období ale nepostrádalo výjimečné události či objevy: umění se tehdy dělilo na církevní a tzv. mladé, ale v samotném Sosnovci umělci krok s dobou nedrželi, respektive nechtěli se do nových fenoménů zapojit. Byla to doba velkých národních kolektivů, jako byly *Gruppa*, *Totart*, *Luxus*, *Łódź Kaliska*, *Koło Klipsa* nebo *Neue Bierniennost*, a mnoha velkých jmen, například Mirosław Bałka, Jerzy Kosalka nebo Adam Rzepecki. V této době tvořil také Ryszard Grzyb, který sice ze Sosnowce pochází, ale jeho dílo tam cítit není. Až po mnoha letech později se tento umělec představil Sosnovčanům prostřednictvím Centra umění a vlastně v tom pokračuje dodnes netradičnímu akcemi, například vytvoření nástěnné malby *Nosorožec*, která se před několika lety objevila na jednom z městských domů.

42.
In: *Surówka. XIII Sosnowieckie Spotkania Artystyczne*. Wyd. Sosnowieckie Centrum Sztuki – Zamek Sielecki, Sosnowiec 2010.

Umělci, kteří v té době projevili odvahu, vtip, sklon k riziku, ale i provokace a rebelství, nás dodnes těší svými nekompromisními a inovativními formálními počiny. Jak napsala Jolanta Ciesielska k výstavě *Banánová republika. Expresje 80. let*: „Polští ‚divoši‘, jak je zde nazýváme, tvořili ‚crème de la crème‘ polského umění 80. let, umění, které obstálo ve zkouškách času a nezapadlo do prachu dějin. Praktikovali všechny žánry tvůrčí činnosti: dělali akce a pouliční happeningy, malovali, sochali, točili filmy, psali manifesty, básně a eseje

o umění. (...) Otevírali a provozovali nezávislé galerie a ateliéry; žili naplno, jako by navzdory temné a někdy nebezpečné realitě stanného práva a později dekadentní beznaději závěrečné fáze komunismu. Dá se říci, že díky tak rozsáhlé míře sebeorganizace si tito umělci vytvořili jakýsi ‚stát ve státě‘, svou vlastní malou, nezávislou ‚banánovou republiku‘, kde neplatila ani cenzura, ani žádné jinde obvyklé kánony chování. Svět zbavený všech omezení, svět hravé anarchie, svět ‚mimo škatulku‘, v němž neustále probíhal karneval všech druhů umění.“⁴³

43.
Jolanta Ciesielska, z kurátorského textu výstavy: *Republika bananowa. Ekspresja lat 80-tych*, Centrum Sztuki Współczesnej, Gdańsk 2008.

Skupina umělců během plenéru.
Fotograf neznámý

1968	První plenér v Dąbrowě Górnicze
1968	1. generální průmyslový plenér ve Slezsku (Katowice)
1969	II. celostátní průmyslový plenér ve Slezsku (Rybnik)
1969/70	Polský národní plenér města Sosnowiec
1970	III. generální průmyslový plenér ve Slezsku (Bytom)
1971	IV. celopolský průmyslový plenér ve Slezsku (Świętochłowice)
1971/72	II. celopolský průmyslový plenér v Dąbrowě Górnicze (Dąbrowa Górnicza)
1971	I. jurský plenér v Zawierci (Zawiercie)
1972	Pátý celopolský průmyslový plenér ve Slezsku (Zabrze)
1973	2. celopolský jurský plenér v Zawiercie
1973	Sosnovecký plenér
1973	VI. celopolský průmyslový plenér ve Slezsku (celá oblast Slezska a Zagłębí) – Slezsko a Zagłębí v roce 30. výročí vzniku Polské lidové republiky
1974	Mezinárodní plenér v Zagłębie Dąbrowskie. Malířství a grafika
1974	VII. celostátní průmyslový plenér ve Slezsku (Chorzów, Os. Tysiąclecia v Katowicích)
1975	III. mezinárodní jurský plenér v Zawiercie
1975	VIII. všeobecný průmyslový plenér ve Slezsku (Ruda Śląska)
1976	IX. generální průmyslový plenér ve Slezsku (Chorzów)
1977	X. generální průmyslový plenér ve Slezsku (Sosnowiec)
1978	IV. celopolský jurský plenér v Zawiercie
1978	11. generální průmyslový plenér ve Slezsku (Gliwice)
1979	III. mezinárodní jurský plenér v Zawiercie
1985	Mezinárodní slezsko-dabrowský malířský a grafický plenér v Sosnovci (Sosnowiec)

Zpracováno podle: Janusze Karkoszky, úvod ke katalogu
Plener 77. 10. celopolský průmyslový plenér, Sosnowec 1977;
a Magdaleny Piątek Skupina Zagłębie z katalogu k výstavě
Zagłębie, Městská galerie umění Extravagance v Sosnovci,
Sosnowec 2002.

4

Jak je vidět, situace v Polsku nebyla jednorozměrná. Mnozí umělci byli příliš zapleteni do socialistických témat a do závislosti na institucích státu, že z toho nebyli schopní vystoupit. Zároveň tu existovali umělci, kteří si s režimem nezadali. Umění se ale vyvíjelo dál bez ohledu na okolnosti. Anda Rottenberg, která píše o změnách ve funkci umění a roli umělce, uznává, že „to, co nejzřetelněji charakterizovalo obraz polského umění na počátku 80. let, byl posun kritérií od uměleckých k etickým. Zaujmutí určitého morálního postoje bylo důležitější než estetický výběr.“⁴⁴ Kriticky se k tomu vyjadřuje také Anna Mizeracka, která hovoří o promarnění velké příležitosti a přílišném zapojení uměleckého díla do politicko-náboženských-finančních bojů. „Umění osmdesátých let mělo velkou příležitost vytvořit nadčasovější a univerzálnější dílo, ale tuto šanci do značné míry promarnilo použitím známých a jinak opotřebovaných formálních a emocionálních ostnů. Mám právo to napsat, protože jsem tehdy s pocitem

nedostatečnosti toho, co jsem dělala, vstoupila celou svou bytostí do svědectví o bolesti, hrůze a ztrátě naděje, které tehdy mnozí z nás, neřkuli všichni, prožívali. Svou kritiku té práce vyjadřuji se skutečnou bolestí.“⁴⁵ Ne každý umělec dokáže učinit takové sebekritické shrnutí. V této souvislosti lze vzhledem k hodnocení Anny Mizeracké také říci, že postoj umělců v Sosnovci nebyl úplně špatný, tím spíše, že šlo o skupinu, která zažila mnoho nepříjemných událostí. Po dramatickém období polských dějin – vypuknutí stanného práva, vzestupu Solidarity – následovala devadesátá léta: doba krachů velkých průmyslových závodů byla pro umělce spojená se ztrátou mocenské protekce. Byla to ale především doba systémových změn a politických vyrovnání, začala vznikat občanská hnutí; byla to také doba, v níž se umělci snažili najít sami sebe. Právě z těchto snah se zformovaly první *Sosnovecká umělecká setkání*. Bude však trvat ještě mnoho let, než plně dosáhnou statutu akcí, které jsou skutečně osvobozeny od všech závislostí a zájmů.

^{44.}
A.Rottenberg,*Pokolenie '80*.
In: A. Rottenberg, *Przećiąg*.
Teksty o sztuce polskiej lat 80.,
Warszawa 2009.

^{45.}
In: *Pokaz*, nr 28: A. Mizeracka,
Sztuka głodnych, Warszawa
2000.

ZROD SOSNOVECKÝCH UMĚLECKÝCH SETKÁNÍ

Zesnulí umělci: Krzysztof Adamczyk, Roman Chruściel, Tadeusz Drąbkiewicz. Reprodukce těchto fotografií autor ukázal na výstavě 18. Sosnoweckých uměleckých setkání *Paradox času* v roce 2015. Fotografie Dariusz Kindler

5

Plenérová tvorba, jak už bylo zmíněno, má v Polsku svou dlouholetou tradici, a to nejen mezi profesionálními umělci, ale i mezi amatéry – takto například funguje sosnowecká *Skupina Vztahy*,⁴⁶ kterou vede Czesław Gałużny, významný umělec regionu, uznávaný pastelář, účastník a komisař mnoha *Sosnoweckých uměleckých setkání*. Dodnes úspěšně organizuje umělecké akce pod širým nebem a sdružuje amatéry, především malíře.

Tvořit v plenéru však nemusí nutně znamenat jen neprofesionální akce; může obsahovat i další netradiční aktivity ve veřejném prostoru, například performativní akce, land-artovou tvorbu nebo provokace, které se ostatně objevují už od 60. let, ale zesílily s rozvojem například konceptualismu.

Po roce 1989 se v Sosnovci objevuje řada zajímavých kulturních iniciativ, které ovlivní vznik a osud pozdějších *Setkání*. Dne 10. dubna 1992 zahájila svou činnost galerie *Extravagance* (později Centrum umění Sosnovec – Zámek Sielecki). Slavnostní

otevření bylo spojeno s vernisáží výstavy Zbigniewa Blukacze.⁴⁷ Další z významných událostí, která stála na začátku galerie a zároveň udávala směr, kterým se vyvíjela, byla výstava *Současná polská malba*. Představila díla takových uměleckých autorit jako jsou Jan Tarasin, Jerzy Nowosielski, Henryk Stażewski, Ryszard Winiarski, Tadeusz Kantor, Stefan Gierowski, Jonasz Stern, Kazimierz Mikulski a Jadwiga Maziarska.

Otevření galerie i první výstavy se setkaly s mimořádným ohlasem jak ze strany města, tak samotných obyvatel. Jak zmiňuje Anna Górecka, někdejší vedoucí oddělení kultury na Odboru kultury, sportu a rekreace (později přejmenovaném na Odbor kultury a umění), ze zájmu o galerii je znát touhu po sosnowecké galerii a sosnowecké pobočce Svazu polských výtvarných umělců, která byla po vypuknutí válečného stavu uzavřena.

Domnívám se, že činnost a programová linie galerie pod vedením aktivní a nápadité Zdzisławy Grajcar položila také základy pro vznik

^{46.}
Grupa Relacje.

^{47.}
Jednalo se o první samostatnou výstavu Zbigniewa Blukacze, dnes profesora na Akademii výtvarných umění v Katovicích, účastníka mnoha prestižních akcí po celém světě.

Svatební palác v letech 1992–2002, později Městská galerie umění *Extravagance*, navrhli Henryk Buszko a Aleksander Franta. Fotograf neznámý

uměleckých akcí pod širým nebem v novém hávu, i když *Extravagance* nebyla hostitelem prvních ročníků sosnoweckých plenérů. Tímto posláním město pověřilo jinou instituci – Muzeum Sosnovec. Bylo to logické, a to hned z několika důvodů: především kvůli možnosti budování sbírky výtvarného oddělení muzea a také kvůli značnému výstavnímu prostoru (brzy bude vyřešen i tento problém galerie *Extravagance* – získáním nových prostor v zámku Sialecki).⁴⁸ Pokud se tedy vrátíme k událostem 90. let, stojí za zmínku tzv. *Letní salony* pořádané pro umělce sdružené kolem *Extravagance*. Již tehdy

se objevila jména, která se v pozdějších letech stala pro *Setkání* klíčová. Dva měsíce po otevření byla uspořádána skupinová výstava právě *Letních salonů*, na které se představili umělci jako Roman Kalarus, Ireneusz Walczak a Jacek Rykała. Na druhém ročníku se k nim připojí mimo jiné Ewa Zawadzka, Janusz Karbowniczek nebo Ewa Jędryk-Czarnota, což jsou mimochodem i budoucí účastníci *Setkání*. Lze tedy tvrdit, že se jednalo o první pokusy o propojení umělecké komunity Sosnovce a regionu po roce 1989. Když pořádání *Salonů* skončilo, další společnou akcí umělců byla soutěž v roce 1997 s názvem

Sosnowecké inspirace, kterou někteří považují za první ročník *Setkání*. Pořadatelé ji uspořádali po vzoru předchozích soutěží, které byly do té doby nedílnou součástí plenérů, a mezi umělci byli jako hosté pozvaní i účastníci dřívějších *Průmyslových plenérů*. Komisařem *Sosnoweckých inspirací* byl jmenován Andrzej Czarnota, který měl být zárukou změn a příležitostí pro další generaci umělců. Czarnota chtěl změnit tvář plenérů, ale jeho ambice vytvořit vysoce prestižní akci se střetly s tehdejšími názory úředníků i části umělecké komunity. Navzdory pozvání mnoha umělců, o což se postaral Odbor kultury, sportu a rekreace, vydal Czarnota nařízení, které omezovalo možnost soutěžit pouze profesionálům. To znemožnilo účast mnoha neprofesionálních umělců mimo akademii, například Tadeusze Drażkiewicze. Kritika a protesty této části umělecké komunity a tlak na úředníky města vyústily v odvolání Andrzeje Czarnoty z rozhodovací pozice v budoucích plenérech. Jak zdůrazňuje historička umění

Ewa Chmielewska, která v té době tyto aktivity koordinovala, nová soutěžní pravidla nebyla spojena s povinnostmi organizátorů plenéru díla zakoupit; pouze vítězové získali finanční odměnu. Něco, co se stalo neoddělitelnou součástí pozdějších *Setkání*, byla výstava a také katalog se shromážděnými díly. V roce 1997 se Muzeum v Sosnovci, které bylo pořadatelem *Inspirací*, rozhodlo zakoupit oceněné dílo Ryszarda Serwického, přestože k tomu nebylo nijak zavázáno. Soutěže se zúčastnilo 23 umělců, mezi pozvanými byli například Zbigniew Blukacz, Czesław Gałużny, Marek Grabowski, Maria Matyja-Rozpara, Ryszard Twardoch nebo Wanda Zbyszewska. Přihlášeno bylo celkem 61 prací, z nichž porota složená z umělců (byli mezi nimi i profesori z Akademie výtvarných umění v Krakově) ocenila Zbigniewa Blukacze, Ryszarda Serwického a Ryszarda Twardocha. Na výstavu v samotném muzeu se dostalo 46 děl. S rokem 1998 přichází návrat ke vzorci open-

48. V roce 2002 se usnesením Rady města Sosnovec ze dne 10. října bývalá Městská galerie umění *Extravagance* přejmenovala na Centrum umění Sosnovec – Zámek Sialecki a získala sídlo v nejstarší památce zapsané v rejstříku území města Sosnovec, tj. v zámku Sialecki.

air. Tehdy umělce spojila společná výstava a téma zaměřené na sosnovecké památky. Navzdory novým podmínkám se *Sosnovecka umělecká setkání* neobešla bez špatných rozhodnutí: nedošlo k vytvoření tematických a kritických výstav, ale akce byla spíše ve znamení nekontroverzních přístupů, které sice nevyvolávaly vzájemné konfrontace, ale umělci ani nepodstupovali vzájemné tvůrčí interakce. Mohl za to i fakt, že umělecká komunita nebyla soudržná. Velké kontroverze vyvolalo jmenování Kryspiana Adamczyka, který v té době zastával funkci městského výtvarného umělce na Odboru kultury, sportu a rekreace a který se ještě před rokem 1989 angažoval v komunistickém systému, komisařem plenérů na dalších pět let (někteří umělci mu vyčítali, že se podílel na likvidaci sosnovecké pobočky Svazu polských výtvarných umělců a galerie na ulici Małachowského). Jmenování komisaře plenérů bylo vyhrazeno tehdejšímu vedoucímu Odboru kultury, sportu a rekreace Andrzejowi Równickému, který navzdory svým vysokým

organizačním schopnostem nebyl člověkem znalým umění; zároveň byl jeho přístup spojen i s nedůvěrou v muzejníky a kurátory, které měly místní instituce k dispozici. Navzdory společenským změnám byly rozhodovací pozice na sosnoveckém magistrátu stále obsazeny lidmi, pro které bylo jistější jmenovat komisařem některého z umělců, čímž se jmenovaní stali na magistrátu finančně závislí, byť jen díky možnosti nákupu děl. Ti, kteří pracovali na magistrátu, jako například již zmíněná Anna Górecka, nemohli svými znalostmi a zkušenostmi prorazit. O to více překvapí, že po několika letech v roce 2005 funkci komisaře plenérů opět převzme „neukázněný“ Andrzej Czarnota, umělec, který začal hlasitě zpochybňovat některá pravidla, která plenérům škodila, což způsobilo další napětí ve vztazích mezi organizátorem a samotnými umělci.⁴⁹ Vedle svých uměleckých schopností je Andrzej Czarnota člověkem neústupným, a navzdory následným změnám v sosnovecké kultuře⁵⁰ a jeho opětovnému

Umělec na plenérové akci.
Fotograf neznámý

49.
V roce 2006 došlo ke změně komisaře. Stal se jím Czesław Gałuszny. V letech 2007, 2008 a 2009 se komisařem *Setkání* stane opět Andrzej Czarnota.

50.
V roce 2008 odchází z funkce vedoucího Odboru kultury, sportu a rekreace Andrzej Równicki, funkci přebírá architekt, tehdejší městský konzervátor památek Paweł Dusza.

působení v roli komisaře se v roce 2009 se *Setkáními* rozloučit.⁵¹ Pro uměleckou komunitu Sosnovce to byla značná ztráta, neboť Czarnota byl výrazným účastníkem sosnoveckých plenérů a ve sbírkách muzea se nachází řada jeho děl. V roce 1998 začíná éra *Sosnoveckých uměleckých setkání*. I když některá pravidla převzatá z dřívějších plenérů nebyla ideální, vzniká tradice, která pro místní umělecké komunitě velmi chyběla.

50.
Andrzej Czarnota náhle umírá v roce 2014.

SOSNOVECKÝCH UMĚLECKÝCH SETKÁNÍ SE ÚČASTNÍM JIŽ ŘADU LET A Z POHLEDU VÍCE NEŽ DVACETILETÉ ZKUŠENOSTI MOHU S PŘESVĚDČENÍM ŘÍCI, ŽE SE JEDNÁ PO VŠECH STRÁNKÁCH O ÚSPĚŠNÝ UMĚLECKÝ PROJEKT. OBVYKLE SE NA ZAČÁTKU KONAJÍ PLENÉRY NA RŮZNÝCH (ČASTO ATRAKTIVNÍCH) MÍSTECH U NÁS I V ZAHRANIČÍ A VYVRCHOLENÍM TĚCHTO SETKÁNÍ JE PAK SPOLEČNÁ VÝSTAVA. VÝSTAVY SE KONAJÍ V RENOMOVANÝCH GALERIÍCH V SOSNOVCI, NAPŘÍKLAD V PALÁCI SCHOENA - MUZEU V SOSNOVCI NEBO DŘÍVE V CENTRU UMĚNÍ A AKCI VŽDY DOPROVÁZÍ ZAJÍMAVÝ KATALOG, KTERÝ JE DŮLEŽITÝM SOUHRNEM INFORMACÍ O ZÚČASTNĚNÝCH UMĚLCÍCH. RÁD BYCH ZDŮRAZNIL, ŽE KROMĚ UZNÁVANÝCH UMĚLCŮ, KTEŘÍ POCHÁZEJÍ ZE SOSNOVCE A ZAGŁĘBIE, SE *SETKÁNÍ* ÚČASTNÍ TAKÉ VYNIKAJÍCÍ UMĚLCI Z CELÉHO POLSKA, KTEŘÍ

BYLI POZVÁNI NA PLENÉR A SPOLEČNOU VÝSTAVU. TO JE DŮLEŽITÝ ASPEKT Z HLEDISKA VZÁJEMNÉ VÝMĚNY MYŠLENEK A UMĚLECKÝCH POSTOJŮ JINÝCH TVŮRČÍCH KOMUNIT. PRO KOLEGY ZE ZBYTKU POLSKA JE TO SKVĚLÁ PŘÍLEŽITOST SEZNÁMIT SE S TVORBOU SOSNOVECKÝCH UMĚLCŮ. DÍKY PRAVIDELNOSTI TÉTO AKCE A VYSOKÉ ÚROVNI DĚL PREZENTOVANÝCH NA VÝSTAVÁCH SE *SOSNOVECKÁ UMĚLECKÁ SETKÁNÍ* STALA PRESTIŽNÍ KULTURNÍ UDÁLOSTÍ V CELOSTÁTNÍM MĚŘÍTKU A ÚČAST NA SETKÁNÍCH JE PRO KAŽDÉHO UMĚLCE VYZNAMENÁNÍM. PRAVIDELNÉ NÁVŠTĚVY ČLENŮ VEDENÍ MĚSTA NA PLENÉRECH A ÚČAST NA VERNISÁŽÍCH VÝSTAV JSOU JASNÝM DŮKAZEM OCENĚNÍ ROLE KULTURY V PROPAGACI SOSNOVCE, COŽ NÁS NUTÍ HLEDĚT DO BUDOUCNOSTI *SOSNOVECKÝCH UMĚLECKÝCH SETKÁNÍ* S DŮVĚROU A NADĚJÍ.

Skica Janusze Karbowniczka,
profesora Akademii wýtvarných umění v Katovicích.

6

6.1

Slovo *setkání* se v názvu *Sosnoweckých uměleckých setkání* v první ročnících neobjevilo. První tři ročníky se jmenují *Plenér. Sosnovec 98, Plenér. Sosnovec 99 a Plenér. Sosnovec 2000*. V roce 2001 se název mění na *Umělecké setkání Sosnovec 2001* a v následujícím roce na *Umělecké setkání 2002. Obraz Sosnowce z blízka i z dálky*. V roce 2003 se koná plenér s dodatkem *mezinárodní*, a to díky účasti ostravského rodáka Thomase Laxe.⁵² Následující ročníky se budou jmenovat *Umělecká setkání*, a to až do roku 2009, kdy se poprvé pojmenují tak, jak je známe dnes: *Sosnowecká umělecká setkání*. Pro fotografy je přelomový rok 2003, protože mezi hosty, které pozvala komisařka Ilona Gajda, se objevuje Marek Beblot, v té době slavící první triumfy se svými snímky vynikajícího skladatele Krzysztofa Pendereckého. Pro fotografy to byl důležitý

^{52.} Thomas Lax, československý umělec, který v roce 1971 emigroval do Kanady.

^{53.} Výši těchto prostředků schvaluje vedoucí Odboru kultury, sportu a rekreace.

^{54.} Pałac Schoena Muzeum w Sosnowcu.

PROMĚNA NÁZVU

krok, který ale přichází pozdě – prvních sedm let byla fotografie na okraji. Forma plenéru byla stejná: městská rada jmenuje komisaře, který pozve skupinu umělců, aby se na několik dní vydali na libovolné místo v kraji. Umělci vytvoří několik děl (někteří i několik desítek) v libovolné technice s dohodnutým honorářem na výtvarný materiál.⁵³ Vyplacením honoráře se umělci zavazují odevzdat svá díla městskému úřadu. Z těchto děl je uspořádána výstava v Muzeu Schönského paláce v Sosnovci,⁵⁴ je vydán katalog a některá díla se dostanou do muzejních sbírek. Zde se dotýkáme některých ne zrovna dobrých pravidel, které se ale táhly až do roku 2010. Za prvé: umělci dostávali honorář bez ohledu na efekt své práce, což je praxe známá ze 70. let, a jsou tak odsouváni do role pouhých realizátorů úkolů, které jim svěřuje městská „mecenášská“ organizace. Jakékoli vybočení

z určitého schématu končí rezignací na další spolupráci, v důsledku čehož Sosnovec sice dostává dekorativní díla, která se ale nezabývají důležitými či vážnými tématy. Za druhé, a to je praxe vyloženě cynická, s díly se zachází podle uvážení organizátora, to jest města. Ze seznamů děl darovaných na výstavu, které byly původně otištěny v katalogích (později se od nich upustilo), se naprostá většina ve sbírkách muzea v Sosnovci nenachází. Většina z nich se Odbor kultury, sportu a rekreace zbavil: některé měly být předány jednotlivým oddělením úřadu a sloužit jako jejich výzdoba, jiné se nenávratně ztratily – byly rozdány v rámci oficiálních partnerství a sloužily tak jako jakýsi dárek. Takového zacházení s jejich díly si umělci nemohli nevšimnout a vadilo jim to. Bez viny ovšem nebyli ani samotní umělci: do tištěných katalogů nebo na výstavu se sice dostávala díla určité umělecké úrovně, ale do muzejních

sbírek umělci posílali díla slabá, která jim ležela v ateliérech. Nejhorší praxí bylo podle mého názoru také spojení *Setkání* s takzvanými *Sosnoveckými charitativními plesy* (v roce 2000 nazývanými *Velké charitativní plesy samosprávy*). Jedním z vrcholů programu, který se konal v Paláci Schoena, v němž sídlí muzeum, byly aukce uměleckých děl. Aukce ale neměly jasná pravidla. Například ještě před zahájením plesu byla některá díla označena jako prodaná, což bylo vyloženě trestuhodné, neboť jejich koupě za vyvolávací cenu před aukcí byla v rozporu s charitou a získáváním případných dalších finančních prostředků. Takové praktiky se staly terčem kritiky, jež vedly ke snahám o nápravu této situace a k obnovení důvěry mezi institucemi, úřadem a samotnými umělci. Teprve v roce 2008 se situace mění se zcela jinými pravidly pro účastníky plenérů.

Fotografové Zbigniew Podsiadlo (vlevo) a Marek Beblot během plenéru ve Wysowé Zdroji v roce 2007.
Fotografie Paweł Dusza

6.2

Když byl v roce 2003 na *Setkání* poprvé pozván také fotograf, nikdo netušil, že po několika letech to budou právě fotografické plenéry, kteří se stanou rovnocennou a hybnou silou této akce. Takto pozdní účast fotografů na *Setkáních* neznamená, že by fotografická komunita byla bezvýznamná. Právě naopak. V roce 2003, kdy byl do Sosnovce pozván Marek Beblot, tvořili mnohem výraznější fotografové Zbigniew Podsiadlo nebo Maciej Stobierski a velmi aktivní bylo také *Fotografické sdružení Zagłębie*. Proto je s podivem, že fotografie byla stále na okraji zájmu pořadatelů *Setkání*. Fotografie se ale dotýká Sosnovce nejen v rámci plenérů, ale prakticky celou jeho existenci. Jeho první fotografie pořídil Ignacy Krieger a jsou uloženy ve sbírce Muzea historie Krakova.⁵⁵ Statut města získal Sosnovec v roce 1902, v době ruské anexe, kdy počet jeho obyvatel dosáhl přibližně 60 tisíc. Taková koncentrace lidí vyžadovala řadu služeb, mezi nimiž

^{55.} Fotografie Ignacyho Kriegera byly pravděpodobně pořízeny v 70. až 80. letech 19. století.

^{56.} Zagłębiowskie Towarzystwo Fotograficzne - ZTF

^{57.} Článek Teresy Torańskiej *Coś po nas zostało, jak myślisz?*, Gazeta Wyborcza, 5. března 2006.

SOSNOVEC NA FOTOGRAFII

nechyběla ani fotografie a četné fotografické ateliéry. Jednou z nejznámějších fotografických provozoven byla *Fotografická společnost bratří Altmanů*, která se skvěla slogany jako „Fotografujeme všechno a všude“ nebo „Špatné počasí na fotografiích nic nemění“. V roce 2017 se v sosnoveckém Centru umění konala velká výstava věnovaná tomuto ateliéru (kurátorkou byla Monika Kempara). Osudy starých fotografických ateliérů se pravidelně zabývá také Anna Urgacz-Szczęsna z Centra umění, někdejší členka *Spolku fotografů Zagłębie*.⁵⁶ Zajímavé jsou také osudy rodiny Zorských. Jejich fotografický ateliér, založený kolem roku 1900, se nacházel v Sosnovci v ulici Modrzejowska 11. O tragickém osudu rodiny Zorských vyprávěla mimo jiné novinářka listu Gazeta Wyborcza Anna Malinowska na konferenci v Paláci Schoena - Muzeu v Sosnovci v září 2023, věnované 80. výročí likvidace židovského ghetta ve městě.⁵⁷

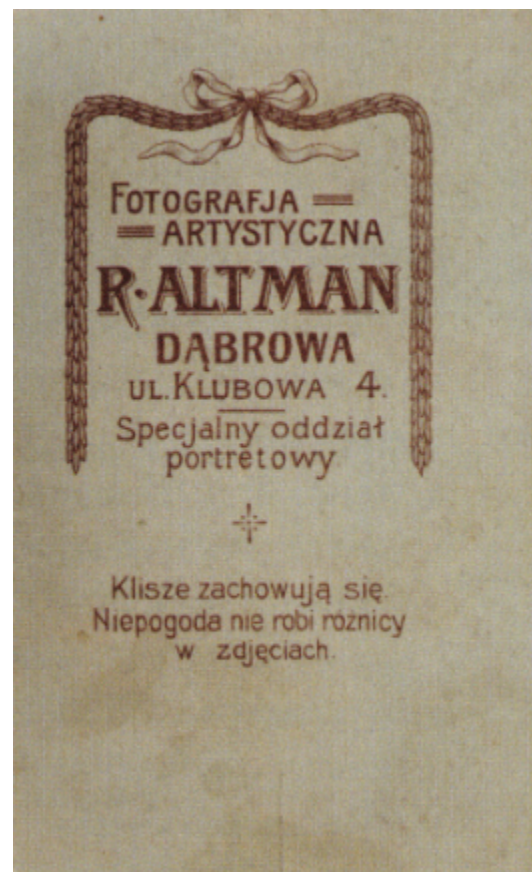
Komisař mnoha Setkání Andrzej Czarnota s manželkou Ewou Jędryk-Czarnotou během plenéru ve Wysowé Zdroji v roce 2007.
Fotografie Paweł Dusza

Za zmínku stojí také *Fotografická a portrétní dílna a ateliér uměleckých výrobků* Stanisława Lazara v Sosnovci v ulici Piłsudskiego 14, která zahájila činnost v roce 1919. Rychle se stala jednou z nejoblíbenějších ve městě, pokud lze věřit tehdejším reklamním anotacím: „Lazar v Sosnovci, Piłsudskiego 14, provádí portréty z fotografie rychle, levně a spolehlivě“.⁵⁸ Po válce vznikla řada fotografických ateliérů a toto povolání se stalo velmi lukrativním. Fotografové, kteří byli povinně sdruženi v cechu a získávali mistrovské osvědčení, si mohli otevřít vlastní provozovny a přijímat do svých ateliérů tovaryše – dnes bychom řekli techniky. Jeden z nejdéle fungujících a prosperujících podniků patřil po válce Januszovi Stelmaszczykovi, který zdědil ateliér po svém otci. Další vznikaly také v 70. a 80. letech a některé z nich úspěšně vstoupily do éry digitální fotografie a prosperují dodnes. Mezi nejznámější ateliéry druhé poloviny minulého století patřil ateliér Rocha Wolského na ulici Wspólna, ateliér Jana Bełłota ve čtvrti

Kazimierz Górniczy (dříve to byla samostatná obec), ateliér Mariana Mielczarka, který zdědil prostory na ulici Piłsudskiego 14 po předválečném podniku Foto-Lazar, nebo ateliér Jerzyho Łakomského. Posledně jmenovaný ateliér byl zajímavým místem, protože jeho majitel vedle svého řemesla provozoval i autorskou galerii, kde kromě vlastních prací začal prezentovat práce mnoha umělců, a to jak výtvarníků, tak fotografů. Łakomski, který ateliér vedl společně se svou ženou Marií, byl v té době jediným fotografem mezi sosnoveckými řemeslníky, který měl ministerský titul uměleckého fotografa. Po letech se také rozhodl vstoupit do Svazu polských fotografů umělců.⁵⁹ Z výše nastíněného se vkrádá otázka: Proč od sedmdesátých let, kdy plenéry dosáhly největší popularity, nikdo fotografie k účasti na některém z ročníků nepozval? To platí i na plenéry po roce 1989. Kdo rozhodl, že fotografie nepatří do umění? Lze to vysvětlit například tím, že někteří z těch, kteří měli ateliéry, nepřekročili

58. Kromě toho dělal také technické fotografie, reprodukce, kopie plánů, výkresů a dokumentů pro továrny, doly či hutě nebo pro sochaře a kameníky fotografie vypalované na porcelánu pro náhrobky a pomníky.

59. Związek Polskich Artystów Fotografików -- ZPAF

Jedna z fotografií z ateliéru bratří Altmanů, který měl pobočky v Sosnovci, Będzinu a Dąbrowě. Na zadní straně je slavný slogan „Filmy budou zachovány. Špatné počasí na fotografiích nic nemění.“ Fotografie ze sbírek Muzea v Sosnovci

rámec svého řemesla a nepřinesli do prostředí nic nového? Vždyť ale existovaly výjimky, jako například již zmíněný ateliér J. Łakomského. Je tedy zvláštní, že plenéry fotografii přehlížely; přitom se fotografování po válce kromě řemesla vyznačovalo také mimořádnou uměleckou kreativitou. Ze Sosnovce pocházel například Leonard Idziak, který spolu se svou ženou Halinou Holas-Idziakovou patřil ke skupině vynikajících umělců (členů Svazu polských uměleckých fotografů od padesátých let) a provozoval fotografickou dílnu *Foto-Holas*. Díla obou se nacházejí v četných muzejních sbírkách a jejich dílo je stále ceněné. Anna Chojnacka se rovněž narodila v Sosnovci a po válce začala pracovat v reklamě v nakladatelství *Awir* a *Śląsk*, v nichž v letech 1950–1959 vedla reklamní oddělení. V roce 1958 se stala členkou Svazu polských uměleckých fotografů. V roce 1977 se dokonce stala expertkou ministerstva kultury a umění pro fotografii, ale ani to nebylo pro uměleckou obec a úředníky rozhodující.

Z archivu novin Dziennik Zachodni.
Fotografie Józef Makal

V Sosnovci žil po celý svůj tvůrčí život legendární Józef Makal, známý jako „slezský Henri Cartier-Bresson“, oceňovaný fotožurnalista a výtvarník, který svá díla prezentoval na mnoha výstavách v Polsku i po celém světě včetně Japonska nebo Austrálie. Od padesátých let byl spojen s redakcí listu Dziennik Zachodni, jeho největším úspěchem bylo získání ceny World Press Photo v roce 1962. Ani pro něj se místo v sosnoweckých plenérech nenašlo, a když začali být fotografové konečně zváni, byl Józef Makal již starším, navíc slepým mužem.⁶⁰ Do řad sosnoweckých umělců se nezařadila ani další generace fotografů. Od roku 1974 je fotografie doménou Zbigniewa Podsiadła,

Józef Makal (sedící) obklopený fotografy Zbigniewem Podsiadłem, Jerzy Łakomskim a Januszem Wojcieszakem.
Fotografie Arkadiusz Gola

umělce, který žije v Sosnovci od narození, jednoho z nejaktivnějších umělců ve městě, člena Svazu polských fotografů umělců. Ani úspěchy na světových salonech, články v mnoha odborných uměleckých časopisech nebo samostatné výstavy nepomohly k uznání jeho tvorby organizátory plenérů. Ani Maciej Stobierski nebo Marek Bełtót neuspěli (posledně jmenovaný bude pozván až v roce 2003).

Přehlížení fotografie se stalo tak zažité, že ani na počátku nového tisíciletí se nic neměnilo. Umělci tvořili dál: získávali ceny, pořádali výstavy, pomáhali mladým studentům milovat a chápat fotografii. Vynikali v tom zejména Zbigniew Podsiadło a Jerzy Łakomski. Podsiadło se stal hybnou silou činnosti *Spolku fotografů Zagłębie* a pozdějšího *Spolku milovníků fotografie*⁶¹ a také – ve spolupráci s historičkou umění Małgorzatou Malinowskou-Klimekovou – mnoha fotografických akcí Centra umění Sosnowiec – Zámek Sielecki. Po roce 2000 se formuje *Spolek fotografů*

60. Zemřel v roce 2021 ve věku 94 let.

61. Stowarzyszenie Miłośników Fotografii – SMF.

Zagłębie, který založili mladí lidé, kteří chtěli propojit fotografickou komunitu nejen v Sosnovci, ale v celém regionu. Tehdy se ke spolku připojují lidé, kteří si ve fotografickém světě najdou své místo, a začínají být zváni na pozdější fotografické plenéry v rámci *Sosnoweckých uměleckých setkání*. Do této skupiny patří Patrycja Pawężowska (alias Anna66 Andrzejewska), Damian Mickoś, Paweł Dusza, Paweł Więclawek, Jarosław Rudnicki, Rafał Opalski, Przemysław Charatynowicz (nyní Przemysław Dębczak). Vzhledem k tomu, že fotografie se v té době do galerií v Sosnovci nepřijímaly, nepořádaly se ani žádné workshopy nebo akce věnované fotografii. Musela si tak poradit sama. Místem příznivým pro tyto aktivity „zdola“ se stala *Pub&Gallery Patelnia 36*, dnes již zaniklý prostor na náměstí Stulecia. Na mnoho let se stal místem pro tvůrčí přehlídky, výstavy, soutěže a fotografická setkání. V uvolněné atmosféře zde pravidelně probíhaly konzultace se Zbigniewem Podsiadłem. Bylo to období

radosti z tvorby sice v amatérském hnutí, přesto se značným úspěchem. O fenoménu *Spolku fotografů Zagłębie* psala řada novinářů a publicistů. Jistě tomu napomohly i změny na sosnoweckém magistrátu v oddělení Odboru kultury a umění v roce 2008. Po několika letech se ze *Spolku fotografů Zagłębie* vyděluje *Fotografická skupina HALO*, která sdružuje tvorbu Pawła Duszy, Damiana Mickoše, Pawła Więclawka a Jarosława Rudnického. První tři jmenovaní se fotografii věnují dodnes. Skupina si vydobyla své místo v regionu četnými výstavami a účastí na mnoha akcích, například na *Dnech fotografie*, které se od té doby staly pravidelnou akcí Centra umění. Již několik let má *HALO* své místo a temnou komoru právě v této instituci. Ke vzniku této skupiny došlo v době, kdy činnost samotného *Spolku fotografů Zagłębie* zanikala, mnozí umělci, jako například Anna66 Andrzejewska, se vydávali vlastní, samostatnou cestou. Tato umělkyně se později stala absolventkou Akademie výtvarných umění

Paweł Dusza, gouache, venkovní práce v roce 2007.

Účastníci prvního plenéru, 1998.
Uprostřed v bílém kabátku (před) Andrzej Czarnota.
Fotografie Andrzej Niczewski

v Katovicích na katedře nových médií a obhájila zde doktorskou práci. Dodnes patří k neaktivnějším fotografům z regionu, své fotografie představila na různých výstavách po celé Evropě. *Spolek fotografů Zagłębie* utlumil svou činnost do roku 2010, o několik let později se rozpadla i skupina *HALO*, ale tři fotografové (Paweł Dusza, Damian Mickoś, Paweł Więclawek) zůstali aktivní a nadále prezentují svou tvorbu na samostatných i skupinových výstavách.

Do roku 2008, jak už bylo řečeno, byla účast fotografů na *Sosnoweckých uměleckých setkáních* prakticky zanedbatelná. První pozvání dostal Marek Bełłot, kterého na výstavu pozvala kurátorka Ilona Gajda v roce 2003. V roce 2004, kdy se komisařem *Setkání* stane Leszek Szyczyk, se vedle Marka Bełłota objeví i Andrzej Niczewski. Jeho účastí vrcholí jakýsi přirozený obrat, neboť od roku 1999 byl delegován na všechny akce pořádaných sosnoweckou radnicí, včetně akcí pod širým nebem, až byl nakonec v roce 2004 přizván jako

účastník *Setkání*. Na fotografii Andrzeje Niczewského na obálce katalogu *Setkání* z roku 2004⁶² je také Jerzy Łakomski, pozdější tvůrce a iniciátor fotografických plenérů, ale jeho práce v publikaci chybí, stejně jako na výstavě. V rozhovoru⁶³ si autor bohužel není schopen vzpomenout na okolnosti, proč tomu tak bylo. Následující rok (2005) pořadatel *Setkání*, kterým je celou dobu radnice se sosnoweckým muzeem, opět vedením pověřuje Andrzeje Czarnota, který ale žádného z fotografů nepozve. V roce 2006, kdy se kurátor mění na Czesława Galuzného, se mezi 24 účastníky znovu objevují Marek Bełłot, Jerzy Łakomski a Andrzej Niczewski.

V roce 2007 se komisařem stal opět Andrzej Czarnota. Již nemohl přehlížet dobře organizovanou fotografickou komunitu, takže se na *Setkání* znovu objevují tři fotografové z předchozího roku, ale k nim se přidává Zbigniew Podsiadło a Paweł Dusza.⁶⁴

A nakonec přišel rok 2008: v rámci *Sosnoweckých uměleckých setkání* se poprvé

62. *Spotkania Artystyczne Sosnowiec 2004*, Muzeum w Sosnowcu, Sosnowiec 2004.

63. Rozhovor, příloha č. 1.

64. Tehdy požádaný o prezentaci malířského díla.

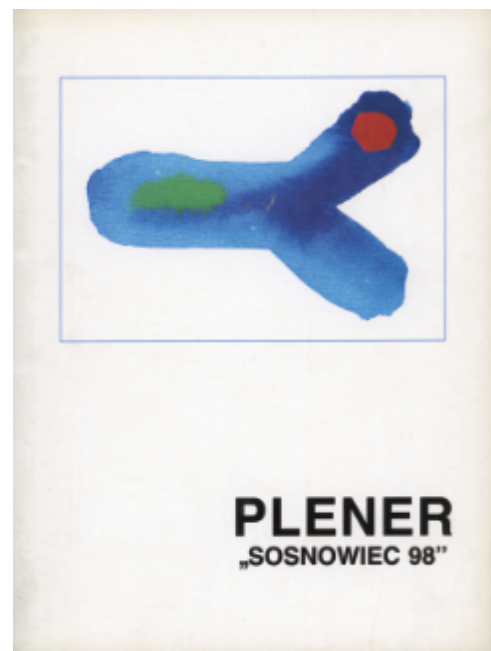
Účastníci Setkání v roce 2007
Czesław Gałuzny (vlevo) a Piotr Murawa.
Fotografie Paweł Dusza

pořádá fotografický plenér. Dochází k tomu po organizačních změnách na radnici, kdy vzniká Odbor kultury a umění. Tehdy došlo k setkání představitelů samosprávy s Jerzym Łakomským, který navrhl starostovi Sosnovce, aby byl zřízen samostatný fotografický plenér (s plným souhlasem Odboru kultury a umění, který tehdy

vedl autor tohoto textu). Jedním z iniciátorů byl zmocněnec pro kulturu Mateusz Rykała, syn dvou vynikajících umělců Jacka Rykały a Ewy Zawadzke, profesorů katovické Akademie výtvarných umění. Návrh byl přijat s velkým nadšením. Komisařem fotografického plenéru se stal Jerzy Łakomski a je jím dodnes.

Piotr Murawa,
Okno, malba akrylem,
3. umělecká setkání, Sosnowec 2000.

Obálky katalogů Setkání 1998–2002
na vrhl komisař akcí Krzysztof Adamczyk.

Obálka katalogu 2003.

Obálku katalogu 2004 navrhl komisař Leszek Szymczyk.

Obálku katalogu 2006 navrhl komisař Czesław Gałuszny.

Obálky katalogů z let 2005 a 2007 – 2009,
které navrhl komisař Andrzej Czarnota.

FOTOGRAFICKÉ PLENÉRY, POSILOVÁNÍ FOTOGRAFICKÉ KOMUNITY V SOSNOVCI

První fotografie prezentovaná během Setkání v roce 2003.
Fotografie Marek Beblot

7

Že se v Sosnovci něco s fotografickou komunitou děje, jako první signalizoval *Spolek fotografů Zagłębie*. Tato skupina vznikla na rozhraní mezi dobou analogové fotografie a rychlým nástupem digitální fotografie. Brzy poté se objevily další skupiny, které nacházely stále více prostoru pro vystavování svých prací a také našly v kulturních institucích své pravidelné podporovatele. V roce 2005 je z iniciativy Zbigniewa Zdzenického založen *Spolek milovníků fotografie*, který nakonec sídlí v Kulturním centru Jana Kiepur v Sosnovci v ulici Będzińska.⁶⁵ Členy *Spolku milovníků fotografie* se stali lidé, kteří se později účastní *Sosnoweckých uměleckých setkání*. Za zmínku stojí jedna z nejkreativnějších fotografek Sosnowce Joanna Bratko-Lityńska, předsedkyně *Spolku* v letech 2011–2019. Výjimečná umělkyně plná energie, držitelka mnoha ocenění a organizátorka významných fotografických akcí ale v roce 2019 náhle umírá. Dalším dobrým duchem *Spolku milovníků*

fotografie se prakticky od počátku stane Teresa Solarz, v současné době fotografa Svazu polských fotografů umělců, která má na *Sosnowecká umělecká setkání* velký vliv. Nelze opomenout ani aktivity Ewy a Jerzyho Chrapkových (Jerzy Chrapka byl v letech 2019–2022 předsedou svazu SMF), kteří se rovněž výrazně na plenérech podílejí a provozují galerii umění *Vysoká*, která se nachází na místě bývalého ateliéru Jerzyho a Marie Łakomských v Sosnovci v ulici Wysoka 9A. Z dalších členů *Spolku milovníků fotografie* byli k účasti na plenérech přizváni Adam Bit, Michał Kusiak, Zbigniew Zdzenicki, Leszek Wolski nebo Tadeusz Lazarz, současný předseda sdružení. Stejně jako v případě *Spolku fotografů Zagłębie*, i ve *Spolku milovníků fotografie* našel své místo Zbigniew Podsiadło jako umělecký vedoucí a mentor; se spolkem spolupracoval až do roku 2016 a pomohl mnoha talentovaným fotografům. K *Spolku milovníků fotografie* se připojil také Rafał Opalski, fotograf ze Sosnowce, který zde má od roku 2024 vlastní

^{65.} Prvních šest let to bylo ve starých prostorách Městského klubu Jana Kiepur v Sosnovci.

Zbigniew Podsiadło konzultuje fotografie se členy ZTF v Pub&Galeria Patelnia36. Fotograf neznámý

Damian Mickoś během zasedání ZTF. Fotografie Paweł Dusza

ateliér a který založil *Klub fotografů*, sídlící v centru města na třídě Zwycięstwa. Stalo se tak díky výběrovému řízení, které radnice vyhlásila na takzvaný *Lokál pro kulturu*.⁶⁶ V *Klubu* se konají autorská setkání, výstavy fotografií a *Festival terapeutické fotografie*, který Rafał Opalski založil. *Klub* záhy přesahuje rámec Sosnowce a zve také fotografy z českého Institutu tvůrčí fotografie v Opavě.⁶⁷ *Spolek fotografů Zagłębie* a *Spolek milovníků fotografie* jsou první skupiny, které měly vliv na budování dobrých vztahů s institucemi a úřady a na podobu *Sosnoweckých uměleckých setkání*. Již po roce 2010, kdy jsou fotografové plnohodnotnou součástí *Setkání*, dojde k nebývalému oživení v pořádání fotografických akcí, soutěží, workshopů; vznikají také další umělecké skupiny, i když jejich činnost tak silný vliv na kulturní život města nemá. Za zmínku stojí skupina *Mimo rám*, která vznikla v roce 2012 mimo jiné z iniciativy Joanny Widurské a Kamila Myszkowského, fotografa Svazu polských fotografů umělců a dlouholetého

účastníka *Setkání*. V roce 2005 se objevily první akce věnované životnímu prostředí: radnice vyhlásila první fotografickou soutěž pod názvem *Mizíci architektura Sosnowce*. Jak tehdy zdůraznil Zbigniew Podsiadło, jmenovaný do role předsedy poroty: „Cílem bylo nejen ukázat současný stav architektonických památek města, ale také poznat činnost fotografické komunity, zejména nové vlny mladých umělců.“⁶⁸ V porotě soutěže zasedli kromě Zbigniewa Podsiadla také Marek Bełtot, Paweł Dusza a historička umění Małgorzata Malinowska-Klimek. Do soutěže se přihlásilo celkem 76 autorů, kteří zaslali přibližně 300 fotografických prací. Pro některé z nich to byla vůbec první příležitost prezentovat svá díla na veřejnosti. Další soutěž, která se konala v roce 2007 pod názvem *Moje brána, moje ulice, moje město*, byla ještě zajímavější a přihlášena byla řada velmi vyzrálých prací. Tentokrát autoři získali – kromě finančních odměn – možnost prezentovat svá díla v roce 2008 v sosnoweckém

66. Misto pro kulturu – kampaň městské rady na podporu umělců, tvůrců a komunitních pracovníků. Město přiděluje prostory v atraktivních lokalitách za snížené nájemné.

67. Byli to Paulina Bajorowicz a Sebastian Ozóg.

68. *Ginąca architektura Sosnowca*. Wyd. Wydział Kultury, Sportu i Rekreacji Urząd Miejski w Sosnowcu, Sosnowieckie Centrum Sztuki – Zamek Sielecki, Sosnowiec 2006.

Centru umění a některé fotografie byly vybrány do posoutěžní publikace. Porota hodnotila 356 prací šedesáti fotografů a předsedou byl opět Zbigniew Podsiadło, který práce hodnotil společně s Katarzynou Latą, tehdejší předsedkyní Slezského okresu *Svazu polských umělců fotografů*, Małgorzatou Malinowskou-Klimek a Pawłem Duszou. Ředitelkou *Centra umění Sosnowec – Zamek Sielecki* byla v té době Teresa Szczepanek, kterou v roce 2008 vystřídala Jolanta Skorus. Právě její vedení přineslo *Centru* nejvíce fotografických akcí včetně výstav: *Lemkowyna* Zbigniewa Podsiadla (2008), *Akt* Wacława Wantucha (2009), *Hasidé* Dariusze Kindlera (2011), *Fokus* Tadeusze Rolkeho (2016),

U.R.O. alias Vesmír pohyblivých obrázků (1895–2015) Janusze Musiała (2017), *Dechy* Macieje Stobierského (2018), *Identyta obrazu* Patrycji Pawężowské (2018), *Sanguis* Laury Makabresku (2020), *Bod bílý. Bod černý* Zdzisława Beksinského (2021), *Paper landscapes* Kamila Myszkowského (2022), *Not/forgetting* Iwony Germanek a Krzysztofa Golucha (2024) a *Ecce homo* s fotografiemi Krystyny Lyczywek (2024). Připočteme-li k tomu pravidelné *Dny fotografie*, setkání, autorské prezentace nebo poplenérové výstavy, získáme měřítko, kolik prostoru tato instituce věnovala a věnuje fotografickému umění. V roce 2008 již v Sosnowci existuje velmi silná, dobře organizovaná fotografická komunita,

Spolek milovníků fotografie. Zleva Joanna Bratko-Lityńska (prezidentka 2011–2019), Zbigniew Zdzenicki (zakladatel a první prezident 2004–2006), Ireneusz Czechowicz, Ewa Chrapka, Zbigniew Podsiadło (umělecký vedoucí skupiny do roku 2016), Marek Lityński (prezident 2009–2011), Leszek Wolski. Fotografie Ireneusz Czechowicz

kteřá si žádá své místo v kulturním prostoru města. Je to historický okamžik, kdy se fotografické plenéry stávají součástí *Sosnoweckých uměleckých setkání*. Neobešlo se to bez přešlapů, například se po letech ukázal jako nepromyšlená nápad uspořádat v rámci jednoho *Setkání* dva integrační výjezdy a dvě samostatné výstavy. To sice na jedné straně poskytlo možnost pozvat více fotografů, na druhé straně to ochudilo umělce jiných technik o živou diskusi a propojení, které *Setkání* poskytuje.

V roce 2008 se malíři pod vedením Andrzeje Czarnoty vydali do Lanckorony,⁶⁹ zatímco fotografové pod vedením Jerzyho Łakomského do Wysowy Zdróje. Prvního fotografického plenéru se zúčastnili: Marek Bełłot, Paweł Dusza, Dariusz Kindler, Jan Łakomski, Jerzy Łakomski, Stanisław Michalski, Damian

Mickoś, Andrzej Niczewski, Zbigniew Podsiadło, Jarosław Rudnicki, Maciej Stobierski, Paweł Więclawek, Leszek Wolski a Zbigniew Zdzenicki. Přes mnohé nedostatky a tápání, jakou roli mají plenéry vlastně hrát, byly pozoruhodným impulsem přijatým s velkým zájmem. Následná výstava, která se konala v muzeu v Sosnovci, měla vysokou návštěvnost. Následující rok přinesl další změny. Muzeum v Sosnovci v té době neprojevilo zájem o uspořádání dvou výtvarných výstav, a tak oba plenéry, výtvarný i fotografický, přešly do péče Centra umění Sosnovec – Zámek Sielecki a výstavy se konaly v jeho galerii *Extravagance*. Ve výtvarné skupině byl naposled komisařem Andrzej Czarnota. Výtvarní umělci jeli do vesnice Brenná, zatímco fotografové do Kudowy Zdrój. Čestným hostem fotografického plenéru byl Jerzy Lewczyński, který do katalogu napsal

69. Vesnice 30 kilometrů jihozápadně od Krakova.

nostalgický text *Můj Sosnovec*: „Jak říká staré přísloví o džbánu, kterým se tak dlouho nosí voda, až se ucho utrhne, tak i naše krátká pozemská přítomnost vyžaduje změnu způsobu čtení skutečnosti. Vzniká mnoho historicko-filozofických prací, často založených na jediném evokovaném svědectví skutečnosti, totiž na fotografii. Tato slova ve mně vyvolalo heslo *Plenér v Sosnovci*, místo, s nímž jsem spjat od dětství a mládí. Sosnovec byl domovem mé rodiny, která se sem přestěhovala z Kielců po skončení první světové války v naději na lepší životní podmínky a také na vzdělání pro své děti. (...) Vzpomínám si na vznášející se vůni uhelného kouře a dýmající lokomotivu. Moje babička Kazimiera Cątkowska pracovala na poště a její syn Bogusław navštěvoval staszické gymnázium. To on mi ukázal první fotoaparát a vyvolal mé první fotografie, pořízené

70. In: *XIII Sosnowieckie Spotkania Artystyczne. Plenér Fotograficzny 2009*. Sosnowieckie Centrum Sztuki - Zamek Sielecki, Sosnowiec 2009.

o prázdninách u nás doma v Lubelsku. (...)
Nejvíce si však pamatuji tajemný pomník na pravoslavném hřbitově, který zobrazuje ženskou postavu odcházející do pootvěřených dveří na věčnost... Tento pomník je mým klíčem spojujícím minulé a současné léta.“⁷⁰
Jerzy Lewczyński se také zmínil o Krzysztofu Vorbrodtovi, který po válce pokračoval ve fotografických tradicích své rodiny v Sosnovci. Díky své „archeologii fotografie“ zachránil tohoto umělce před zapomněním. Vorbrodt vytvořil díla, která nazval *Symetriemi*, což byly montáže několika negativů nebo pozitivů. Přítomnost Jerzyho Lewczyńskiego, jednoho z nejvýznamnějších polských fotografických umělců, by nebyla možná, nebýt angažovanosti Katarzyny Łaty, tehdejší předsedkyně slezské pobočky Svazu polských fotografů umělců v Katowicích, která se rovněž

Účastníci 6. uměleckého setkání Sosnovec, 2003.
Pátý zleva Marek Beblot, jediný fotograf v umělecké skupině.
Fotografie Andrzej Niczewski

Účastníci 7. uměleckého setkání Sosnovec, 2004
Druhý zleva Jerzy Łakomski (bez práce na výstavě),
třetí zleva Marek Beblot, první zprava Andrzej Niczewski.
Fotografie Andrzej Niczewski

Účastníci 9. uměleckého setkání Sosnovec, 2006.
Fotografové v umělecké skupině: Marek Beblot
a Andrzej Niczewski (na fotografii chybí Jerzy Łakomski).
Fotografie Andrzej Niczewski

Účastníci 10. uměleckého setkání Sosnovec, 2007.
Fotografové ve skupině: Marek Beblot, Paweł Dusza,
Andrzej Niczewski, Zbigniew Podsiadło (Jerzy Łakomski není
na fotografii).
Fotografie Andrzej Niczewski

účastnila druhého fotografického plenéru
v rámci 12. ročníku *Setkání*. Byla to doba, kdy
Jerzy Łakomski chtěl Sosnovec i pro umělce
odjinud a chtěl, aby plenér získal vysokou
reputaci.
Již od druhého ročníku plenéru se kromě jmen
ze Sosnovce objevovali lidé ze *Sdružení
polských umělců fotografů* – Andrzej
Koniakowski, Katarzyna Łata, Beata Mendrek,
Stanisław Michalski, Janusz Musiał a Maria
Śliwa. Plenéru se zúčastnila také Ewa Zawadzka,
profesorka Akademie výtvarných umění, která
byla přijata do *Svazu polských umělců fotografů*
jako mimořádný člen.

V tom roce byl také poměrně velký kontrast
mezi výstavami fotografií a výtvarných umělců,⁷¹
což vedlo k četným polemikám o změně
charakteru *Setkání*, pokusům o nalezení nového
způsobu integrace, změnách některých pravidel
a především otevření se nejmladšímu umění.
Příliš velké neshody mezi organizátory
a Andrzejem Czarnotou vedly k jeho odchodu.⁷²
Bohužel ani jedna strana nedokázala udělat

kompromisy, což je škoda, protože Andrzej
Czarnota byl velmi výrazný umělec, který
osobně ručil za kvalitu prezentovaných děl a měl
vynikající organizační schopnosti. Jeho odchod
z pozice komisaře výtvarných umělců byl
zlomem v dějinách *Setkání* a počátkem dalších
změn.

71.
Obě výstavy se konaly koncem
roku 2009 v Centru umění
Sosnovec - Zámek Sielecki.

72.
Vychýlalo se mu především to, že
plenéru chybí nápad a svěžest,
že roky vybírá stejnou skupinu
umělců, což se projevilo na
kvalitě výstav a jejich špatném
přijetí.

Fotografický plenér 2008.
Zleva stojící: Paweł Więclawek, Stanisław Michalski, Mateusz Rykała (zmocněnec primátora města pro kulturu), Jerzy Łakomski (komisař), Damian Mickoś, Leszek Wolski,
Kazimierz Górski (starosta Sosnowe), Zbigniew Zdzienicki, Andrzej Niczewski, Marek Beblot, Krzysztof (starostův řidič). Sedi zleva: Jarosław Rudnicki, Paweł Dusza,
Zbigniew Podsiadło, prezident lázní Wysowa Zdrój, Maciej Stobierski, Leží: Jan Łakomski.

První fotografický plenér 11. Sosnoveckých uměleckých setkání.
Wysowa Zdrój, 2008.
Fotografie Andrzej Niczewski

FOTOGRAF, VYDAVATEL A ŠÉFREDAKTOR KULTURNÍHO
ČASOPISU, ARCHITEKT, FOTOGRAF A HUDEBNÍK... JE TU TAKÉ
PROFESOR, VYSOKOŠKOLSKÝ PEDAGOG-MALÍŘ A FOTOGRAF
SAMOUK. TADY JSME VŠICHNI POHROMADĚ.

A TO JE MOTTO *SOSNOVECKÝCH UMĚLECKÝCH SETKÁNÍ*:
SPOLEČNĚ!

K TOMU SE PŘIDÁVAJÍ NESMÍRNĚ INSPIRATIVNÍ A ÚČELNÁ
TÉMATA *SETKÁNÍ*, KTERÁ NÁS MAJÍ VÉST K REALIZACI DĚL.
NĚKTERÁ Z TĚCHTO TÉMAT - SLOGANŮ - S NÁMI ZŮSTÁVAJÍ
DÉLE A OTEVÍRAJÍ NÁM NOVÉ PROSTORY PRO DALŠÍ TVŮRČÍ
ČINNOST.

A KDYŽ SI VZPOMENEME NA MIMOŘÁDNOU ATMOSFÉRU TĚCHTO
DNŮ POD ŠIRÝM NEBEM (PŘIPOMÍNÁJÍCÍ MI ATMOSFÉRU ŠKOLY
TVŮRČÍ FOTOGRAFIE V BRNĚ VE VZDÁLENÝCH SEDMDESÁTÝCH
LETECH A INSTITUTU TVŮRČÍ FOTOGRAFIE V OPAVĚ DNES,
BUDEME MÍT OBRAZ FENOMÉNU, KTERÝM *SOSNOVECKÁ
UMĚLECKÁ SETKÁNÍ* BEZESPORU JSOU A O KTERÉM S RADOSTÍ
PÍŠU.

Wojciech Prazmowski

únor 2024.

Profesor, vysokoškolský pedagog,
absolvent Vyšší fotografické školy v Brně,
člen Svaz polských umělců fotografů.

Marian Malina,
Staveniště – mistr,
Linoryt vyrobený pro venkovní použití v roce 1977.

8

Rok 2010 přinesl zásadní změny pro výtvarný plenér. Odchod Czarnoty jako komisaře znamenal nejen změnu ve vedení výtvarných plenérů, ale hlavně změnu pravidel. A tak zatímco fotografický plenér jel dál svou cestou,⁷³ výtvarný plenér zažil zásadní převrat. Jeho komisařem byl jmenován profesor Jacek Rykała z Akademii výtvarných umění v Katovicích, který zavedl něco, co se stane pro *Setkání* signifikantní: vůdčí myšlenku, kterou se řídí výběr umělců podle určitého klíče, aby výstavy zaujaly (vážným) tématem, aby jejich poselství bylo zajímavé a oslovovalo diváka.

XIII. sosnowecká umělecká setkání se proslavila *Surówkou*,⁷⁴ poplenérovou výstavou v Centru umění. Jacek Rykała se v textu v úvodu katalogu ohlédl do 70. let: „Dobře si pamatuji na tyto poplenérové výstavy, byly si navzájem velmi podobné. Řada nezajímavých a podobných děl, uvedených do života jen proto, aby ‚prošly‘. Vzpomínám si také na díla Mariana Maliny, který byl často zván k účasti na plenérech. (...) Jeho grafiky, které vznikaly na zakázku, mohly

být klidně vystaveny na kterémkoli evropském trienále. Pro vynikajícího umělce je kontext, v němž pracuje, irelevantní, pokud k němu přistupuje seriózně. (...) Pozván vedením našeho města k vedení dalšího plenéru jsem si říkal, že dnes, kdy je škála výtvarných výrazových prostředků tak široká, by bylo zajímavou zkušeností a doufám, že i výsledkem, setkání nejmladších umělců s naším městem.“⁷⁵ Jacek Rykała pozval třináct umělců, téměř všechny z Akademie, a jak sám poznamenal – velmi výrazných uměleckých osobností. Na plenéru, který se poprvé konal v samotném Sosnovci, se za účasti historiků sešli lidé, kteří ke svým dílům napsali také autorský text, jakousi esej. *Surówki* se zúčastnili Jakub Adamek (Sosnovec), Judyta Bernaś (Sosnovec), Szymon Kobylarz (Katovice), Dominika Kowynia (Sosnovec), Piotr Kossakowski (Sosnovec/Czeladź), Michał Minor (Zabrze), Aleksander Kozera (Katovice/Sosnovec), Elżbieta Kozera (Katovice/Sosnovec), Małgorzata Rozenau (Sosnovec), Wojciech

^{73.} Tentokrát fotografové jeli do Kutné Hory v České republice.

^{74.} Což znamená surové železo, ale také něco surového, čerstvého.

^{75.} *Surówka. XIII Sosnowieckie Spotkania Artystyczne*. Wyd. Sosnowieckie Centrum Sztuki - Zamek Sielecki, Sosnowiec 2010

Obálka katalogu XIII Umělecká setkání,
Sosnovec, 2010.
Komisařem byl prof. Jacek Rykała.

Článek v kulturním magazínu SOSNart,
na fotografii v popředí prof. Jacek Rykała.

Barvy města. Sosnovec a Kutná Hora, XIII. Sosnowecká umělecká setkání.
Na horní fotografii účastníci fotografického plenéru, dole Paweł Dusza a Katarzyna Łata.
Fotografie Dariusz Kindler

Skrzypiec (Katovice), Paweł Szeibel (Zabrze),
Lesław Tetla (Katovice) a Joanna Zdzenicka
(Sosnovec). Zmiňuji se o těchto umělcích
jmenovitě proto, že všichni, přestože značná
část z nich pochází ze Sosnowce, se *Setkání*
zúčastnili poprvé. V médiích, která se zajímala
o iniciativu Jacka Rykały, to vzbudilo docela
velký rozruch. Objevily se titulky jako „už žádná
landszafty“⁷⁶ (Gazeta Wyborcza) nebo někteří
popisovali výstavu jako akci studentů z ateliéru
Jacka Rykały (což byla do jisté míry pravda).
Ani fotografové nezůstali pozadu. Ještě před
Surówkou představili výsledky své práce na
výstavě v Centru umění, nesla název *Barvy
města. Sosnowiec a Kutná Hora*. I tentokrát ji
Jerzy Łakomski sestavil nejen z autorů
domácích, silně byl zastoupený i zbytek Polska
včetně Gabriely Buzek z Akademie výtvarných
umění v Krakově nebo Waldemara Jamy,
Katarzyny Łata, Stanisława Michalského, Jowity
Mormul, Janusze Musiała, Krzysztofa
Niesporka, Krzysztofa Pileckého, Zbigniewa
Podsiadło a Macieje Stobierského ze *Svazu
polských umělců fotografů*. Za zmínku stojí, že

se zde poprvé objevilo jméno sice
neprofesionální, ale vynikající osobnosti:
Joanny Bratko, která již byla známá jako silná
a nezávislá umělkyně.
Tyto změny ukázaly směr, jakým se *Setkání*
budou ubírat: pozvání obdrží nová jména ze
Spolku milovníků fotografie. Rok 2010 je také
důležitý pro samotného komisaře Jerzyho
Łakomského, který se stává členem *Svazu
polských umělců fotografů*.
Po *Surówce* nikdo nepochyboval o tom, že je
třeba vytvářet tematické výstavy s logickým
výběrem umělců; po jednání s Jackem Rykałou
padlo rozhodnutí, aby funkce komisařů
následujících plenérových výstav připadla
historikům umění. V letech 2011 a 2014
to byla Małgorzata Malinowska-Klimek, v letech
2012 a 2015 Adriana Żimnowoda, v roce 2013
Ilona Gajda, která měla *Setkání* na starosti
i v roce 2016 a od té doby je komisařkou
dodnes. Vedení fotografických plenérů zůstává
v rukou Jerzyho Łakomského, jehož dobré
vztahy s historiky umění zaručují kvalitní dialog
mezi fotografií a výtvarnými umělci.

8.1

Po další čtyři roky (2011–2014) se výtvarný
a fotografický plenér konaly odděleně a
pořádaly se i vždy dvě samostatné výstavy.
Zázemí umělci našli v sosnovském Centru
umění. V roce 2011 se účastníci *Setkání* vydali
– v různých termínech – do Beskyd. Małgorzata
Malinowska-Klimek zadala výtvarným umělcům
téma *Setkání*, zatímco Jerzy Łakomski –
počtvrté v čele fotografů – použil titul písně
skupiny Stare Dobre Małżeństwo a plenér
nazval *Beskydští andělé. Andělé Sosnowce*.⁷⁷
Směr, který v roce 2010 určil profesor Rykała,
přinesl ovoce a vyústil ve vynikající výstavu, kde
Judyta Bernaś, Katarzyna Gielecka, Izabela
Kita, Łukasz Obalek nebo Joanna Zdzenicka
hledali i nabídli mnoho podnětů k zamyšlení.
Perlou *Setkání* byla účast profesorky Janiny
Kraupe, narozené v Sosnovci, světově uznávané

ZAPOJENÍ HISTORIKŮ UMĚNÍ A KURÁTORSKÉ VÝSTAVY

umělkyně a členky *Druhé krakovské skupiny*,
a profesora Ireneusza Walczaka, pedagoga
Akademie výtvarných umění v Katovicích.
Zajímavé také bylo, že do skupiny výtvarného
umění byl vybrán Janusz Musiał, fotograf
ze *Svazu polských umělců fotografů*, který se
tak opakovaně prosadil jako interdisciplinární
umělec.
Jerzy Łakomski nabídl zcela odlišnou výstavu,
jejímž hlavním tématem byly nostalgické,
atmosférické krajiny. Mnoho umělců se
věnovalo tématu pomíjivosti. Vedle stálých
účastníků ze Sosnowce (Damian Mickoś,
Zbigniew Podsiadło, Andrzej Niczewski
a Dariusz Kindler) potvrdili svou účast
fotografové *Svazu polských umělců fotografů*:
Antoni Kreis, Katarzyna Łata, Arkadiusz
Ławrywianiec, Jowita Mormul, Krzysztof

76.
Hovorové označení pro tradiční
malbu, nevkusnou, nemoderní.

77.
*Bieszczadzkie anioły. Anioły
Sosnowca.*

Wojciech Prazmowski
ze série *Nabídky Warszawy*.

Niesporek, Krzysztof Pilecki, Zbigniew Podsiadło, Zbigniew Sawicz, Maciej Stobierski a Marek Wesołowski. Neprofesionály zastupovaly Joanna Bratko-Lityńska, Ewa Chrapka a Teresa Solarz (členky *Svazu polských umělců fotografií*).

V roce 2012 bylo *Setkání* rozděleno na výtvarný plenér s názvem *Město jako imanentní obraz*⁷⁸ a fotografický plenér (bez názvu), který se ale soustředí na 110. výročí udělení městských práv Sosnovci. V tomto roce (14. ročník) se také přistoupilo k finální podobě akce: ke spojení oddělených plenérů, aby si umělci mohli vzájemně vyměňovat názory a konfrontovat své umění během společných cest.

Bylo vidět, jak dynamicky se pravidla *Setkání* změnila. Fotografie se stala nedílnou a rovnocennou součástí *Setkání*: pod vedením historičky umění Adriany Zimnowody a Jerzyho Łakomského jeli umělci společně do Wysowé Zdróje (v roce 2007 zde proběhl plenér a v roce 2008 fotografický workshop). Zárukou umělecké úrovně byli pozvaní umělci: jsou mezi

nimi mj. Zbigniew Blukacz (který se dosud plenérům ve městě vyhýbal), Paweł Garwol, Jerzy Kosałka, Piotr Kossakowski, Krzysztof Kula, Roman Maciuszkiewicz, Olga Pałka-Ślaska, Piotr Szmítke, Ireneusz Walczak a Małgorzata Wielek-Mandrela. Výstavu doplnila díla Jacoba Zima, izraelského umělce ze Sosnovce, která byla zapůjčena ze sbírek muzea v Sosnovci. Mimořádně silnou stránkou výstavy pod širým nebem byla účast Ryszarda Grzyba, jednoho z předních polských umělců narozeného v Sosnovci. Jak napsala kurátorka a komisařka plenéru Adrian Zimnowody: „Vysokou uměleckou úroveň výstavy zaručovala již samotná jména umělců, které jsem pozval, a díla prezentovaná na výstavě mě utvrdila v přesvědčení, že mám co do činění s umělci s vyzrálým a plně individuálním uměleckým přístupem.“⁷⁹ V roce 2012 pozvání mezi fotografy poprvé přijali Jolanta Rycerská, tehdejší prezidentka Hlavní rady *Svazu polských umělců fotografií*, a Andrzej Zygmuntowicz, předseda Umělecké rady *Svazu*.

^{78.} *Miasto jako obraz imanentny.*

^{79.} *Miasto jako obraz imanentny. XIV Sosnowieckie Spotkania Artystyczne.* Wyd. Sosnowieckie Centrum Sztuki – Zamek Sielecki, Sosnowiec 2011.

Fotografický plenér nadále umožňoval účast také neprofesionálním umělcům; každý z pozvaných hostů k tomu přistupoval poctivě a v souladu se svou vlastní samostatnou tvorbou. V roce 2013 se konaly další tematické plenéry. Tentokrát se umělci z obou skupin věnovali tématu *Sacrum. Město. Profanum. Setkání* se opět stalo místem diskusí a zamyšlení nad stavem a potřebami současného umění; podle kurátorky plenéru Ilony Gajdy, „motto letošních *Setkání* velmi dobře zapadá do dialogu o současném umění“.⁸⁰ Byla to doba, kdy účast významných zástupců akademické obce už nikoho nepřekvapovala. Historici umění úspěšně převzali vedení plenérových setkání a nastavili je na vysokou uměleckou úroveň. V galerijním prostoru se stále silněji objevovaly sochy a instalace, jako například dílo *Studie pomíjivého majetku*⁸¹ Joanny Zdzienické nebo *N/R/Sz* Pawła Garwola. Poprvé zde také tvořil kontemplativní sochař Wojciech Dzienniak, který výstavu skvěle doplnil.

Historička umění Ilona Gajda se postarala o plenérové propojení výtvarných umělců a fotografů; došlo při tom k něčemu dosud jen velmi zřídka vídanému, a to k vzájemnému pochopení a spolupráci komisařů plenéru. Stále se sice pořádaly dvě samostatné výstavy, bylo to ale dáno nedostatečnými prostorovými možnostmi Sieleckého zámku. Myšlenka společných cest se tak konečně prosadila. Jerzy Łakomski opět pozval Jerzyho Lewczyńskiego jako čestného člena a jak sám uvedl, *Setkání* jsou „stále lepší, bohatší na umělecké inspirace, promyšlenější, a co je nesmírně potěšující, probíhají za stále větší účasti každého z pozvaných umělců“.⁸² To, o čem Jacek Rykała mluvil o několik let dříve, nyní přineslo výsledky. Mezi nové hostující fotografy patří například Irena Galuszka, Arkadiusz Gola, Romek Lipczyński a Tadeusz Żaczek.

Díky podpisu partnerské smlouvy Sosnowce s Dziwnówem se příští rok (2014) umělci vydají do tohoto přímořského města. Opět společně.

80. *Sacrum. Miasto. Profanum. XVI Sosnowieckie Spotkania Artystyczne. Plener Plastyczny 2013*. Wyd. Sosnowieckie Centrum Sztuki – Zamek Sielecki, Sosnowiec 2013.

81. *Studium ulotnej własności*.

82. *Sacrum. Miasto. Profanum. XVI Sosnowieckie Spotkania Artystyczne. Plener Fotograficzny 2013*. Wyd. Sosnowieckie Centrum Sztuki – Zamek Sielecki, Sosnowiec 2013.

Město znovu vložilo důvěru do Jerzyho Lakomského jako kurátora fotografického plenéru, což podtrhl i fakt, že obdržel Cenu za šíření kultury. Navzdory úspěchům to byl rok obtížný, jak Jerzy Lakomski zmiňuje v úvodu katalogu, v roce 2014 zemřeli někdejší účastníci *Setkání*: Kryspian Adamczyk, Karol Bondarenko a Andrzej Czarnota, kteří v prvních sosnoweckých plenérech zanechali výraznou stopu.⁸³

V roce 2014 se kurátor více zaměřil na neprofesionály; mezi pozvanými byli například Joanna Bratko-Lityńska, Jerzy Chrapka, Monika Gruszewicz, Michał Kusiak, Anna Mika a Teresa Solarz. Tato skupina většinou nepropadla pocitu vlastní výjimečnosti a podpořila závěrečný hlas umělců v podobě výstavy v Centru umění v Sosnovci pod názvem *Moře, možná...*

Výtvarní umělci se nechali pohltit tématem s názvem *Bez hranic* a pod vedením Małgorzaty Malinowské-Klimek vytvořili velmi různorodá díla. Zajímavé bylo, že se i zde objevily práce

spojené s fotografií, například instalace Krzysztofa Kuly *Apeiron 2014* s videozáznamem a reportáží Marka Wesołowského, *b/k* Janusze Musiała nebo video Pawła Szeibela. Fotografie se tak stala prostředkem umělecké práce, nikoli cílem. Myslím, že tato zkušenost byla inspirativní i pro fotografickou skupinu. Médium v umění může být důležité, ale nejdůležitější je snaha umělců ztvárňovat různá témata, zkoumat sebe a svět a vypovídat o něm, a to jakýmkoli způsobem.

83. *Morze, może... XVII Sosnowieckie Spotkania Artystyczne. Plener Fotograficzny 2014*. Wyd. Sosnowieckie Centrum Sztuki – Zamek Sielecki, Sosnowiec 2014.

1.

2.

4.

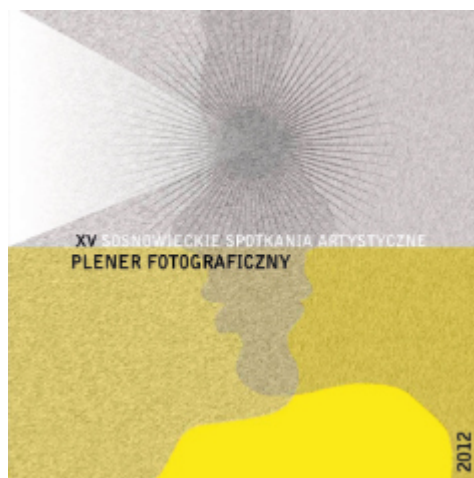
6.

1
Obálka katalogu prvního fotografického plenéru,
který navrhl Jerzy Łakomski. 2008.

2, 3, 4, 5, 6 a 7
Obálky následujících fotografických plenérů,
které navrhl Paweł Dusza, 2009–2014.

3.

5.

7.

1, 2, 3 a 4
Obálky katalogů plenérů v letech 2011–2014,
které navrhl Ryszard Cieszkowski.

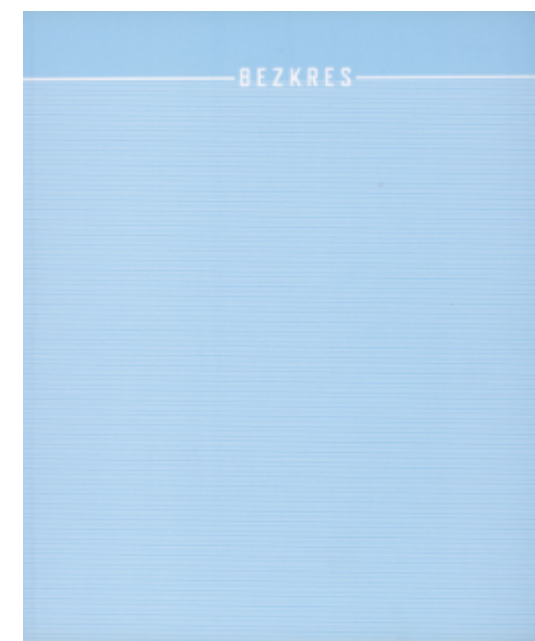
1.

2.

3.

4.

8.2

PARADOX ČASU. JEDNA VÝSTAVA, JEDNO TÉMA, DVA KOMISAŘI

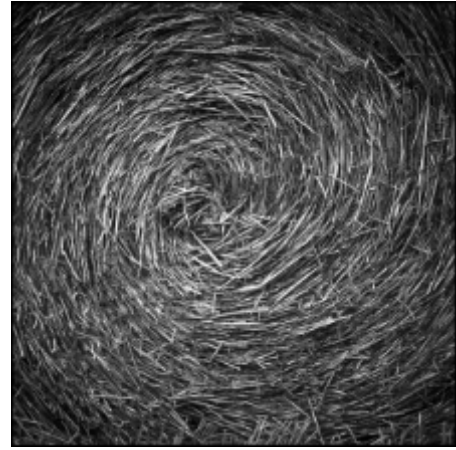
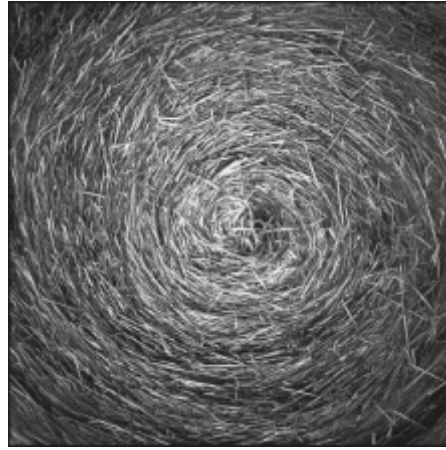
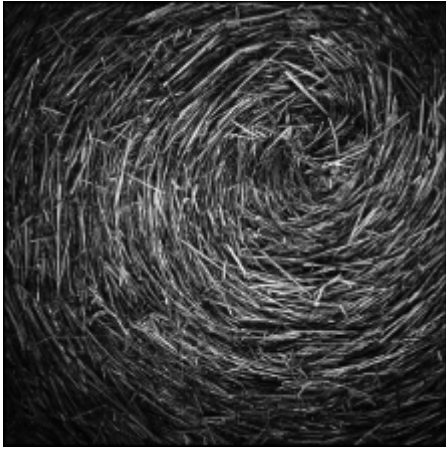
Rok 2015 přináší další pozitivní vývoj. Zdálo se, že organizační schéma zavedené v minulých letech je už dobře zavedené. Práce historiků umění v plenéru výtvarného umění spolu s Jerzym Lakomským v plenéru fotografickém organizátorům vyhovovala, přesto se čas od času objevily problémy.

V první řadě šlo o problémy s místem. Centrum umění Sosnowiec – Zámek Sielecki se potýkal s nedostatečnými výstavními prostory a teprve hledal finanční prostředky na své rozšíření. Až v roce 2015 získala tato instituce prostředky na rekonstrukci nevyužívaného severního křídla zámku. Změnit se měla také přístupnost budovy, která měla být přizpůsobena pro osoby se zdravotním postižením.

Do *Setkání* se také vrátilo ne zrovna šťastné pravidlo, které bylo ještě dědictvím prvních plenérů, a to povinnost nákupu děl do

muzejních sbírek bez ohledu na jejich hodnotu. Vyřešit se muselo několik otázek. Za prvé: od roku 2010 se výstavy konaly v Centru umění a poté byly umístěny do sbírek sosnoweckého muzea. Tato instituce neměla vůbec žádnou kontrolu nad tím, jaká díla do ní přejdou, a nebyla tak schopna udržet vlastní programovou linii budování sbírky. Navíc stále docházelo k případům (i když již velmi zřídka), že se do muzea dostala jiná díla než ta, která byla prezentována na výstavě nebo v katalogu. Největší problém s tím měli fotografové, kteří často nebyli schopni dodržet sběratelské zásady přípravy děl. Za druhé tu byla otázka autorských honorářů. Ty byly direktivně stanoveny radnicí, ale protože od roku 2010 byli zvaní stále lepší a lepší umělci, kteří už měli své sběratele a kteří spolupracovali s nejvýznamnějšími galeriemi v zemi, finanční prostředky, které jim pořadatel

Damian Mickoś
Paradox času podle současného umělce,
2015.

nabídl, byly neúměrné hodnotě jejich děl, jejich kvalitě a jejich uznání na trhu s uměním. Jerzy Łakomski na to vzpomíná takto: „V roce 2015 došlo ke změnám i v samotné kanceláři, což bylo pro další historii *Setkání* zásadní. Paweł Dusza, který v posledních letech řídil kulturu ve městě, dostal nabídku stát se ředitelem Muzea v Sosnovci. V této instituci pracuje od dubna a přechod na novou pozici podmínil prací na *Setkáních*. A tak ho na novou pozici následoval i projekt blízký jeho srdci a zájmům. Již léta se věnuje fotografii, v uměleckém prostředí se cítí jako doma a nechce, aby někdo pokazil to, co se mu podařilo vybudovat.“⁸⁴ Instituce se pustila do nové etapy: změnila název na Paláce Schoena – Muzea v Sosnovci,⁸⁵ připravila nová pravidla pro *Setkání*, upustila od nutnosti nákupu děl a zavedla možnost uzavírat samostatné smlouvy s umělci, jejichž díla by mohla muzejní sbírku obohatit. Ze spoluprádání *Setkání* byla rovněž vyloučena radnice. Padlo také rozhodnutí o propojení fotografií a výtvarných umělců, společné výstavě

a jednotném tématu (po dohodě obou komisařů). Tato pravidla, přijatá před deseti lety, se osvědčila a platí dodnes. V roce 2016 se konal 18. ročník s názvem *Paradox času podle současného umělce*. Každý účastník byl požádán, aby ke svým dílům připojil také texty. Umělci společně jeli do Zakopaného. Komisařkou tohoto ročníku byla Adriana Zimnowoda, která s odkazem na text Józefa Bańka psala o fenoménu uměleckého díla, které nepodléhá zákonům času: „V uměleckém díle čas neexistuje, ale je v něm přítomen paradox okamžiku – pouze zdání jeho trvání nyní uzavřeného v díle (i když bez vztahu k reálné přítomnosti) bez minulosti a budoucnosti.“⁸⁶ Podíváme-li se, jaká témata *Setkání* dříve měla, a v jaké době se nacházela nyní, byl to ideální námět, který mohl umělcům ukázat, jak by měl současný plenér vypadat a o co v něm vlastně jde. Důležitý byl také odklon od zjevného mecenášství, od tvorby děl „pod diktátem“, který se už nikdy neměl opakovat. Po návratu

84. úryvek ze záznamu rozhovoru mezi Pawłem Duszou a Jerzym Łakomským z roku 2024.

85. Palác Schoena Muzeum w Sosnowcu.

86. *Paradoks czasu według artysty współczesnego. XVIII Sosnowieckie Spotkania Artystyczne 2015*. Wyd. Pałac Schoena Muzeum w Sosnowcu, Sosnowiec 2015; por. Józef Bańka, *a Czas w sztuce. Recentywizm i skok do królestwa bezpowrotnej teraźniejszości*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 1999.

Setkání pod křídla muzea uvedla historička umění Ilona Gajda, pověřená vedením výtvarného oddělení, že téma času uzavřelo historii pořádání plenérů v letech 1998–2015. Díla byla navíc už prezentována v rekonstruovaných interiérech muzea, které nabízejí výjimečné výstavní možnosti. Jerzy Łakomski ve výběru umělců opět sestavil velmi pestrou skupinu, do které přijal i nejlepší neprofesionály ze *Spolku milovníků fotografie*. Nutno říci, že tvorba Joanny Bratko-Lityńské už přesahovala amatérskou úroveň. Z řad fotografií *Svazu polských umělců fotografie* nafotili pronikavá díla Katarzyna Łata, Józef Wolny a Kamil Myszkowski, který se věnoval tvorbě fotografií vzniklých kamerou obscurou. Téma zvládli také Damian Mickoś a Paweł Więclawek, kteří si udrželi vysokou uměleckou úroveň. Kromě toho Paweł Więclawek společně s Pawłem Duszou navrhli obálku a plakát. Od roku 2016 budou *Setkání* řídit dva komisaři, Ilona Gajda a Jerzy Łakomski, kteří na sebe vzali břemeno odpovědnosti za výstavy,

87. Například: Arkadiusz Gola, Iwona Germanek, Krzysztof Gołuch, Arkadiusz Ławrywianiec, Artur Ostafin, Rafał Klimkiewicz, Max Skrzeczkowski, Paulina Bajorowicz, Michał Smuda (alias Michał Konrad) a Michał Szalast – první polský kmenový pedagog tohoto oboru na Slezské univerzitě v Opavě.

které vždy vzbudily značný kritický rozruch. Když se ohlédnu za spletitou historií této akce, za tím, jak dlouho se značka *Setkání* etablovala, domnívám se, že se nyní jedná o jednu z nejvytlaďnějších kulturních akcí. Začalo se uvažovat o zapojení umělců i z jiných zemí, protože mezi fotografy je stále více lidí spojených s českým Institutem tvůrčí fotografie v Opavě (ITF). O popularitě této iniciativy v České republice svědčí i to, že vedoucí ITF Vladimír Birgus ve svých veřejných vystoupeních opakovaně zmiňuje plenéry a účast polských studentů Institutu na této akci.⁸⁷

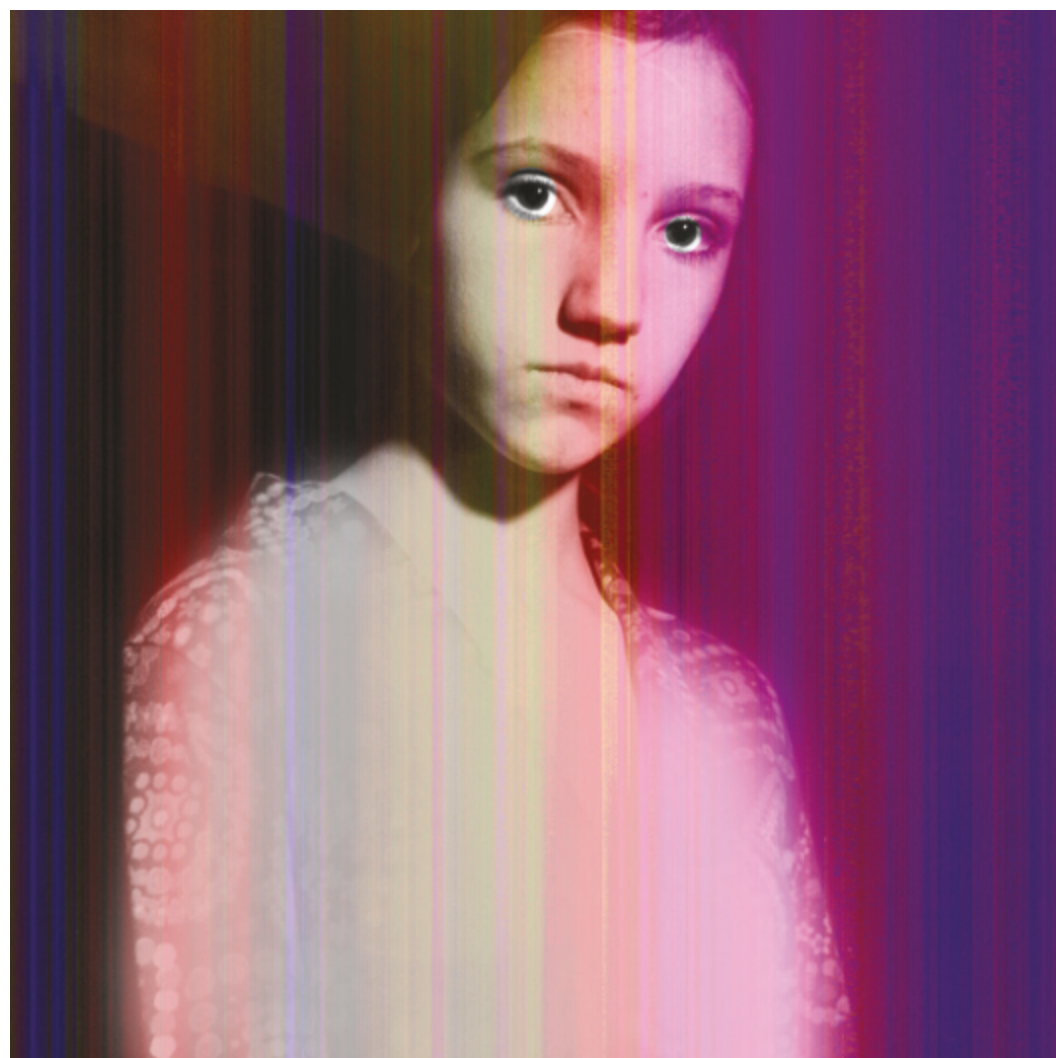

JE NESMÍRNĚ DŮLEŽITÉ, KDYŽ SE MALÍŘI, GRAFICI, FOTOGRAFOVÉ, SOCHAŘI A PERFORMEŘI SPOLEČNĚ A ROVNOCENNĚ ÚČASTNÍ PLENÉRU, PROTOŽE FOTOGRAFIE SE TAK SNAŽÍ ZAUJMOUT SVÉ PŘÁVOPLATNÉ MÍSTO UMĚLECKÉ TVORBY. VÝSTAVA, KTERÁ JE VÝSLEDKEM TAKOVÉHO PLENÉRU, UKAZUJE INTERDISCIPLINÁRNÍM ZPŮSOBEM, JAK JSOU VŠECHNY TYTO UMĚLECKÉ SMĚRY VZÁJEMNĚ PROPOJENÉ A STEJNĚ SILNÉ.

ZÁKLADNÍ HODNOTOU TAKOVÝCH PLENÉRŮ JE PODLE MÉHO NÁZORU PROSTUPOVÁNÍ UMĚLECKÝCH DISCIPLÍN A VZÁJEMNÉ

OVLIVŇOVÁNÍ TVORBY A OSOBNOSTÍ JEDNOTLIVCŮ A NAVAZOVÁNÍ PŘÁTELSTVÍ, KTERÉ MŮŽE VYÚSTIT V ŠIRŠÍ PREZENTACI KONKRÉTNÍCH TÉMAT V BUDOUCÍCH VÝSTAVÁCH ČI PUBLIKACÍCH.

BUDOUCNOST PODLE MÉHO NÁZORU PATŘÍ SPOJOVÁNÍ A PROLÍNÁNÍ UMĚNÍ MALÍŘSKÉHO, FOTOGRAFICKÉHO, SOCHAŘSKÉHO, GRAFICKÉHO, FILMOVÉHO ATD. *SOSNOVECKÁ UMĚLECKÁ SETKÁNÍ* JSOU S TĚMITO AKTIVITAMI V NAPROSTÉM SOULADU A POKLÁDAJÍ ZÁKLADY PRO MNOHO AKTIVIT V BUDOUCNU.

8.3

^{88.}
Lemkowyna – je společný název regionu v Polsku v Nízkých Beskydech a na západním okraji Bieszczad, kdysi obývaného etnickou skupinou Lemků (Lemków), označujících se za součást rusínského, ukrajinského národa.

^{89.}
Czarny potok. XIX Sosnowieckie Spotkania Artystyczne. Sosnowiec 2016. Wyd. Pałac Schoena Muzeum w Sosnowcu, Sosnowiec 2016.

^{90.}
Jan Bułhak, nestor polské fotografie, tvořil v duchu piktorialismu, který se snažil ukázat na charakteristických polských krajinách a městských scénériích.

^{91.}
O realizaci Matyldy Salajewské se mnohokrát zmiňovala Ewa Niewiadomska, novinářka Rádia Katowice, autorka rozhovorů a dokumentárních pořadů o umělcích.

V roce 2016 se umělci zabývali velmi obtížným tématem. Opět měli prozkoumávat pojem času a zpracovat román Leopolda Buczkowského *Černý potok*. Jeden z nejlepších příkladů polské experimentální prózy 20. století je zúčtováním s minulostí, zejména s traumatickými zážitky druhé světové války. Ačkoli se *Setkání* opět koná ve Wysowé Zdroji, tentokrát se tvůrci zaměřili na prožitek míst poznamenaných těžkou historií Lemkowyny.⁸⁸ Organizátoři upozorňovali na podobnost pojetí románu s uměním naší doby a dali tvůrcům volnost, zcela v souladu se zásadou Umberta Eca, že „současné umělecké dílo by mělo být otevřené interpretaci“.⁸⁹

Z uměleckého hlediska šlo o jeden z nejsilnějších plenérů. Na výstavě se objevily sochařské formy Katarzyny Fober a Grzegorza Majchrowského. Vynikající fotografické práce vytvořili Joanna Bratko-Lityńska, Arkadiusz Gola, Jerzy Łakomski, Jowita Mormul a Józef Wolny. Kamil Myszkowski vytvořil záznam své instalace *Černá řeka teče. Bílým inkoustem*

NOVÁ TÉMATA

psány její vlny. Zbigniew Podsiadło se obrátil k Bułhakovým rodným krajinám⁹⁰ a účast Wojciecha Prażmowského, pozvaného poprvé, se stala jedním z nejsilnějších momentů výstavy. Mimořádně zajímavé byly také práce Mateusze Hajmana, který se zabývá kreativní fotografií aktu. Jeho *Pohlednice z prázdnin 2016* přispěly ke kvalitě výstavy.

Umělci také vykročili mimo zdi instituce. V parku obklopujícím Paláce Schoena - Muzea v Sosnowci vytvořila Matylda Salajewska land-artovou instalaci, imitaci obrovského rybníka vytvořenou z barevných provázků. O této realizaci se mluví dodnes a považuje se za jednu z nejlepších svého druhu v Polsku.⁹¹

Symbolickou součástí tématu *Černého potoka* byla také publikace v podobě otevřené krabičky zápalek, opět z dílny tandemu Więclawek-Dusza.

Jubilejní 20. ročník *Sosnoweckých uměleckých setkání* opět spojil svět umění a literatury. Ilona Gajda tentokrát nabídl eseje Zbigniewa Herberta pod souhrnným názvem *Barbar*

v zahradě. Eseje vznikly jako výsledek Herbertovy cesty po Evropě (květen 1958 až duben 1960). „Ve skicách se snažím spojit informace s přímým dojmem, přičemž беру v úvahu i lidské zázemí, krajinu, náladu a barvu popisovaných míst.“⁹² V úvodu knihy pak autor napsal: „Čím je tato kniha podle mě? Souborem skic. Reportáží z cest. Nejprve skutečná cesta po městech, muzeích a zříceninách. Pak druhá cesta prostřednictvím knih o místech, která jsem viděl. Tyto dvě vize (nebo dvě metody) se prolínají.“⁹³ Ilona Gajda chtěla tímto textem povzbudit umělce k prožívání míst podobným způsobem jako Herbert, k jím zmiňovanému „flánování“, tedy bezcílnému putování, bez perspektiv, bez průvodců. A v tomto smyslu měli umělci následovat svět vlastního tvůrčího zkoumání zbaveného zvyků a návyků.⁹⁴ Výstava byla plná zajímavých děl; mezi vystavujícími byli etablovaní umělci, nezpochybnitelné autority ve svých oborech, jako Małgorzata Dajewska, Ewa Zawadzka, Zbigniew Blukacz a Wojciech Prażmowski, ale i mladí umělci na začátku své

umělecké dráhy.⁹⁵ Po fotografickém médiu i tentokrát sáhli také výtvarní umělci: Judyta Bernaś a Agnieszka Florczyk. Z fotografií je třeba vyzdvihnout Beatu Mendrek, která opět výstavu citlivě obohatila. V roce 2018, kdy si Polsko připomnělo 100. výročí nezávislosti, se umělci vydali do ukrajinského Lvova. Dnes, s odstupem času a ve stínu toho, co na Ukrajině děje, je zvolené téma – *Svoboda* – stále aktuální. Ukrajina se v té době již čtvrtým rokem potýkala s konfliktem, který začal ruskou anexí Krymu. Nikdo z nás si nedokázal představit, že téma svobody v této zemi (i u nás) bude i po tolika letech tak dramaticky aktuální a že probíhající válka přinese nové zkušenosti do světa umění. Že si to nikdo nepřipouštěl, dokládají slova komisařky Ilony Gajdy, který tehdy v roce 2018, napsala, že „dnešnímu Polsku ve skutečnosti nehrozí zvláštní riziko, že by o ni (svobodu) přišlo. Místo toho se mobilizace a vytváření vnějších i vnitřních nepřátel stává vhodným nástrojem k omezování práv a svobod občanů.“⁹⁶

Vernisáž výstavy 21. Setkání, 2019.
Fotografie Dariusz Kindler

Výstava 21. Setkání, 2019.
Muzeum Schönského paláce
v Sosnovci.
Fotografie Dariusz Kindler

V Galerii starých fotoaparátů
Adama Gasianowského,
Zamość 2021.
Zleva Marek Wesolowski,
Teresa Solarz, Dariusz Kindler,
Zbigniew Podsiadlo,
Adam Gasianowski.
Fotografie Paweł Więclawek

Je snadné odsoudit tato slova dnešním pohledem, ale jisté je, že nebyla aktuální ani v době, kdy byla napsána. Aktuální ale byla (a jsou) díla, která vznikla pro výstavu: Zbigniew Bajek, Joanna Bratko-Lityńska, Maciej Cholewa, Waldemar Jama, Dariusz Kindler, Katarzyna Łata, Marek Wesolowski, Józef Wolny vytvořili velmi silné a symbolické fotografie. Beata Mendrek, Jolanta Rycerska, Damian Mickoś nebo Zbigniew Podsiadlo se věnovali tématu pomíjivosti. Nejsilněji mi však v paměti utkvělo dílo Miłosze Wnukowského, umělce mladší generace, který vytvořil velkoplošný obraz psů ležících, obklopení ohryzanými kostmi, za mřížemi. Tématem ročníku 2019 bylo *Elektropolis*. Poprvé se mezi fotografy představili Joanna Nowicka, Adam Bit a Janusz Lech Wojcieszak. Stabilně vysokou úroveň představili Katarzyna Łata, Beata Mendrek, Damian Mickoś, Jolanta Rycerska, Marek Wesolowski a Andrzej Zygmuntowicz. Zmiňuji jen některé, ale je třeba říci, že to byla další silná výstava, výsledek

společné cesty – tentokrát do Jedliny Zdróje. V roce 2020 se konal 23. ročník *Setkání* s příslibem, že bude zajímavý z fotografického hlediska, neboť nesl název *Citlivost na světlo*. Umělci navštívili Sandoměř, jedno z nejkrásnějších měst v Polsku. Organizátoři akce doufali v rozmanitost děl, vždyť citlivost na světlo není jen pojem, který definuje optické hodnoty, ale také definuje samotné umělce a jejich citlivost ke světu. K účasti byla přizvána skupina 27 umělců s různým přístupem k umění a pracujících různými technikami. Vítaný byl návrat Marka Bełłota, který vystavoval díla z Itálie. Jerzy Łakomski, Zbigniew Podsiadlo a Wojciech Prażmowski přispěli na výstavu vynikajícími díly. Fotografický plenér se otevřel i dalším jménům; Jerzy Łakomski dal důvěru Michalu Szalastovi, a tak skupina lidí spojených s Institutem tvůrčí fotografie v Opavě měla v tomto ročníku velmi silné zastoupení (spolu s Krzysztofem Gołuchem a Arkadiuszem Golou). V katalogu z výstavy⁹⁷ však chybí text komisaře fotografického plenéru Jerzyho

92. Úryvek z tiráže Herbertova dopisu z 13. května 1960, citovaný za poznámkou vydavatele. In: Z. Herbert, *Barbarzyńca w ogrodzie*. Varšava: Fundacja Zeszyty Literackie, s. 221–222, Varšava 2004.

93. Tamtéž.

94. Umělci měli možnost navštívit Český Krumlov, jedno z nejkrásnějších evropských měst zapsaných na seznamu památek UNESCO.

95. *Barbarzyńca w ogrodzie. XX Sosnowieckie Spotkania Artystyczne 2017*. Wyd. Pałac Schoena Muzeum w Sosnowcu, Sosnowiec 2017.

96. *Wolność. XXI Sosnowieckie Spotkania Artystyczne 2018*. Wyd. Pałac Schoena Muzeum w Sosnowcu, Sosnowiec 2018.

97. *Światłoczułość. XXIII Sosnowieckie Spotkania Artystyczne*. Wyd. Pałac Schoena Muzeum w Sosnowcu, Sosnowiec 2021.

Lakomského, nicméně výtvarná komisařka Ilona Gajda ve svém kritickém úvodu k výstavě obsáhla všechny autory bez výjimky.

V rámci 24. *Setkání* dostali umělci nové téma: *Identiita*. Ujalo se ho 25 umělců včetně patnácti fotografů⁹⁸: Inez Baturo, Paweł Dusza, Iwona Germanek, Krzysztof Gołuch, Dariusz Kindler, Jerzy Łakomski, Katarzyna Łata, Arkadiusz Ławrywianiec, Beata Mendrek, Kamil Myszkowski, Zbigniew Podsiadło, Wojciech Prażmowski, Teresa Solarz, Marek Wesołowski a Paweł Więclawek. Pozornost si zasloužily fotografie Teresy Solarz, jejíž snímky se stále zlepšují. Za zmínku stojí, že autorka se v témže roce (2021) stala členkou *Svazu polských umělců fotografů*, kterých v Sosnovci není mnoho. Mimořádně vřele byly přijaty práce Inez Baturo a Iwony Germanek, která v Paláce Schoena - Muzea v Sosnovci poprvé vystavila několik fotografií ze svého cyklu *Růžová neexistuje*, s nímž nyní slaví úspěchy a získává skvělé recenze. Mezi výtvarnými umělci patřila k nejzajímavějším zdaleka Katarzyna (Kuki)

Kukuła, která pochází ze Sosnovce a neustále se umísťuje vysoko v celostátních žebříčcích mladých umělců.

V roce 2023 se konala výstava dalšího ročníku pod heslem *Mimesis*. Díla pro výstavu vznikala po návštěvě Kaziměře nad Vislou. Velký zájem vzbudily instalace Małgorzaty Rozenau a Kamila Myszkowského. Velmi zajímavá byla malba Ewy Mrowiec-Łysy, která se i přes své velké vazby na Sosnovec zúčastnila *Setkání* poprvé.

Fotografický plenér rozšířili Artur Ostafin, zakladatel *Myślenické fotografické skupiny MGFoto* a student ITF v Opavě, a Rafał Opalski, již zmíněný zakladatel *Klubu fotografů*, který je v Sosnovci zvláště aktivní. Opět nechyběli ani čestní hosté: malíř Michał Smółka, který je spjat s Kaziměří, a fotograf Max Skrzeczkowski, ředitel Kaziměřského centra kultury, propagace a cestovního ruchu, který se v roce 2024 stal studentem ITF v Opavě.

Další ročník (2024) byl také nesmírně zajímavý; umělci se opět vypravili do Kutné Hory a měli možnost konfrontovat svá díla s fotografiemi

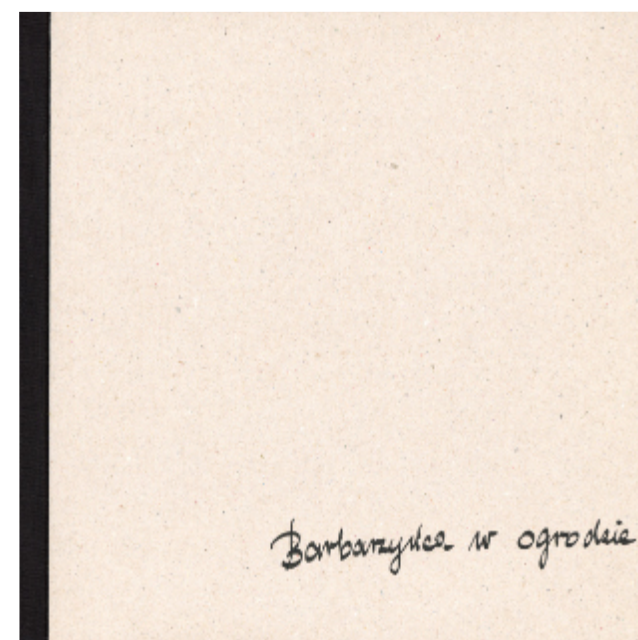
98. V současnosti to jsou Zbigniew Podsiadło, Jerzy Łakomski, Kamil Myszkowski, Maciej Stobierski, Teresa Solarz a Paweł Dusza.

českých umělců Davida Macháče a Petra Maurence. David Macháček je pedagogem Institutu tvůrčí fotografie a uznávaným fotografem, který svou tvorbu prezentuje po celé Evropě, Petr Maurenc je studentem Institutu. V této skupině byla také Kateřina Kouzmitcheva, rodačka z Běloruska, další vynikající studentka opavského ITF. Posílením významu plenéru byla čestná účast profesora ITF Vladimíra Birguse. To otevřelo další důležitou etapu ve vývoji této pravidelné akce a znamenalo, že *Setkání* se mohou stát významnou událostí mezinárodního formátu.

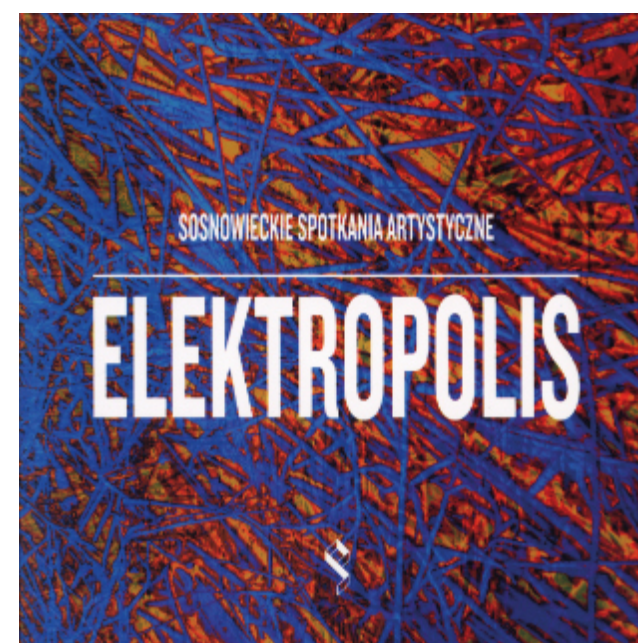
Obálka katalogu 18. *Setkání*,
2015.
Design Paweł Dusza,
Paweł Więclawek.

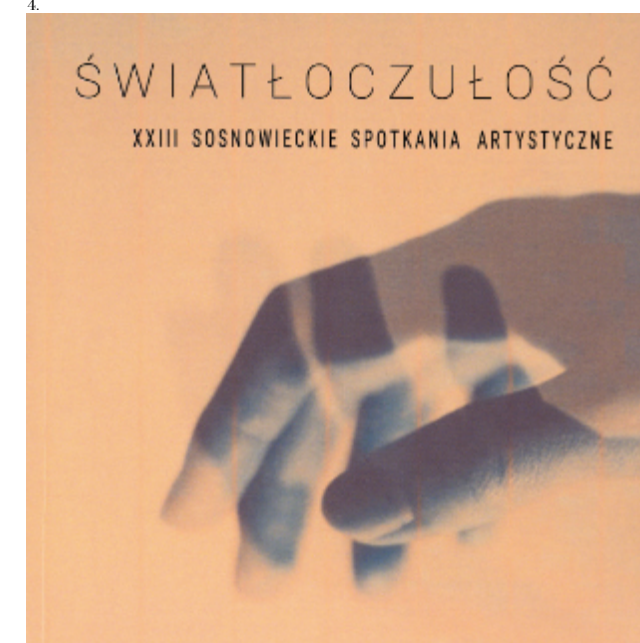
1.

2.

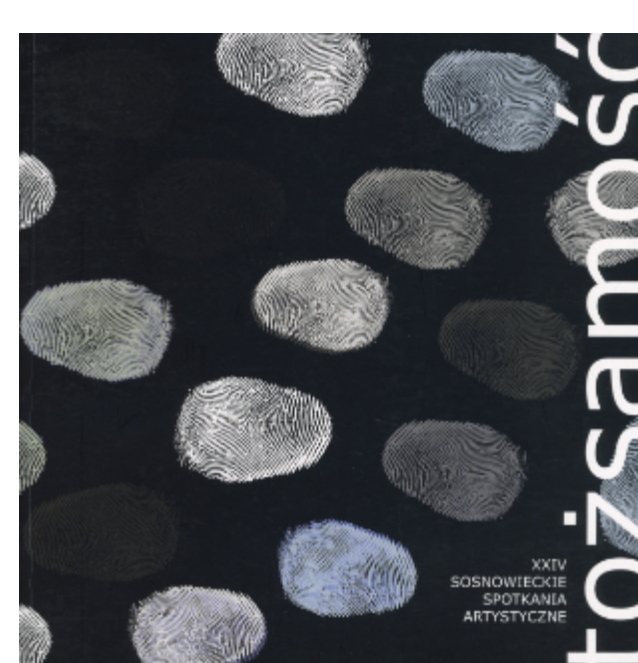
3.

4.

Obálka katalogu 19. *Setkání*, 2016.
Design Paweł Dusza, Paweł Więclawek.

5.

Obálky katalogů následných *Setkání* 2017 – 2021.
Design Paweł Dusza (1, 2, 3), Joanna Krzysztofik (4, 5).

Účastníci Setkání 2024.
Zleva stojící: Jerzy Łakomski, Małgorzata Smółka, Czesław Gałużny, Michał Smółka, Iwona Germanek, Piotr Kossakowski, Beata Mendrek, Tadeusz Łazarz, Krzysztof Szłapa, Ewa Łysy-Mrowiec, Krzysztof Gołuch, Arkadiusz Chęciński (starosta Sosnowce), Artur Ostafin, Katarzyna Łata, Rafał Opalski, Teresa Solarz, Damian Mickoś, Ewa Zawadzka, Michał Konrad (Smuda), Paweł Majer, Michał Mercik.
Spodní řada zleva: Paweł Dusza, Ilona Gajda, Zbigniew Podsiadło, Krzysztof Rzeźniczek, Dariusz Kindler, Paweł Więclawek, Arkadiusz Ławrywianiec, Kamil Myszkowski.

Tato bakalářská práce pojednávala o historii uměleckých plenérů v Sosnovci. Přesto „přetéká“ do současnosti a v době, kdy tuto práci dokončuji (březen 2025) se v Sosnovci koná výstava pod provokativním názvem *Špatné umění*⁹⁹ – byla zahájena 27. února 2025 a končí 10. dubna 2025.¹⁰⁰ Beru to jako důkaz, že umění v Sosnovci je stále živé. A organizátoři již plánují letošní ročník *Sosnovských uměleckých setkání*.

Dvacet osm let *Setkání* znamenají desítky výstav a katalogů, několik stovek umělců, které akce spojila. Za zmínku stojí také umělecká sbírka, která se v Paláce Schoena – Muzea v Sosnovci buduje. V současné době do ní přibývá jen malé

množství děl, která vybírá historička umění Ilona Gajda. To je jeden z nejdůležitějších aspektů organizace *Setkání*: umělecká díla z inventáře muzea nebudou nikdy rozprodána, nejsou předmětem prodeje a mohou být využita k vytvoření dalších kurátorských výstav. Jsou také svědectvím o zajímavé době, v níž vznikala, a poskytují obraz o stavu umění v průběhu desetiletí.

To vše činí ze *Sosnoweckých uměleckých setkání* důležitou a významnou iniciativu nejen pro samotné město a jeho obyvatele, ale také zajímavý, inspirační a vzdělávací prostor pro pozdější kurátory, historiky umění a zejména samotné umělce.

⁹⁹.
Zła sztuka

¹⁰⁰.
https://www.muzeum.org.pl/zla_sztuka/ [cit. 2025-03-24].

SOSNOVECKÉ PLENÉRY

CHRONOLOGICKY

1997 *Sosnovecké inspirace* (polsky: Sosnowieckie Inspiracje)

1998 *Plenér. Sosnovec 98* (pl: Plener. Sosnowiec 98)

1999 *Plenér. Sosnovec 99* (pl: Plener. Sosnowiec 99)

2000 *Plenér. Sosnovec 2000* (Plener. Sosnowiec 2000)

2001 *Setkání s výtvarným uměním. Sosnovec 2001* (pl: Spotkania Plastyczne. Sosnowiec 2001)

2002 *Setkání s výtvarným uměním 2002. Portrét Sosnowce z blízka i z daleka* (pl: Spotkania Plastyczne 2002. Portret Sosnowca z bliska i z daleka)

2003 *Mezinárodní umělecká setkání. Sosnovec 2003* (pl: Międzynarodowe Spotkania Artystyczne. Sosnowiec 2003)

2004 *Umělecká setkání. Sosnovec 2004* (pl: Spotkania Artystyczne. Sosnowiec 2004)

2005 *Umělecká setkání. Sosnovec 2005* (pl: Spotkania Artystyczne. Sosnowiec 2005)

2006 *Umělecká setkání. Sosnovec 2006* (pl: Spotkania Artystyczne. Sosnowiec 2006)

2007 *Umělecká setkání. Sosnovec 2007* (pl: Spotkania Artystyczne. Sosnowiec 2007)

2008 *Umělecká setkání. Sosnovec 2008* (pl: Spotkania Artystyczne. Sosnowiec 2008) – plenér výtvarného umění
XI Umělecká setkání. Sosnovec 2008 (pl: XI Spotkania Artystyczne. Sosnowiec 2008) – fotografický plenér

2009 *Umělecká setkání. Sosnovec 2009* (pl: Spotkania Artystyczne. Sosnowiec 2009) – plenér výtvarného umění
XII Sosnovecká umělecká setkání. Fotografický plenér 2009 (pl: XII Sosnowieckie Spotkania Artystyczne. Plener Fotograficzny 2009)

2010 *Surówka. XIII Sosnovecká umělecká setkání* (pl: Surówka. XIII Sosnowieckie Spotkania Artystyczne) – plenér výtvarného umění
Barvy města. Sosnovec a Kutná Hora. XIII Sosnovecká umělecká setkání (pl: Barwy miasta. Sosnowiec a Kutna Hora. XIII Sosnowieckie Spotkania Artystyczne) – fotografický plenér

2011 *Setkání. XIV Sosnovecká umělecká setkání* (pl: „Spotkania. XIV Sosnowieckie Spotkania Artystyczne) – plenér výtvarného umění
Bieszczadští andělé. Andělé ze Sosnowce. XIV Sosnovecká umělecká setkání (pl: Bieszczadzkie anioły. Anioły z Sosnowca. XIV Sosnowieckie Spotkania Artystyczne) – fotografický plenér

2012 *XV Sosnovecká umělecká setkání. Plenér výtvarného umění 2012* (pl: XV Sosnowieckie Spotkania Artystyczne. Plener artystów plastyków 2012)
XV Sosnovecká umělecká setkání. Fotografický plenér 2012 (pl: XV Sosnowieckie Spotkania Artystyczne. Plener fotograficzny 2012)

2013 *Sacrum. Město. Profanum. XVI Sosnovecká umělecká setkání. Plenér výtvarného umění 2013* (pl: Sacrum. Miasto. Profanum. XVI Sosnowieckie Spotkania Artystyczne. Plener artystów plastyków 2013)
Sacrum. Město. Profanum. XVI Sosnovecká umělecká setkání. Fotografický plenér 2013 (pl: Sacrum. Miasto. Profanum. XVI Sosnowieckie Spotkania Artystyczne. Plener fotograficzny 2013)

2014 *Bezbřehé. XVII Sosnovecká umělecká setkání. Plenér výtvarného umění 2014* (pl: Bezkres. XVII Sosnowieckie Spotkania Artystyczne. Plener artystów plastyków 2014)
Moře. Možná. XVII Sosnovecká umělecká setkání. Fotografický plenér 2014 (pl: Morze. Może. XVII Sosnowieckie Spotkania Artystyczne. Plener fotograficzny 2014)

2015 *Paradox času podle současného umělce. XVIII Sosnovecká umělecká setkání. 2015* (pl: Paradoks czasu według artysty współczesnego. XVIII Sosnowieckie Spotkania Artystyczne)

2016 *Černý potok. XIX Sosnovecká umělecká setkání 2016* (pl: „Czarny potok. XIX Sosnowieckie Spotkania Artystyczne)

2017 *Barbar v zahradě. XX Sosnovecká umělecká setkání 2017* (pl: „Barbarzyńca w ogrodzie. XX Sosnowieckie Spotkania Artystyczne)

2018 *Svoboda. XXI Sosnovecká umělecká setkání 2018* (pl: Wolność. XXI Sosnowieckie Spotkania Artystyczne 2018)

2019 *Elektropolis. XXII Sosnovecká umělecká setkání 2019* (pl: Elektropolis. XXII Sosnowieckie Spotkania Artystyczne 2019)

2020 *Citlivost na světlo. XXIII Sosnovecká umělecká setkání 2020* (pl: Światłoczułość. XXIII Sosnowieckie Spotkania Artystyczne 2020)

2021 *Identita. XXIV Sosnovecká umělecká setkání 2021* (pl: Tożsamość. XXIV Sosnowieckie Spotkania Artystyczne 2021)

2022 *Deisderata. XXV Sosnovecká umělecká setkání 2022* (pl: Dezyderata. XXV Sosnowieckie Spotkania Artystyczne 2022)

2023 *Mimesis. XXVI Sosnovecká umělecká setkání 2023* (pl: Mimesis. XXVI Sosnowieckie Spotkania Artystyczne 2023)

2024 *Špatné umění. XXVII Sosnovecká umělecká setkání 2024* (pl: Zła sztuka. XXVII Sosnowieckie Spotkania Artystyczne 2024)

ROZHOVOR S JERZYM ŁAKOMSKIM¹⁰¹

iniciátorem a komisařem
fotografických
akcí pod širým nebem v rámci
*Sosnoveckých
uměleckých setkání.*

Jerzy Łakomski během prvního
fotografického plenéru v roce 2008
fotografie Paweł Dusza

Píše se rok 2023 a od prvního fotografického plenéru uplynula dlouhá doba. Vraťme se k událostem před šestnácti lety.

Vzpomínám si na rozhovor mezi námi, kdy jsme dospěli k závěru, že musíme udělat vše pro to, abychom fotografickou komunitu – a takových lidí bylo v Sosnovci poměrně dost – nějakým způsobem sblížili. A tak vznikl první fotografický plenér velmi rozdílných lidí, většinou z oblasti Zagłębie.. Dál jsme se nedostali. Na začátku jsme se chtěli propojit v rámci regionu, protože to nám velmi chybělo, a přitom už tam působili takoví fotografové jako Stasiu Michalski, Marek Wesołowski, Maciej Stobierski.

Jak jste se cítil před rokem 2008, kdy jste byl pozván k účasti na plenérech ve městě společně s výtvarnými umělci, ve společnosti jen dvou nebo tří fotografů?

Necítil jsem se dobře, protože kolegové výtvarníci nám dávali pocítit, že fotografové mají podřadné postavení. Často zdůrazňovali, že sami také fotografují, často z těchto fotografií vznikají obrazy, takže jsme vlastně podle nich nedělali nic mimořádného. Nebrali nás vážně.

Bylo to velmi bolestné, ale snažil jsem se udělat maximum pro to, abych výtvarným umělcům ukázal, že jsme stejní tvůrci, jen používáme jiné nástroje.

Vaše první díla se ale pohybovala na pomezí výtvarného umění a fotografie. Chtěl jste jim něco dokázat?

Na prvním plenéru jsem došel k závěru, že je třeba kolegům ukázat, že fotografové vyjadřují stejné věci, jen používáme jinou techniku. Vidíme stejné věci jako oni. Naš obraz vzniká v jedné šedesátině, jedné stopěťadvacetině vteřiny a my musíme vědět, co chceme ukázat. Nejde o „cvakání“, což je slovo, které nemám rád, ale o fotografování. Když někdo řekl: Prosím, cvakněte mě, vyvolával tím spoustu nepříjemností. Fotograf není „cvakač“. Svůj podnik jsem otevřel v těžkých dobách, v roce 1981, tři měsíce před vyhlášením stanného práva, kdy se nedal koupit film, papír. Naučil jsem se neuvěřitelně šetřit, a když jsem například odjel do Jižní Afriky, měl jsem dvacet negativů a nemohl jsem si přivést další fotografie. Proto o každém snímku přemýšlím: proč fotím zrovna tohle? Proč to dělám?

^{101.}
Rozhovor se uskutečnil
na konci roku 2023.

Zmínil jste otevření svého ateliéru v roce 1981. Ale znal jste i dřívější umělecké prostředí: Skupinu Zagłębie, Jurské plenéry, Průmyslové plenéry, těch iniciativ bylo hodně. Byla to také doba obliby fotoateliérů. Zaráží mě nedostatečná otevřenost vůči fotografům. Bylo to způsobeno tím, že řemeslo bylo tak silné, že nepotřebovalo další podporu, nebo to byla neznalost umělecké obce a organizátorů?

Pravda je někde uprostřed. Stejně jako můj zesnulý přítel Krzysztof Niesporek, skvělý fotograf z Nikiszowce, který se celý život pohyboval mezi řemeslem a uměním, i já jsem do svých profesních aktivit propašoval tvůrčí činnost. Abyste vydělali peníze, musíte dělat fotografie na úrovni, a tak jsme umělecké aktivity vnesli do svého profesního života. Koneckonců, než jsem si otevřel živnost, neuměl jsem fotografovat ateliérovými fotoaparáty, musel jsem se všechno naučit. A když jsem dospěl k závěru, že už mě práce fotoreportéra v Huti Katowice nebaví, otevřel jsem si podnik. Tehdy mi Halina Holas-Idziakowa řekla, že mi pomůže. Přišel jsem do jejího podniku *Foto*

Holas, který byl sídlem *Katovické fotografické společnosti*, jejímž jsem byl členem. Byl jsem u ní třikrát a s obavami jsem sledoval, jak je to v ateliéru zařízené. Měl jsem možnost sledovat, jak ona, jeden z nejlepších fotografů, fotografoje svatební páry. Pak Halina říká novomanželům: A teď vás bude fotografovat můj přítel. To jako já. Ztuhl jsem, ale bál jsem se trapasu, nastavil modely, světla a fotil. Halina se na mě podívala a s naprostou jistotou říká: Můžeš otevřít ateliér. Aniž by se mohla podívat na mou práci. Očividně mi věřila. Pak jsem se v Mysłowicích seznámil s Jadwigou Trochovou a ta mě také naučila spoustu věcí. Byl jsem fotoreportér, znal jsem fotografování v dolech, ocelárnách, to byl můj živel, ale fotografování lidí v ateliéru byla jiná pohádka. V oboru jsem se setkal se skutečnými umělci.

Když jste tedy byli tak silná a semknutá komunita, proč vás nezvali na plenéry? Jednalo se o plenéry v industriálních nebo jurských lokalitách, to si přímo říká o účast fotografů.

Zadavatelé malířských plenérů si nemysleli, že bychom mohli vytvořit umělecké dílo. Pro ně to

bylo nepředstavitelné. Motivy organizátorů ale mohly být i jiné, často velmi prozaické. Například si mysleli, že je lepší dát nějaké delegaci jako dárek obraz než fotografický snímek. Po roce 2000 pak byli pozváni dva nebo tři fotografové na asi dvacet malířů. To bylo nespravedlivé a výsledkem bylo, že když se konaly skupinové výstavy, fotografická díla se vždy setkala s mimořádně pozitivním hodnocením. Proto se hned objevilo téma integrace nejen samotné fotografické komunity, ale všech umělců. Mělo jít o integraci lidí, kteří vytvořili jedinečnou věc, která diváka zaujme. Prvními účastníky plenéru byli fotografové Marek Beblot, Andrzej Niczewski, poté Zbigniew Podsiadło. Každý z nich dělal něco úplně jiného. Andrzej Niczewski měl obtížnou roli, organizátoři ho brali hlavně jako reportéra všech akcí iniciovaných městem. Marek Beblot byl nezávislý umělec, který se proslavil svými fotografiemi Krzysztofa Pendereckého. Zbigniew Podsiadło, spojený se ZPAF, umělec, o němž se od počátku hodně mluvilo.

A tady jste jako jeden z nejvýznamnějších fotografů s ateliérem v Sosnovci. Pak se přidáváte ke Svazu polských umělců fotografů.

A to je zajímavá historka (smích), protože mě vyprovokovali. Seděli jsme jednou pár fotografů v restauraci, popíjeli dobré víno, povídali si o umění a Zbyszek Podsiadło říká: Jurku, máš titul umělce udělený ministrem kultury (dostal jsem ho v den své svatby na matrice od pošťáka z Varšavy), ale zkus složit zkoušku do Svazu

polských umělců fotografů. A já jsem řekl, že ano, a vzali mě jako kandidáta v katovickém okrese, vystavoval jsem tam svá díla. Nezapomenu na otázku ve Varšavě, kdy jeden z členů umělecké rady Svazu polských umělců fotografů, profesor Waldemar Jama, říká: Pocházíte ze Sosnovce, z Milowic. Víte, který fotograf pochází ze Sosnovce, z Milowic? Pátrám v paměti, jak jen to jde, nemůžu si vzpomenout. A tak jsem si díky panu profesorovi uvědomil, že je to Leonard Idziak, tedy manžel Haliny Holas-Idziak. Díky tomu jsem si uvědomil, že by se mělo něco udělat, něco změnit, aby vzpomínka na nás nevybledla.

Předtím jste mluvil o integraci celého prostředí, ale koneckonců první plenér ve Wysowé byl určitou formou manifestu – vymanění se z výtvarného kruhu.

No, ano. Chtěli jsme říct, tolik let nás přehlíželi, podívejte se, v čem je naše síla, teď vám ukážeme, jak umíme fotografovat. Ale po několika letech jsme rychle došli k závěru, že to byla chyba.

Reflexe přišla rychle...

Oni se učili od nás, my jsme se učili od nich. Jednak tím, že jsme měli samostatný plenér, mohli jsme pozvat 25 až 30 fotografů, takže jsme se víc otevřeli i neprofesionálním umělcům. Dnes se mezi účastníky objevuje maximálně 15 jmen.

Ale to, že nyní zvete jen jednoho nebo dva lidi z amatérské skupiny, není to škoda?

Je třeba zdůraznit jednu věc. Neprofesionální komunita má spoustu vlastních akcí, vlastních

plenérů, v obrovské míře využívá pomoci města, takže rozhodně není opomíjena. Ale myslím si, že abyste mohli být členem *Setkání*, musíte si to zasloužit. Velmi často chodím na výstavy amatérů a pozoruji, co kdo dělá, jak cítí svět, jak je aktivní. Ze Sosnovce jsem si vytipoval lidi, pro které je fotografování vášní a mají vysokou úroveň. Existuje *Sdružení fotografických nadšenců*, existovala *Skupina HALO*, z této skupiny jsem vybíral fotografie. Byla mezi nimi i nešťastná Joanna Bratko-Lityńska, mám dokonce výčitky svědomí, několik měsíců před její smrtí jsem mluvil o její kandidatuře na *Svazu polských umělců fotografů*, zaznamenal jsem schůzku s Antoniem Kreisem z výběrové komise... Bohužel, v jejím případě jsem to nestihl... Ale když se vrátím k těm, kteří zaujali, vedle Joanne je to Damian Mickoś z už neexistující skupiny *HALO* nebo Teresa Solarz, která se nakonec stala členkou *Svazu*. Tito skvělí umělci ukazují, že mám dobrou intuici.

Pomáhá jim účast na Setkáních aktivně se podílet na dění v kultuře?

Myslím, že ano. Protože i účastníci mimo Sosnowec si všímají našich umělců. Zdůrazňují, že jde o jeden z nejhodnotnějších plenérů v Polsku, který má vysokou úroveň. Samozřejmě jsou věci, které bych ještě rád změnil nebo zlepšil. Zatím se nám nedaří internacionalizovat.¹⁰² Chybí mi komunita českých nebo slovenských fotografů. To je chyba, kterou je třeba v příštích letech napravit. Také kolísala úroveň děl, v plenérech se objevovaly i slabší práce, ale bylo to vyváжено

tím, že se mladí tvůrci mohli „dotknout“ legend polské fotografie, vyslechnout jejich příběhy. To jsou věci, na které se nezapomíná do konce života. Samozřejmě, že tato integrace je důležitá, ale dnes už věnuji větší pozornost výběru lidí. Každým rokem je to zajímavější a zajímavější. Objevují se nové postavy, například Arek Gola, Krzysztof Gołuch nebo Iwona Germanek. Oslovujeme výjimečné osobnosti z celého Polska. Podívejme se ale také na naši skupinu umělců. Během těchto několika let se i díky plenérům a poznávání objevila touha připojit se ke *Svazu polských umělců fotografů*. Dnes jsou členy *Svazu* kromě Zbyszka Podsiadła a mě také Teresa Solarz, Maciej Stobierski, Kamil Myszkowski a ty, Pawle. Není to sice velké číslo, vezmeme-li v úvahu mnoho fotografů, ale má to svou hodnotu.

Fotografové se propojují s malíři, sochaři a tato společná setkání jsou mimořádná.

Spojení plenérů bylo jednou z nejlepších věcí, které se mohly v historii *Sosnoweckých uměleckých setkání* podařit. Důležitá je také role Ilony Gajdy, historičky umění ze Sosnoweckého muzea. Všichni se od sebe navzájem učíme. I díky ostatním umělcům začínáme vnímat naše fotografie jinak. Nezapomenu na jeden z našich plenérů, během něhož jsem mluvil se zesnulým profesorem Irekem Walczakem, který se mi omluvil, že si o fotografech myslel něco špatného. Skvělý umělec, skvělý člověk, sám přiznal, že v umění si můžete dělat, co chcete a jak chcete.

¹⁰². Rozhovor se konal na konci roku 2023, před výběrem umělců na rok 2024. Tam byli pozváni Katerina Kouzmitcheva (Bělorusko) a David Macháček a Petr Maurenc (Česká republika).

Tady jde o něco úplně jiného. Proto je výběr umělců pro plenér obtížný a předchází mu značné zvažování, ale každý účastník musí divákovi poskytnout velký zážitek, musí mít to „něco“, musí klást otázku „proč právě tohle?“. Propojování uměleckého prostředí vyvolalo i mezioborové aktivity. Fotografie se objevují nejen v práci fotografů, ale stávají se nástrojem a médiem v umění.

Kromě internacionalizace je ještě něco, co byste chtěl změnit?

Myslím, že výstavy, které jsou výraznou hodnotou *Setkání*, by měly být prezentovány i na dalších místech v Polsku. Každý rok se zabýváme důležitými tématy. Jsou to výstavy s logickým kurátorským vedením, velmi dobře se na ně dívá, někdy jsou kontroverzní. Je škoda, že po dvou měsících expozice zůstane člověku v rukou pouze katalog. Je dobře, že existuje, a vždy je velmi zajímavý, ale výstava by se měla dostat k širšímu publiku. Byl by to pro mě splněný sen.

Když si vzpomenete na plenér, jaká konkrétní vzpomínka se vám vybaví?

Bieszczady. Plenér plný emocí, zážitků a neuvěřitelné integrace. Seděli jsme v těch dřevěných chatkách, v mém pokoji, každý, kde mohl, povídali jsme si, zpívali až do rána. A všichni se usmívali. Nikdo nikomu nezáviděl, mezi lidmi nebyla žádná zášť. To jsou nezapomenutelné zážitky, byli jsme spolu, vznikala přátelství. Na to nikdy nezapomenu. Považuji se za spokojeného člověka a jsem rád, že se můj život takto odvíjel.

Tvoříš historii města?

Důležité je propojování umělecké komunity, vynikající výstavy, úspěchy, to vše je důležité. Chtěl bych, aby to pokračovalo, a jsem rád, že jsem se toho dožil. Ale historie se netvoří bez lidí...

“Historie se netvoří bez lidí...”

ÚČASTNÍCI
UMĚLECKÝCH SETKÁNÍ

103

Adameczyk, Kryspian	1998, 1999, 2001, 2002
Adamek, Jakub	2010, 2013
Bajek, Zbigniew	2015, 2018
Bajorowicz, Paulina	2024
Balińska, Krystyna	1997
Banaszewski, Roman	2008
Baranek de Chateau, Anna	2002
(F) Baturo, Inez	2021
(F) Bełłot, Marek	2003, 2004, 2006, 2007, 2008, 2009, 2013, 2014, 2020
Berdowska, Teresa	2020
Bernaś, Judyta	2008, 2010, 2011, 2012, 2013, 2016, 2017, 2021, 2022
Bijak, Jarosław	1997, 1998, 1999, 2007
Bireš, Ivan	2009
(F) Birgus, Vladimir	2024
(F) Bit, Adam	2019, 2020
Blukacz, Zbigniew	1997, 2012, 2017
Bondarenko, Karol	1997, 1999, 2007
(F) Borowicz, Piotr	2012
Borzemska, Jolanta	2002
Botor, Ireneusz	2009
(F) Bratko-Lityńska, Joanna	2010, 2011, 2012, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018
Bryning-Kalinowska, Teresa	2003
Bzdok, Henryk	2000
(F) Buzek, Gabriela	2010, 2011, 2015
Chlanda, Marek	2015
Chmielarska, Maria	2000, 2001
(F) Chmiest, Jacek	2015
Cholewa, Maciej	2018
Chomiczewski, Stanisław	2008, 2009
(F) Chrapka, Ewa	2011

(F) Chrapka, Jerzy	2013, 2014, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020
Chruściel, Ewa (alias Ewa Bold; v kolektivu superultraextra duo)	2017
Ciupińska, Magdalena	2009
Czarnecka, Marta	2019
Czarnota, Andrzej	1998, 1999, 2000, 2002, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009
(F) Czechowicz, Ireneusz	2012
Ćwierniewicz, Wojciech	2015
Dajewska, Małgorzata	2017, 2019
(F) Dębczak, Przemysław (dříve Charatynowicz, Przemysław)	2008, 2009
Dobroń, Stefan	1998, 1999, 2000, 2001
Dorota, Tadeusz	1998, 1999, 2000
Dragańczyk, Eryk	2000
Drażkiewicz, Sławomir	2020
Drażkiewicz Tadeusz	1998, 1999, 2000, 2002, 2004, 2005, 2006, 2007, 2009
Dubiel Jan	2005, 2009
Duda Magdalena	2003, 2013
Dudek Bartek	2013
Dul Tadeusz	1997, 1998, 2003
(F) Dusza, Paweł	2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024
Dzienniak, Wojciech	2013
Figiel, Grażyna	1997, 1998, 1999, 2001, 2002, 2004, 2006, 2007, 2008, 2009
Florczyk, Agnieszka	2017
Fober, Katarzyna	2016
Frank, Marta	2017
(F) Gałuszka, Irena	2013
Gałużny, Czesław	1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2004, 2006, 2007, 2008, 2011, 2012, 2013, 2014, 2017, 2019, 2021, 2023
Garwol, Paweł	2012, 2013, 2014, 2017
Gawron, Marek	1999, 2002
Gawron, Stanisław	1998, 1999, 2000, 2001
(F) Germanek, Iwona	2021, 2022, 2023, 2024
(F) Gęsikowski, Ryszard	2010
Gielecka, Katarzyna	2011
(F) Gola, Arkadiusz	2013, 2017, 2020, 2022, 2024
Golda, Helena	2001
(F) Gołuch, Krzysztof	2020, 2021, 2022, 2023, 2024
Goraj, Henryk	2001

Góra, Urszula	2002
Górczyńska, Monika	2003, 2004
Grabowski, Marek	1997, 2005
(F) Gruszewicz, Monika	2014, 2015
Grzyb, Ryszard	2012
Haczekiewicz, Czesław	2000
Hadas, Patryk (v kolektivu superultraextra duo)	2017
(F) Hajman, Mateusz	2016
Haładuda, Marek	2015
Handermander, Jerzy	2000, 2001, 2002, 2003
Handermander, Małgorzata	2004
Hańderek, Grzegorz	2016, 2019
Hodný, Ladislav	2009
(F) Jama, Waldemar	2010, 2013, 2016, 2018, 2019
Janecka, Katarzyna	1997
Jarzemska-Misztalska, Bogna	2009
Jarzemski, Marian	2009
Jeleński, Tomasz	2000
Jędryk-Czarnota, Ewa	1997, 1998, 1999, 2000, 2002, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2022
Jura, Tomasz	2001
Kacperek, Andrzej	2000, 2001, 2002, 2005
Kalarus, Roman	2005, 2008
Kapusta-Kozera, Elżbieta	2003, 2010
Karbowniczek, Janusz	2005, 2006, 2007, 2008
Karkoszka, Łukasz	2021
Karolewicz, Daria	2003
(F) Kindler, Dariusz	2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2015, 2017, 2018, 2019, 2021, 2023, 2024
Kindler-Skowronek, Karolina	2009, 2011, 2013, 2019
Kita, Izabela	2011
Kiwerski, Krzysztof	2015
(F) Klimala, Wojciech	2024
(F) Klimkiewicz, Rafał	2024
Kobylarz, Szymon	2010
(F) Koniakowski, Andrzej	2009
(F) Konrad, Michał (vlastním jménem Smuda, Michał)	2023
Kopka, Andrzej	1997
Korek, Marcin	2016, 2018, 2020, 2022
Kornecka, Angelina	2003

Korus, Dorota	1999, 2000, 2002, 2003, 2004
Korus, Romuald	1998, 1999
Kosałka, Jerzy	2012
Kosek, Marta	2013
Kossakowski, Piotr	2006, 2010, 2012, 2013, 2014, 2016, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023
Kotowicz, Paweł	2009
(F) Kouzmitcheva, Katerina	2024
Kowal, Aleksander	1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2004, 2006, 2007
(F) Kowal, Tomasz	2010, 2011, 2012
Kowynia, Dominika	2003, 2004, 2010
Kozera, Aleksander	2010, 2022
Kraupe, Janina	2009, 2011
(F) Kreis, Antoni	2011, 2016, 2017
Kukuła, Katarzyna	2021
Kula, Krzysztof	2008, 2012, 2014
Kuraj, Elżbieta	2005, 2006, 2007, 2008
(F) Kusiak, Michał	2014, 2015, 2016, 2018
Kutermak-Madej, Ewa	2008
Kwaśnik, Tadeusz	1998, 1999, 2000, 2001, 2002
Lata, Klaudia	2019, 2024
Lax, Thomas	2003
Lerman, Halina	2000, 2001, 2002, 2006, 2007
Leśniak-Banasiak, Agnieszka	2020
(F) Lewczyński, Jerzy	2013
Ligenza, Artur	2004
(F) Lipczyński, Romek	2013
(F) Łakomski, Jan	2008, 2009
(F) Łakomski, Jerzy	2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024
(F) Łata, Katarzyna (dříve Łata-Wrona, Katarzyna)	2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2015, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024
(F) Ławrywianiec, Arkadiusz	2011, 2013, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023
(F) Łazarz, Tadeusz	2023
Łęska, Izabela	2018
(F) Macháč, David	2024
Maciejska, Justyna	2003
Maciuszkiewicz, Roman	2012
Madej, Jolanta	2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007

Majchrowski, Grzegorz	2016
Majchrowicz, Martyna	2024
Malczyk-Kotarska, Violetta	1998
Marzec, Józef	2006, 2007, 2008, 2009
Matyja-Rozpara, Maria	1997, 1998, 1999
(F) Maurenc, Petr	2024
Mazuś, Stanisław	2000
(F) Mendrek, Beata (dříve Mendrek-Mikulska, Beata)	2009, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024
Mendrek, Paweł	2022
(F) Michalski, Stanisław	2008, 2009, 2010, 2011, 2014, 2015, 2017, 2020
(F) Mickoś, Damian	2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2022, 2023, 2024
(F) Mika, Anna	2014
(F) Mikołajczyk, Mikołaj	2015, 2016, 2019
Minor, Michał	2010, 2013, 2014, 2016, 2018, 2020
Mizera, Jerzy	2003, 2005
(F) Mormul, Jowita	2010, 2011, 2015, 2016
Moska, Urszula	2002
Mrowiec-Lysy, Ewa	2023, 2024
Mrozowski, Jacek	2020, 2022
Murawa, Piotr	2000, 2001, 2007, 2008
(F) Musiał, Janusz	2009, 2010, 2011, 2012, 2014
(F) Myszkowski, Kamil	2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024
(F) Niczewski, Andrzej	2004, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2017, 2019
(F) Niczewska, Katarzyna	2010
(F) Niesporek, Krzysztof	2010, 2011
Nowak, Jan	2001
Nowak-Zagórska, Katarzyna	2001
Nowacki, Maciej	1997
(F) Nowicka, Joanna	2019
Nowicki, Bolesław	1997, 2002
Obalek, Łukasz	2011
(F) Opalski, Rafał	2023, 2024
(F) Ostafin, Artur	2023, 2024
Pałka-Śląska, Olga	2011, 2015
Panek, Monika	2018
Pasztuła, Krzysztof	2007

(F) Pawęczowska, Patrycja (alias Anna66 Andrzejewska)	2012, 2013, 2014, 2015
Piech-Kalarus, Joanna	2007
Pielucha, Daniel	2008
Pilawa, Piotr	2002
(F) Pilecki, Krzysztof	2010, 2011
Pluta, Władysław	2002
(F) Podsiadło, Zbigniew	2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023
Poniewiera, Stefan	2000
Popczyk, Barbara	1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2004, 2006, 2007, 2008, 2009, 2019
(F) Prażmowski, Wojciech	2016, 2017, 2020, 2021, 2024
Pryszcz-Botor, Sonia	2009
Przybyła, Marek	2012
Pudełko, Eryk	2001
Rachwalik, Marek	2018
Rodzoń, Janina	1999
Rojek, Marek	1997, 2002, 2006
Romanowski, Czesław	2004, 2009
Rozenau, Małgorzata	2010, 2015, 2016, 2021, 2023
(F) Rudnicki, Jarosław	2008, 2009, 2010, 2012
(F) Rycerska, Jolanta	2012, 2013, 2018, 2019, 2020
Rykała, Jacek	2000, 2001, 2002, 2010, 2018, 2021
Rzeźniczek, Krzysztof	2018, 2020, 2022, 2023
Safronow, Georgij	1998, 2006, 2007, 2009, 2011
Sałajewska, Matylda	2016, 2023
Sarapata, Jacek	2003, 2004
(F) Sawicz, Zbigniew	2011, 2019
Serwicki, Ryszard	1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2007
Siara, Tadeusz	2000
Sibera, Alina	2009
Skalik, Irena	2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2024
(F) Skórka, Wojciech	2019
(F) Skrzeczkowski, Maks	2023
Skrzypek, Beata	1999
Skrzypek, Grzegorz	1997, 1999
Skrzypiec, Wojciech	2010
Smółka, Michał	2023
(F) Solarz, Teresa	2011, 2012, 2013, 2014, 2018, 2021, 2022, 2023, 2024
Stach, Stanisław	2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009

(F) Stawarz, Wiesława	2012
Stępniaak, Rafał	2011
(F) Stobierski, Maciej	2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2018, 2022
Stupka, Weronika	2003
(F) Szalast, Michał	2020, 2024
Szeibel, Paweł	2010, 2014
Szeligowska, Liliana	2003
(F) Szłapa, Krzysztof	2023
Szmatloch, Jan	2008
Szmitke, Piotr	2012
Szotkowska-Chmiel, Jana	1999, 2000, 2001, 2002, 2006
Szymczyk, Leszek	2002, 2004
(F) Śliwa, Maria	2009
Świderski, Włodzimierz	1997, 1998, 1999, 2002
Świtała, Janina	2003, 2006, 2007
Tabisz, Stanisław	2005, 2008
Tetla, Lesław	2010, 2014
Twardoch, Ryszard	1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2004, 2005, 2006, 2007
Tymusz, Halina	2005
Urban, Alex (Alexandra)	2015
Walczak, Ireneusz	2005, 2006, 2007, 2011, 2012, 2013, 2014
Walczak-Hańderek, Paulina	2016, 2019
(F) Wesołowski, Marek	2011, 2012, 2013, 2014, 2016, 2018, 2019, 2021
Wielek-Mandrela, Małgorzata	2012, 2015
(F) Więclawek, Paweł	2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2014, 2015, 2016, 2017, 2019, 2021, 2022, 2023, 2024
Wilk, Iwona	1997
Wnukowski, Miłosz	2013, 2014, 2018, 2024
(F) Wojcieszak, Janusz	
(F) Wolny, Józef	2015, 2016, 2018
(F) Wolski, Leszek	2008
Woźny, Jagoda	2021, 2022, 2023
(F) Wójcik, Aleksandra	2015, 2018
Zając, Jacek	2004, 2006
Zawadzka, Ewa	2000, 2001, 2002, 2008, 2009 (F), 2012 (F), 2013 (F), 2014 (F), 2015 (F), 2016 (F), 2017, 2018, 2019, 2021, 2022, 2023, 2024
Zawadzki, Tomasz	2015

Zbyszewska, Wanda	1997
Zdejszy, Jakub	2018
Zdzienicka, Joanna	2010, 2011, 2013, 2014
(F) Zdzienicki, Zbigniew	2008
Zert, Adrian	2024
Zielkowska, Kalina	2003
Zim, Jacob	2002, 2012
(F) Zygmuntowicz, Andrzej	2012, 2016, 2018, 2019, 2020
Żabińska, Wanda	2003
(F) Żaczek, Tadeusz	2013

V letech 1997 až 2024 se zúčastnilo 77 fotografů z celkového počtu 259 umělců.

POUŽITÁ LITERATURA:

BAŃKA, J. *Czas w sztuce. Recentywizm i skok do królestwa bezpowrotnej teraźniejszości*. Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 1999.

GUZEK, Ł. *Plenery w Osiekach jako model historii sztuki polskiej lat siedemdziesiątych*, Sztuka i Dokumentacja, nr. 10, Muzeum Historii Polski, Warszawa 2014.

HERBERT, Z. *Barbarzyńca w ogrodzie*. Varšava: Fundacja Zeszyty Literackie, Varšava 2004.

KISIELEWSKA, A., KOSTASZUK-ROMANOWSKA, M., KISIELEWSKI, A. *PRL-owskie re-sentymenty.*, (STANO, B., *Plenery pod skrzydłami Wielkiego Przemysłu. Mity i próby ich wskrzeszenia*), Gdańsk 2017

KUBALSKA-SULKIEWICZ, K. *Słownik terminologiczny sztuk pięknych*. Ed. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2004.

MIZERACKA, A. *Sztuka głodnych*, In: *Pokaz*, nr 28, Warszawa 2000.

PIĄTEK, M. *Grupa Zagłębie*. Z katalogu k výstavě *Zagłębie*, Městská galerie umění Extravagance v Sosnovci, Sosnovec 2002.

ROTTENBERG, A. *Przeciąg. Teksty o sztuce polskiej lat 80.*, Warszawa 2009.

ZIELIŃSKI, J.A. *Pięćdziesiąt lat po wielkiej wystawie. Krąg Arsenatu 1955–2005*. Gorzów Wielkopolski 2005.

Międzynarodowy Plener Malarzski w Zagłębiu Dąbrowskim. Malarstwo i Grafika, Sosnowiec 1974.

4 Ogólnopolski Plener Jurajski Zawiercie 79, Sosnowiec 1979.

Plener 77. 10. Ogólnopolski Plener Przemysłowy, Sosnowiec 1977.

Surówka. XIII Sosnowieckie Spotkania Artystyczne. Wyd. Sosnowieckie Centrum Sztuki – Zamek Sielecki, Sosnowiec 2010.

Spotkania Artystyczne Sosnowiec 2004, Muzeum w Sosnowcu, Sosnowiec 2004.

Ginąca architektura Sosnowca. Wyd. Wydział Kultury, Sportu i Rekreacji Urząd Miejski w Sosnowcu, Sosnowieckie Centrum Sztuki – Zamek Sielecki, Sosnowiec 2006.

XII Sosnowieckie Spotkania Artystyczne. Plener Fotograficzny 2009. Sosnowieckie Centrum Sztuki – Zamek Sielecki, Sosnowiec 2009.

Miasto jako obraz immanentny. XIV Sosnowieckie Spotkania Artystyczne. Wyd. Sosnowieckie Centrum Sztuki – Zamek Sielecki, Sosnowiec 2011.

Sacrum. Miasto. Profanum. XVI Sosnowieckie Spotkania Artystyczne. Plener Plastyczny 2013. Wyd. Sosnowieckie Centrum Sztuki – Zamek Sielecki, Sosnowiec 2013.
Sacrum. Miasto. Profanum. XVI Sosnowieckie Spotkania Artystyczne. Plener Fotograficzny. Wyd. Sosnowieckie Centrum Sztuki – Zamek Sielecki, Sosnowiec 2013.

Morze, może... XVII Sosnowieckie Spotkania Artystyczne. Plener Fotograficzny 2014. Wyd. Sosnowieckie Centrum Sztuki – Zamek Sielecki, Sosnowiec 2014.

Paradoks czasu według artysty współczesnego. XVIII Sosnowieckie Spotkania Artystyczne 2015. Wyd. Pałac Schoena Muzeum w Sosnowcu, Sosnowiec 2015

Czarny potok. XIX Sosnowieckie Spotkania Artystyczne. Sosnowiec 2016. Wyd. Pałac Schoena Muzeum w Sosnowcu, Sosnowiec 2016.

Barbarzyńca w ogrodzie. XX Sosnowieckie Spotkania Artystyczne 2017. Wyd. Pałac Schoena Muzeum w Sosnowcu, Sosnowiec 2017.

Wolność. XXI Sosnowieckie Spotkania Artystyczne 2018. Wyd. Pałac Schoena Muzeum w Sosnowcu, Sosnowiec 2018.

Światłoczułość. XXIII Sosnowieckie Spotkania Artystyczne. Wyd. Pałac Schoena Muzeum w Sosnowcu, Sosnowiec 2021.

SOSNOVECKÁ UMĚLECKÁ SETKÁNÍ
A AKTIVITY FOTOGRAFICKÉ KOMUNITY V SOSNOVCI.
OSMNÁCT LET HISTORIE FOTOGRAFICKÉHO PLENÉRU.

Bakalářská teoretická práce

Slezská Univerzita v Opavě
Institut tvůrčí fotografie

Autor: **Paweł Dusza**
Vedoucí práce: **prof. PhDr. Vladimír Birgus**
Oponent: **MgA. Arkadiusz Gola, Ph.D.**

Normativní text obsahuje:

110877 znaků s mezerami
94747 znaků bez mezer
62 stran

Vlastní text po sazbě s ikonografickým materiálem (bez
seznamů, rejstříků, citací apod.):

79 stran (po grafickém zpracování)

Vlastní text po sazbě bez ikonografického materiálu:

54 stran (po grafickém zpracování)

Sazba v písmu: Bodoni 72, Trebuchet MS

